

**PROGRAMACIÓN
DIDÁCTICA DO
DEPARTAMENTO
DE FILOSOFÍA**

**CURSO
2022 – 2023**

ÍNDICE

<u>1</u>	<u>INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN.....</u>	<u>4</u>
1.1	Centro : IES CHAN DO MONTE.....	4
1.2	Alumnado.....	4
1.3	Departamento.....	5
<u>2</u>	<u>CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE.....</u>	<u>6</u>
<u>3</u>	<u>OBXECTIVOS POR CURSO.....</u>	<u>7</u>
3.1	Obxectivos Xerais da ESO.....	7
3.2	Obxectivos para 1º ESO.....	9
3.3	Obxectivos para 2º ESO.....	9
3.4	Obxectivos para 3º ESO.....	9
3.5	Obxectivos para 4º ESO.....	10
3.6	Obxectivos Xerais do Bacharelato.....	10
3.7	Obxectivos para 1º BACHARELATO.....	11
3.8	Obxectivos para 2º BACHARELATO.....	12
<u>4</u>	<u>TEMPORALIZACIÓN, GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN, PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN PARA CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE.....</u>	<u>13</u>
4.1	Relación de Aspectos Curriculares Para Cada Unidade Didáctica Para XX ESO.....	13
4.2	Relación de Aspectos Curriculares Para Cada Unidade Didáctica Para xx BAC.....	18
<u>5</u>	<u>METODOLOXÍA.....</u>	<u>22</u>
5.1	Aspectos Xerais.....	22
5.2	Estratexias Metodolóxicas.....	22
<u>6</u>	<u>MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS.....</u>	<u>22</u>
<u>7</u>	<u>CRITERIOS SOBRA A AVALIACIÓN, A CUALIFICACIÓN E A PROMOCIÓN DO ALUMNADO.....</u>	<u>23</u>
7.1	Avaliación Continua.....	23
7.2	Avaliación Final.....	23
7.3	Avaliación Extraordinaria.....	23
<u>8</u>	<u>INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DE ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE.....</u>	<u>24</u>
<u>9</u>	<u>ORGANIZACIÓN DAS ACTIVIDADES E SEGUIMIENTO, RECUERACIÓN E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES.....</u>	<u>27</u>
<u>10</u>	<u>ORGANIZACIÓN DOS PROCEDEMENTOS QUE LLE PERMITAN AO ALUMNADO ACREDITAR OS COÑECEMENTOS NECESARIOS EN DETERMINADAS MATERIAS EN BACHARELATO.....</u>	<u>27</u>
<u>11</u>	<u>DESEÑO DA AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS INDIVIDUAIS OU COLECTIVAS QUE SE POIDAN ADOPTAR COMO CONSECUCENCIA DOS SEUS RESULTADOS.....</u>	<u>27</u>
<u>12</u>	<u>MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE.....</u>	<u>28</u>
<u>13</u>	<u>ELEMENTOS TRANSVERSAIS.....</u>	<u>28</u>

<u>14ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES.....</u>	<u>28</u>
<u>15MECANISMOS DE REVISIÓN, DE AVALIACIÓN E DE MODIFICACIÓN DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA EN RELACIÓN COS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MELLORA.....</u>	<u>28</u>
<u>16PUBLICIDADE DA PROGRAMACIÓN.....</u>	<u>30</u>

1. INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN

1.1 Centro : IES CHAN DO MONTE

Situación

Chan do Monte, 23, MOGOR

Ensinanzas que oferta o centro

ESO

Bacharelato de Ciencias e Tecnoloxía e Humanidades.

ESA

FP BÁSICA I e II

Ciclos Formativos das familias de

- Administración e Xestión
- Comercio e Marketing
- Informática e Comunicaci3ns
- Instalaci3ns e Mantemento

1.2 Alumnado

A maior parte do alumnado procede do medio rural, dun grupo de parroquias pertencentes ao concello de Marín e situadas na costa.

O nivel socioecon3mico dos nosos alumnos sitúase nun tramo medio.

A actividade cultural da zona centralízase sobre todo en Marín, vila máis importante e centro urbano ao que están máis vinculados os alumnos.

1.3 Departamento

Materia	Curso	Grupos	Profesor/a
VALORES ÉTICOS	2º ESO	A	JUAN CARLOS SIMÓN CASAL
VALORES CÍVICOS Y ÉTICOS	3º ESO	A	JUAN CARLOS SIMÓN CASAL
VALORES ÉTICOS	4º ESO	A	JUAN CARLOS SIMÓN CASAL
FILOSOFÍA	4º ESO	A	JUAN CARLOS SIMÓN CASAL
FILOSOFÍA I	1º BACHARELATO	A , B	JUAN CARLOS SIMÓN CASAL
HISTORIA DA FILOSOFÍA	2º BACHARELATO	A	JUAN CARLOS SIMÓN CASAL

2. CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE

Descrición do modelo competencial

Na descrición do modelo competencial inclúese o marco de descritores competenciais, no que aparecen os contidos reconfigurados desde un enfoque de aplicación que facilita o adestramento das competencias; lembremos que estas non se estudan, nin se ensinan: adéstranse. Para iso, é necesaria a xeración de tarefas de aprendizaxe que permita ao alumnado a aplicación do coñecemento mediante metodoloxías de aula activas.

As **competencias clave** representan un grupo de coñecementos, habilidades e actitudes, valores éticos e emocións, transferibles e multifuncionais. Son competencias que toda persoa necesita para o seu desenvolvemento persoal.

- Competencia en comunicación lingüística. (CL)
- Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía. (CMCT)
- Competencia dixital. (CD)
- Competencia para aprender a aprender. (CAA)
- Competencias sociais e cívicas. (CSC)
- Sentido de iniciativa e espírito emprendedor. (SIEE)
- Conciencia e expresións culturais. (CEC)

Contribución da materia para a adquisición das competencias clave:

A área de **Valores Éticos** contribúe a desenvolver as competencias relativas ao **pensamento crítico** e a **resolución de problemas** desde o momento en que incide na necesidade de analizar, expor, argumentar e dar solucións fundamentadas aos problemas éticos, sendo precisamente este o eixo sobre o que vira todo o currículo básico e o carácter específico do saber ético.

A competencia **social e cívica**, a de conciencia e expresión cultural, así como o traballo colaborativo, incrementanse cando se reflexiona sobre o fundamento ético da sociedade e tómase conciencia da importancia dos seus valores culturais. Ademais, a solución de conflitos interpersoais de forma non violenta promove no alumnado o interese por desenvolver actitudes de tolerancia, solidariedade, compromiso e respecto á pluralidade cultural, política, relixiosa ou de calquera outra natureza.

A competencia de **aprender a aprender** promóvese mediante o exercicio dos procesos cognitivos que se realizan no desenvolvemento do currículo básico, tales como analizar, sintetizar, relacionar, comparar, aplicar, avaliar, argumentar, etc., e favorecendo nos alumnos e alumnas o gusto e a satisfacción que produce o descubrimento da verdade.

Por último, a presentación de dilemas éticos e filosóficos e o debate das súas posibles solucións contribúen ao desenvolvemento da competencia en **comunicación lingüística**, porque esixe exercitarse na escoita, a exposición de ideas e a comunicación de sentimentos, utilizando tanto a linguaxe oral como outros sistemas de representación.

No currículo básico de **Valores Éticos** poden distinguirse **dous partes** claramente diferenciadas:

1. A primeira iníciase co estudo da **dignidade da persoa**, como fundamento dos valores éticos e a capacidade que esta posúe para elixir as súas accións e modelar a súa propia personalidade, asumindo a responsabilidade de ser libre. Seguidamente, expóñense as **relacións interpersoais** co fin de entendelas a partir do respecto e a igualdade, resaltando a natureza social do ser humano, a necesidade de desenvolver a capacidade de relación coa comunidade, a importancia das influencias sociais no individuo e os límites que supoñen para a práctica da súa liberdade, tomando como criterio normativo desta relación o respecto á dignidade e os dereitos humanos. Continúase realizando a **reflexión ética** acerca dos valores e a súa relación coa autorrealización humana, o seu desenvolvemento moral e a análise dalgúñas teorías éticas realizadas por pensadores especialmente significativos.
2. A segunda parte conduce á **aplicación dos valores éticos** nalgúns ámbitos da acción humana. Propón a análise da actividade **política** no mundo actual, o papel da democracia, a súa vinculación co estado de dereito e a división de poderes, facendo posible unha sociedade que garanta o exercicio dos **dereitos humanos**. Continúa coa reflexión sobre os valores éticos que sinala a Constitución Española e as relacións que esta establece entre o Estado e o cidadán, así como, co feito histórico da súa integración na Unión Europea. Insístese no papel da Declaración Universal dos Dereitos Humanos como criterio internacional para unha xustificación ética do Dereito.

Finalmente, valórase a necesidade dunha reflexión seria acerca da función que debe desempeñar a Ética no relativo á **investigación científica e tecnolóxica**, co fin de asegurar que os avances nestes ámbitos e a súa aplicación non violen o respecto á dignidade e os dereitos humanos, nin á protección e conservación do medio ambiente.

A materia **Filosofía en 4º de ESO** ten como **meta** que o alumnado sexa capaz de pensar e comprender, abstraéndose racionalmente do campo concreto estudado en cada unha das outras materias, para centrarse naquilo que caracteriza especificamente á Filosofía, isto é, reflexionar, razoar, criticar e argumentar, utilizando o modo de preguntar radical e último que lle é propio, sobre os problemas referidos á totalidade da vivencia humana, e iso sen deixar de lado a súa capacidade de transformación e cambio tanto do individuo como da sociedade.

A Filosofía é un modo especial de preguntar e de saber, unha maneira de entender e de enfrontarse á realidade que nos rodea, ás circunstancias nas que vivimos e que, en gran medida, fannos ser e comprender como somos. Por iso, a materia Filosofía persegue como **obxectivo principal** a comprensión por parte do alumnado de si mesmo e do seu mundo, dotándolle para iso de ferramentas cognitivas tanto teóricas como prácticas.

No plano teórico o alumnado coñecerá os grandes interrogantes, os conceptos especializados e as teorías que tentan dar resposta ás grandes cuestións. Na súa dimensión práctica, a materia dota de ferramentas como a actitude crítica e reflexiva que ensina aos alumnos e alumnas a non admitir ideas que non foron rigorosamente analizadas e evidenciadas, o saber pensar, razoar e argumentar con fundamento, coherencia e de forma autónoma, a habilidade discursiva para dialogar e convencer evitando o pensamento único e dogmático, a capacidade para discernir entre o evidente e o arbitrario, o substancial e o accidental, a xestión creativa das súas capacidades estéticas ou o razoamento moral e político autónomo, coherente e cimentado e, en definitiva, a valorar a capacidade da Filosofía como instrumento de innovación e transformación desde hai máis de 2.500 anos; todo iso resúmese na súa vocación orixinaria, o amor ao saber e

iso filosofando, idea clave que se debe transmitir ao alumnado desde esta materia e que constitúe o punto de partida.

Tendo en conta o anterior e polo seu carácter transversal, teórico e práctico, que permite integrar nunha visión de conxunto a gran diversidade de saberes, capacidades e valores, a materia Filosofía posibilita traballar e lograr a maioría das expectativas sinaladas nas competencias craves para a aprendizaxe permanente, propostas no marco educativo europeo, sirvan de exemplo a continuación algunhas **competencias** desenvolvidas pola materia, en todos os seus niveis, etapas, e mediante a estruturación dos contidos en bloques.

A través da filosofía da linguaxe, a lóxica, a retórica e a argumentación, edúcase a expresión e interpretación do pensamento e dos sentimentos, utilizando a linguaxe para regular a propia conduta e as relacións sociais, empregando o razoamento lóxico e os procesos propios de pensamento (análise, síntese, relación, asociación, etc.) para propiciar a resolución de problemas e o coñecemento de diferentes linguaxes comunicativos, desenvolvendo así a capacidade crítica que discirne o nuclear do accesorio.

Así mesmo, a metafísica, a teoría do coñecemento e a filosofía da ciencia e da natureza, permiten profundar no coñecemento de si mesmo e na comprensión da contorna, posibilitando a competencia para interpretar sucesos, analizando as súas causas, predicindo consecuencias e analizando criticamente os factores capaces de transformar a realidade.

No ámbito práctico, o estudo da ética e a filosofía política desenvolve a comprensión da realidade individual, cultural e social da man da capacidade normativa e transformadora da filosofía, permitindo realizar razoamentos críticos e dialogantes e fomentando o respecto polos valores universais e a participación activa na vida democrática. Desde os estudos de estética alcánzanse competencias culturais, como o respecto á liberdade de expresión e á diversidade cultural.

Finalmente, a materia debe motivar ao alumnado para aprender a aprender, competencia que está na base do amor ao saber, por saber, finalidade que encarna a Filosofía como en ningunha outra materia e que constitúe o punto de apoio para experimentar e xerar iniciativas persoais, enfrontándose á vida e, en definitiva, crecendo como persoas.

A materia de **Historia da Filosofía en 2º de Bacharelato** retoma a reflexión iniciada polo alumnado coa Filosofía de 1º, dotándoa dun carácter sistemático e diacrónico.

A estreita relación entre estas materias do bacharelato debe manifestarse, tanto na organización docente dos contidos como na actividade reflexiva desenvolvida por cada estudante, que deberá retomar os conceptos e procedementos iniciados no curso anterior e afondar neles.

O que a Historia da Filosofía lle achega ao alumnado é unha construción diacrónica dos principais momentos e autores do pensamento filosófico que servirá, por unha banda, como exemplo de solución a problemas filosóficos e, pola outra, como condicionantes pasados de conceptos e problemas vixentes no día de hoxe.

Hai certos problemas constantes ao longo da historia da filosofía, como a relación entre realidade e aparencia, coñecemento e opinión, o individuo e a sociedade, o problema da liberdade e autorrealización humana, a orixe dos valores morais, a lexitimidade do poder político ou o dominio técnico da natureza.

A reflexión filosófica segue abordando eses problemas na actualidade baixo formulacións como o papel dos medios de comunicación na sociedade, o estatuto da realidade virtual, a relación entre mente e cerebro, entre ciencia e interese, a confrontación entre felicidade e xustiza,

positivismo e iusnaturalismo, multiculturalismo e interculturalismo, liberalismo e comunitarismo, a desigualdade de xénero, a nova organización do traballo, a bioética, etc.

A Historia da Filosofía formúlase como un retorno da presentación actual deses problemas, xa anticipados en Filosofía de 1º Bach. , ás formulacións máis relevantes que adquiriron no pasado e que lles serven de punto de partida. Esta materia faille patente ao alumnado, polo tanto, o carácter aberto e progresivo da investigación filosófica.

Indicadores e descritores competenciais

O obxectivo principal da programación ha de ser conseguir que o alumnado adquira as **competencias clave**. Para iso, en cada unha das **unidades** didácticas nas que están distribuídos os contidos da área de Valores Éticos e Filosofía, concretamos os **criterios de avaliación** (formulados en infinitivo) e os **estándares de aprendizaxe** (en termos de desempeño competencial, formulados en 3ª persoa do singular), que son aqueles aspectos da competencia que podemos avaliar de forma explícita e obxectiva.

Análise das competencias clave (indicadores e descritores competenciais):

Competencia en comunicación lingüística (CL)

Para desenvolver esta competencia é fundamental o fomento da lectura, así como a análise e comentario dos fragmentos e textos sobre valores éticos e textos filosóficos incluídos en cada unha das unidades didácticas do curso.

Outro dos obxectivos asociados a esta competencia son, por unha banda, mellorar a comunicación e, por outro, a transmisión de valores mediante a exposición e resolución de dilemas morais e problemas filosóficos. Estes requiren o exercicio de habilidades sociais e comunicativas, como a expresión de ideas e sentimentos, escoita activa e a empatía.

Indicadores

- Comprensión e expresión oral e escrita.
- Normas básicas de comunicación.
- A importancia da lectura.

Descritores

- Ser respectuoso coas normas básicas de comunicación.
- Comprender o sentido de textos orais e escritos.
- Expresarse con corrección, utilizando un vocabulario adecuado.
- Elaborar textos escritos de diversa natureza e complexidade.
- Manter unha actitude positiva cara á lectura.

Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT)

Esta competencia ofrécenos a posibilidade de realizar argumentacións, expor e realizar xuízos morais, así como aplicar estratexias para a resolución de problemas filosóficos e dilemas morais.

Indicadores

- Coidado do medio ambiente e desenvolvemento sustentable.

- Ciencia e tecnoloxía na actualidade.
- O método científico e a súa aplicación na vida cotiá.
- A importancia dunha vida saudable.

Descritores

- Alcanzar os coñecementos necesarios sobre ciencia e tecnoloxía para entender o que sucede ao noso redor.
- Desenvolver criterios que fomenten un coidado saudable do noso corpo, fronte aos estereotipos de beleza dominantes.
- Usar de forma responsable os recursos naturais.
- Promover accións que favorezan un desenvolvemento sustentable.
- Concienciarse dos efectos da acción humana na natureza e as súas repercusións na nosa vida e na das novas xeracións.
- Aplicar a reflexión, o razoamento e as estratexias de resolución de problemas características do método científico para abordar os problemas éticos relacionados coa vida cotiá e co ámbito científico-tecnolóxico.

Competencia dixital (CD)

A competencia dixital está ligada ao uso de dispositivos informáticos que permitan ao alumnado entender a relación que existe entre a tecnoloxía e os valores éticos e facilitar o acceso ao coñecemento de feitos sociais e documentos históricos que mostren a contribución da reflexión filosófica e dos valores éticos á sociedade.

Indicadores

- Uso das tecnoloxías da información e a comunicación.
- A información na rede.
- Utilización de aplicacións e ferramentas 2.0.

Descritores

- Usar as novas tecnoloxías de forma responsable.
- Elaborar contidos derivados da información obtida utilizando os medios informáticos.
- Usar aplicacións informáticas e ferramentas 2.0 para a construción do coñecemento.
- Utilizar fontes diversas para a procura de información e desenvolver criterios para seleccionar o uso das mesmas.

Competencia para aprender a aprender (CAA)

Aprender a aprender implica recoñecer as necesidades educativas e exercitar procesos cognitivos tales como a análise, a argumentación, a comparación, etc., que caracterizan calquera proceso de aprendizaxe.

Indicadores

- Actitudes favorables ao estudo e o traballo en grupo.
- Recursos para desenvolver o pensamento crítico.

- Organización, planificación e avaliación da aprendizaxe.

Descritores

- Organizar os recursos e materiais necesarios para desenvolver con éxito o proceso de aprendizaxe.
- Mostrar unha actitude favorable cara ao estudo e o descubrimento da verdade.
- Mellorar o pensamento crítico, a intelixencia emocional e, sobre todo, a empatía e a cooperación.
- Utilizar técnicas para reforzar a comprensión dos contidos tratados en cada unha das unidades.
- Identificar os diferentes estilos e ritmos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, etc.
- Avaliar e ser consciente dos logros alcanzados como resultado da aprendizaxe.
- Utilizar estratexias de aprendizaxe adecuadas para utilizar en distintos contextos, tanto na aula como fóra dela.

Competencias sociais e cívicas (CSC)

As competencias sociais e cívicas son, sen dúbida, as que están relacionadas dunha forma máis directa coa área de Valores Éticos e a Filosofía. As habilidades sociais e as actitudes cívicas potencianse cando se reconece a importancia que teñen os valores éticos na sociedade na que vivimos. Así mesmo, axuda a fortalecer a identidade persoal, facilitando a resolución de conflitos interpersoais, á vez que desenvolve valores tan importantes como son a tolerancia, a solidariedade e o respecto á diversidade cultural, relixiosa, etc.

Indicadores

- Coñecemento dos dereitos e deberes.
- Habilidades para a interacción social.
- Desenvolvemento de actitudes solidarias e tolerantes.

Descritores

- Coñecer os valores superiores que fundamentan e inspiran a Constitución Española.
- Mostrar actitudes solidarias cos grupos sociais máis desfavorecidos e implicarse naquelas accións cuxo fin sexa mellorar as condicións de vida dos demais.
- Desenvolver unha escala persoal de principios e valores morais e actuar de acordo con eles.
- Valorar o diálogo como instrumento idóneo para mellorar a convivencia e resolver conflitos.
- Entender as implicacións que leva vivir nun Estado social e democrático de dereito.
- Valorar a diversidade de opinións, de ideas e de crenzas como elemento de enriquecemento persoal e social.
- Desenvolver unha actitude favorable á participación activa nos asuntos de interese común.
- Recoñecer e aplicar os dereitos e deberes no contexto da aula.

- Mellorar o comportamento a partir do coñecemento dos valores morais.

Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (SIEE)

A autonomía, a iniciativa persoal, o espírito emprendedor e a creatividade son aspectos da personalidade que benefician notablemente á sociedade. Para adestrar e desenvolver estas habilidades é recomendable ofrecer ao alumnado unha serie de actividades e supostos prácticos relacionados coa vida cotiá que lle permitan expor as súas propias ideas e ofrecer solucións orixinais e creativas.

Indicadores

- Desenvolvemento da autonomía e iniciativa persoal.
- A importancia da toma de decisións.
- Xestión e coordinación de recursos materiais e humanos.

Descritores

- Recoñecer e potenciar as calidades persoais.
- Asumir a responsabilidade que leva a toma de decisións.
- Desenvolver a superación como actitude básica fronte ás dificultades.
- Demostrar habilidades de xestión e cooperación para o traballo en grupo.
- Potenciar a iniciativa persoal para propor ou promover novas accións e tarefas.
- Xestionar adecuadamente os recursos materiais e persoais.

Conciencia e expresións culturais (CEC)

A área de Valores Éticos e Filosofía permite o desenvolvemento de pautas persoais, sociais e interculturais que fomentan a participación activa en calquera sociedade democrática, respectando os dereitos e os valores éticos socialmente recoñecidos.

Indicadores

- Respecto polas creacións culturais.
- Expresión cultural e artística.
- A importancia da estética na nosa sociedade.

Descritores

- Valorar a beleza das obras de arte, así como de calquera outra manifestación de creatividade.
- Apreciar a interculturalidade como unha oportunidade para o enriquecemento persoal e social.
- Compoñer traballos individuais e en grupo seguindo criterios estéticos.
- Ser capaz de expresar e interpretar sentimentos e emocións a partir das creacións artísticas propias ou alleas.
- Desenvolver e fomentar o gusto pola estética.

3. OBXECTIVOS POR CURSO

Obxectivos específicos da área de Valores Éticos:

1. Valorar a dignidade humana e entender a especificidade do humano.
2. Identificar as características ou trazos psicolóxicos propios da personalidade.
3. Comprender a importancia do desenvolvemento da autonomía na construción da identidade persoal durante a adolescencia.
4. Comprender a relación entre liberdade persoal e responsabilidade.
5. Distinguir entre autonomía e heteronomía moral.
6. Comprender o concepto de intelixencia emocional e valorar a importancia das habilidades sociais e emocionais na vida do adolescente.
7. Desenvolver actitudes e habilidades para potenciar a autoestima.
8. Coñecer as diferenzas entre os conceptos de ética e moral.
9. Identificar a liberdade e a sociabilidade como bases da moralidade.
10. Valorar a función que desempeñan os valores morais, como orientadores do comportamento humano, na vida persoal e social.
11. Entender o concepto de norma moral e valorar a súa influencia no comportamento humano.
12. Entender a relación existente entre ética, política e xustiza.
13. Coñecer algunhas das teorías éticas máis importantes ao longo da historia: eudemonismo aristotélico, hedonismo de Epicuro, a ética utilitarista e a ética formal kantiana.
14. Descubrir como se creou a ONU e as circunstancias históricas que motivaron a redacción da Declaración Universal de Dereitos Humanos.
15. Identificar os valores e os principios éticos que sustentan a Declaración Universal de Dereitos Humanos.
16. Coñecer o contido da Declaración Universal de Dereitos Humanos.
17. Identificar as situacións que supoñen unha violación dos dereitos da muller e da infancia.
18. Analizar a problemática á que se enfronta, hoxe día, a aplicación da Declaración Universal de Dereitos Humanos.
19. Descubrir os valores nos que se fundamenta a Constitución Española, e os dereitos e deberes fundamentais dos cidadáns.
20. Familiarizarse co contido da Constitución Española.
21. Valorar a importancia da participación cidadá na vida política e coñecer algunhas das formas máis comúns de exercer esa participación.
22. Pescudar que é a Unión Europea e cales son os seus obxectivos principais.
23. Reflexionar sobre os avances tecnolóxicos e científicos para considerar a posibilidade de fixar uns límites éticos e xurídicos, sobre a base do respecto á dignidade humana e os dereitos recoñecidos na Declaración Universal de Dereitos Humanos.

24. Coñecer as causas e os síntomas da tecnodependencia.
25. Entender o concepto de conciencia ecolóxica e valorar a necesidade de apostar por un desenvolvemento sustentable.

Obxectivos para Filosofía de 4º ESO

O carácter integrador e totalizador do coñecemento filosófico obriga a que se insista na necesidade de que a filosofía integre diferentes niveis de coñecemento, así como os intereses dos distintos alumnos e alumnas, e que teña como horizonte un necesario carácter interdisciplinar. Valorarase a necesidade do exercicio crítico da racionalidade, aplicado a diversas situacións da vida cotiá, o que permite o exercicio da racionalidade filosófica para a construción dunha cidadanía responsable, que é un dos obxectivos da materia.

Os alumnos e as alumnas deberán adquirir as seguintes capacidades:

1. Comprender os problemas filosóficos e reflexionar sobre eles empregando con propiedade e rigor os conceptos, analizando as súas relacións e integrando as posibles respostas.
2. Propiciar unha actitude reflexiva e crítica e adquirir o hábito de non aceptar ningunha idea, feito ou valor se non é a partir dunha análise rigorosa.
3. Argumentar de modo coherente o propio pensamento e desenvolver un estilo persoal de pensar e unha capacidade de expresión clara e coherente de forma oral e por escrito.
4. Practicar e valorar o diálogo filosófico como un modo de enriquecer, clarificar ou poñer a proba os puntos de vista propios e como proceso de encontro racional e busca colectiva da verdade.
5. Analizar breves textos filosóficos e literarios, aforismos e outros materiais visuais identificando os problemas que presentan e valorando criticamente os supostos dos que parten e as solucións que propoñen.
6. Utilizar procedementos básicos para o traballo intelectual: busca e selección de información, e contraste, análise, síntese e avaliación crítica da dita información, promovendo o rigor intelectual e integrando a diversidade de coñecementos, crenzas e valores nunha reflexión filosófica de conxunto.
7. Adoptar unha actitude crítica ante todo intento de xustificación das desigualdades sociais e ante toda discriminación, xa sexa por razón de sexo, etnia, cultura, crenzas ou outras características individuais e sociais.
8. Coñecer e valorar a capacidade da razón como reguladora e transformadora da acción humana desde os puntos de vista ético, técnico, social e artístico, contribuíndo así a construír unha sociedade máis xusta, democrática e solidaria.
9. Apreciar os intentos por construír unha sociedade mundial baseada no respecto aos dereitos humanos, na convivencia pacífica e na defensa da natureza.
10. Consolidar a competencia social e cidadá fundamentando teoricamente o seu sentido, o seu valor e a súa necesidade para exercer unha cidadanía democrática.
11. Desenvolver unha conciencia cívica, crítica e autónoma, inspirada en criterios universais de xustiza e respectuosa coa diversidade dos pobos e culturas.

12. Advertir as vantaxes e inconvenientes do actual proceso de globalización, así como do uso das técnicas de comunicación e información, e capacitarse para unha comprensión obxectiva da época actual.

Obxectivos para Historia da Filosofía de 2º BACHARELATO

O ensino da historia da filosofía no bacharelato ten como finalidade o desenvolvemento das seguintes capacidades no alumnado:

1. Coñecer os períodos da historia da filosofía e os seus representantes fundamentais.
2. Recoñecer as cuestións que ocuparon permanentemente a filosofía ao longo da súa historia e relacionalas con temas traballados en filosofía e cidadanía, utilizando con propiedade os conceptos adquiridos.
3. Comprender a vinculación entre o pensamento dos distintos autores e outras manifestacións da actividade humana do seu contexto histórico: socioeconómicas, políticas, científicas e artísticas.
4. Elaborar exposicións orais e composicións escritas acerca de temas determinados con claridade, corrección, plenitude e autonomía, exercitando na medida do posible unha reflexión persoal.
5. Comentar textos filosóficos analizando con rigor os seus conceptos e teses e comparándoos coa postura defendida noutros textos de diferente autoría acerca dos mesmos temas.
6. Desenvolver o hábito de ponderar con criterio opinións contrapostas a partir do contraste entre teorías e correntes filosóficas que se sucederon na historia.
7. Constatar a posición de cada representante dunha corrente filosófica sobre a diferenza de xénero e valorala á luz das crenzas e prácticas do seu contexto histórico.
8. Debater temas de actualidade en relación cos contidos da materia, fundamentando racionalmente a propia postura, recoñecendo as achegas doutras persoas e illando os prexuízos infundados.
9. Valorar o coñecemento do pasado como unha achega continua de elementos que contribúen á comprensión do presente e á planificación do porvir.
10. Apreciar a lectura como medio de enriquecemento persoal e desenvolver un hábito inquisitivo e analítico en relación coa información recibida na vida cotiá.
11. Busca de información a partir de fontes diversas e integración desta seguindo criterios temáticos ou metodolóxicos.
12. Análise e comentario de textos filosóficos, identificando as súas ideas e relacionándoas coa teoría da persoa autora.
13. Exposicións orais e composicións escritas acerca do pensamento de distintas autorías, utilizando con propiedade o vocabulario técnico adquirido e incorporando as propias reflexións de xeito fundamentado.
14. Participación en debates, expoñendo razoadamente o pensamento propio.

4. TEMPORALIZACIÓN, GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN, PROCEDIMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN PARA CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE

Acrónimos

Instrumentos de avaliación

OB	Observación
PO	Proba oral
PE	Proba escrita
RU	Rúbrica
CC	Caderno de clase

Temas transversais

EM	Emprendemento
EC	Educación cívica
PV	Prevención violencia
CL	Comprensión lectora
EOE	Expresión oral e escrita
CA	Comunicación audiovisual
TIC	Tecnoloxías Información e Comunicaci3ns

Competencias clave

CCL	Comunicaci3n lingüística
CMCCT	Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía
CD	Competencia dixital
CAA	Aprender a aprender
CSC	Competencias sociais e cívicas
CSIEE	Sentido de iniciativa e espírito emprendedor
CCEC	Conciencia e expresi3ns culturais

4.1 Relaci3n de Aspectos Curriculares Para Cada Unidade Didáctica Para Valores Éticos de 2º ESO

UNIDADES DIDÁCTICAS

UNIDADE 1: **A dignidade da persoa**
UNIDADE 2: **Comprensión, respecto e igualdade nas relaci3ns interpersoais**
UNIDADE 3: **A reflexi3n ética**
UNIDADE 4: **A xustiza e a política**
UNIDADE 5: **Os valores éticos, o dereito, e a Declaraci3n Universal dos Dereitos Humanos (DUDH).**
UNIDADE 6: **Os valores éticos e a súa relaci3n coa ciencia e a tecnoloxía**

.....

	UNIDADES DIDÁCTICAS / PROXECTOS / TEMAS		Temporalización	
	UD / Tema / Prox.	Contido	Mes	Sesi3ns
1ª avaliación		BLOQUE		
	1	1. Conceptos de persoa achegados pola filosofía	Set. / Out.	7
		2. Visión kantiana: a persoa como suxeito autónomo		
		3. Noción aristotélica de virtude		
		BLOQUE		
2	1. Diferencias entre ética e dereito	Nov. / Dec.	7	
	2. Posibles conflitos entre valores privados e públicos			

	UNIDADES DIDÁCTICAS / PROXECTOS / TEMAS		Temporalización	
	UD / Tema / Prox.	Contido	Mes	Sesi3ns
2ª avaliación		BLOQUE		
	3	1. Diferenza entre ética e moral. Reflexión ética como guía racional de conduta	Xan. / Feb.	8
		2. Estrutura moral da persoa. Etapas do desenvolvemento moral en Piaget e Köhlberg: paso da heteronomía á autonomía moral.		
		3. Normas e valores éticos: relativismo e obxectivismo moral nos sofistas, Sócrates e Platón.		
		4. Clasificación das teorías éticas: éticas de fins e éticas procedimentais		
		5. Éticas de fins: epicureísmo, eudemonismo e utilitarismo		
		BLOQUE		
4	1. Relación entre ética, política e xustiza	Feb. / Mar.	6	
	2. Semellanzas, relacións e diferencias entre valores éticos e valores cívicos			
	3. A política e a xustiza no pensamento aristotélico			

	UNIDADES DIDÁCTICAS / PROXECTOS / TEMAS		Temporalización	
	UD / Tema / Prox.	Contido	Mes	Sesi3ns
		BLOQUE		

3ª avaliación	5	1. Relacións entre ética e dereito.	Abr./ May.	4	
		2. Os dereitos humanos como moral universal e modelo de ética pública.			
	UD / Tema / Prox	BLOQUE			
	6	1. Dimensión moral da ciencia e da tecnoloxía polo seu impacto en todos os ámbitos da vida humana.	May/ Xuñ.	5	
		2. Valores recollidos na DUDH como criterio para fixar límites á investigación científico-tecnolóxica.			
		3. Problemas da tecnodependencia.			
4. Dilemas morais que presentan os avances en medicina e biotecnoloxía.					

CURSO 2022- 23

UNIDADE 1

Objec tivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de avaliación	Competencias clave	Temporalización			Grao mínimo de consecución	Actividades	Instrumentos de avaliación					Cualificación	Temas transversais									
					1ª AV	2ª AV	3ª AV			O B	PE	PO	RU	CC		CL	EOE	CA	TI C	EMP	E C	PV	EV		
Bloque I																									
▪ a ▪ d ▪ h ▪ l	B1.1. Conceptos de persoa achegados pola filosofía.	▪ B1.1. Construír un concepto de persoa, consciente de que esta é indefinible, valorando a dignidade que posúe polo feito de ser libre.	▪ VEB1.1.1. Sinala as dificultades para definir o concepto de persoa, analizando algunhas definicións achegadas por filósofos/as.	▪ CCL										X	30 %	X	X		X			X			
▪ a ▪ c ▪ d ▪ h ▪ l	▪ B1.2. Visión kantiana: a persoa como suxeito autónomo e como un fin en si mesma.	▪ B1.2. Identificar os conceptos de heteronomía e autonomía, mediante a concepción kantiana da persoa, coa finalidade de valorar a súa importancia e aplicala na realización da	VEB1.2.1. Explica a concepción kantiana do concepto de persoa, como suxeito autónomo capaz de ditar as súas propias normas morais, e como un fin en si mesma, rexeitando a	▪ CSC	X									X	30,00%	X	X		X			X			

IES CHAN DO MONTE
DEPARTAMENTO DE FILOSOFÍA
PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DE FILOSOFÍA

CURSO 2022- 23

		vida moral.	posibilidade de ser tratada por outros como instrumento para alcanzar fins alleos a ela.					de Kant ao concibir a persoa como un fin en si mesma, rexeitando a posibilidade de ser tratada por outros como instrumento para alcanzar fins alleos a ela.													
▪ a ▪ b ▪ d ▪ h ▪ i	▪ B1.3. Noción aristotélica da virtude: relación cos actos, os hábitos e o carácter. Virtudes éticas.	▪ B1.3. Entender a relación entre os actos, os hábitos e o desenvolvemento do carácter, mediante a comprensión do concepto de virtude en Aristóteles e, en especial, o relativo ás virtudes éticas, pola importancia que teñen no desenvolvemento da personalidade.	▪ VEB1.3.1. Sinala en que consiste a virtude e as súas características en Aristóteles. ▪ VEB1.3.2. Enumera algúns dos beneficios que, segundo Aristóteles, achegan as virtudes éticas ao ser humano, identifica algunhas destas e ordénaas segundo un criterio racional.	▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL ▪ CSC				Sinala en que consiste a virtude e as súas características en Aristóteles. Enumera algúns dos beneficios que, segundo Aristóteles, achegan as virtudes éticas ao ser humano, identifica algunhas destas e ordénaas segundo un criterio racional.	Caderno-diario de clase: comentario de textos sinxelos de Aristóteles (Ética a Nicómaco)						X	40,00%	X	X		X	X

UNIDADE 2

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de avaliación	Competencias clave	Temporalización			Grao mínimo de consecución	Actividades	Instrumentos de avaliación					Cualificación	Temas transversais								
					1ª	2ª	3ª			O	PE	PO	RU	CC		CL	EOE	CA	TI	EMP	E	PV	EV	
					A	A	A			B									C	C				
Bloque II																								
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ e ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. Diferenzas entre ética e dereito. ▪ B2.2. Posibles conflitos entre os valores que regulan a vida privada e os que regulan a vida pública. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. Distinguir, na persoa, os ámbitos da vida privada e da vida pública, a primeira regulada pola ética e a segunda polo dereito, coa finalidade de identificar os límites da liberdade persoal e social. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ VEB2.1.1. Distingue entre os ámbitos de acción que corresponden á ética e ao dereito, e expón as súas conclusións mediante unha presentación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD 	X			Distingue entre os ámbitos de acción que corresponden á ética e ao dereito, e expón as súas conclusións mediante unha presentación elaborada con medios informáticos.	Presentación en soporte informático (impress) das relacións de semellanza e diferenzas entre a ética e o dereito nun cadro comparativo.				X	X	50,00%	X	X		X		X			
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ VEB2.1.2. Reflexiona arredor do problema da relación entre estes dous campos, o privado e o público, e a posibilidade de que exista un conflito de valores éticos entre ambos, así como a forma de atopar unha solución baseada 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CSIEE 	X			Reflexiona arredor do problema da relación entre estes dous campos, o privado e o público, e a posibilidade de que exista un conflito de valores éticos entre ambos, así como a forma de atopar unha solución baseada nos valores éticos, exemplificando	Análise de dilemas éticos nos que se confrontan valores éticos e xurídicos (obxección de conciencia, desobediencia civil...). Debate e elaboración de conclusións en común.				X	50,00%	X	X		X		X				

			nos valores éticos.							de maneira concreta tales casos, e expón as súas posibles solucións fundamentadas eticamente.										
--	--	--	---------------------	--	--	--	--	--	--	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

UNIDADE 3

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de avaliación	Competencias clave	Temporalización			Grao mínimo de consecución	Actividades	Instrumentos de avaliación					Cualificación	Temas transversais								
					1ª AV	2ª AV	3ª AV			OB	PE	PO	RU	CC		CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC	PV	EV	
Bloque III																								
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Diferenza entre ética e moral. ▪ B3.2. Reflexión ética como guía racional de conduta. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Distinguir entre ética e moral, sinalando as semellanzas e as diferenzas entre elas, e estimando a importancia da reflexión ética como un saber práctico necesario para guiar de xeito racional a conduta do ser humano á súa plena realización. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ VEB3.1.1. Recoñece as diferenzas entre a ética e a moral, no que se refire á súa orixe e á súa finalidade. ▪ VEB3.1.2. Achega razóns que xustifiquen a importancia da reflexión ética, como unha guía racional de conduta necesaria na vida do ser humano, expresando de forma apropiada os argumentos en que se fundamenta. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CSC 																				
						X		Recoñece as diferenzas entre a ética e a moral, no que se refire á súa orixe e á súa finalidade.	Comentario de textos de F. Savater (<i>Ética para Amador</i>)					X	5 %	X	X					X		
							X	Achega razóns que xustifiquen a importancia da reflexión ética, como unha guía racional de conduta necesaria na vida do ser humano, expresando de	Comentario de textos de F. Savater (<i>Ética para Amador</i>)					X	5 %	X	X					X		

								forma apropiada os argumentos en que se fundamenta.															
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ d ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.3. Estrutura moral da persoa. ▪ B3.4. Etapas do desenvolvemento moral en Piaget e Köhlberg. Paso da heteronomía á autonomía moral. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.2. Destacar o significado e a importancia da natureza moral do ser humano, analizando as súas etapas de desenvolvemento e tomando conciencia da necesidade que ten de normas éticas, libre e racionalmente asumidas, como guía do seu comportamento. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ VEB3.2.1. Sinala en que consiste a estrutura moral da persoa como ser racional e libre, razón pola que esta é responsable da súa conduta e das consecuencias desta. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC 																			
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ VEB3.2.2. Explica as tres etapas do desenvolvemento moral na persoa, segundo a teoría de Piaget ou a de Köhlberg, e as características propias de cada unha, destacando como se pasa da heteronomía á autonomía moral. 																				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.5. A liberdade como raíz da estrutura moral da persoa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.3. Recoñecer que a liberdade constitúe a raíz da estrutura moral na persoa, e apreciar o papel da intelixencia e da vontade como factores que incrementan a 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ VEB3.3.1. Describe a relación entre a liberdade e os conceptos de persoa e estrutura moral. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL 																			
								Describe a relación entre a liberdade e os conceptos de persoa e estrutura moral.	Búsqueda de citas sobre o valor da liberdade de diversos autores (Cervantes, J. Stuart Mill, Sartre, etc.) e comentario das mesmas.														

IES CHAN DO MONTE
DEPARTAMENTO DE FILOSOFÍA
PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DE FILOSOFÍA

CURSO 2022- 23

		capacidade de autodeterminación.																																														
▪ a ▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ g ▪ h	▪ B3.6. Características distintivas dos valores éticos. ▪ B3.7. Valores éticos e dignidade humana.	▪ B3.4. Resaltar a importancia dos valores éticos, as súas especificacións e a súa influencia na vida persoal e social do ser humano, destacando a necesidade de ser recoñecidos e respectados por todos.	▪ VEB3.4.1. Describe as características distintivas dos valores éticos, utilizando exemplos concretos deles e apreciando a súa relación esencial coa dignidade humana e a conformación dunha personalidade xusta e satisfactoria.	▪ CCL							X						X	10 %	X	X																							X					
▪ a ▪ b ▪ h ▪ l	▪ B3.8. Normas. Especificidade das normas éticas.	▪ B3.5. Establecer o concepto de normas éticas e apreciar a súa importancia, identificando as súas características e a natureza da súa orixe e validez, mediante o coñecemento do debate	▪ VEB3.5.1. Define o concepto de norma e de norma ética, distinguíndoa das normas xurídicas, relixiosas, etc.	▪ CCL								X						X	10 %	X	X																						X					
	▪ B3.9. Relativismo moral dos sofistas.	ético que existiu entre Sócrates e os sofistas.	▪ VEB3.5.2. Señala quen foron os sofistas e algúns dos feitos e das razóns en que se fundamentaba a súa teoría relativista da moral, destacando as consecuencias que esta ten na vida das persoas.	▪ CCEC									X					X	10 %	X	X																											X

	<ul style="list-style-type: none"> B3.10. Intelectualismo moral en Sócrates e Platón. 		<ul style="list-style-type: none"> VEB3.5.3. Coñece os motivos que levaron a Sócrates a afirmar o "intelectualismo moral", e explica en que consiste e a postura de Platón ao respecto. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC 			X	<p>persoas.</p> <ul style="list-style-type: none"> Coñece os motivos que levaron a Sócrates a afirmar o "intelectualismo moral", e explica en que consiste e a postura de Platón ao respecto. 	Valoración crítica do intelectualismo moral de Sócrates e Platón, comentando as súas consecuencias.						X		X	10%		X				X	
	<ul style="list-style-type: none"> B3.11. Relativismo moral fronte a obxectivismo moral. 		<ul style="list-style-type: none"> VEB3.5.4. Compara o relativismo e o obxectivismo moral apreciando a vixencia destas teorías éticas na actualidade. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC 			X	<ul style="list-style-type: none"> Compara o relativismo e o obxectivismo moral apreciando a vixencia destas teorías. 	Debate entre partidarios do relativismo e o obxectivismo moral e elaboración de conclusións.					X		X	10 %		X				X		
<ul style="list-style-type: none"> b e g h l 	<ul style="list-style-type: none"> B3.12. Clasificación das teorías éticas: éticas de fins e éticas procedementais. B3.13. A ética de Epicuro como ética de fins. B3.14. O eudemonismo aristotélico como ética de fins. 	<ul style="list-style-type: none"> B3.6. Explicar as características e os obxectivos das teorías éticas, así como a súa clasificación en éticas de fins e procedementais, sinalando os principios máis destacados do hedonismo de Epicuro. B3.7. Entender os principais aspectos do eudemonismo aristotélico, identificándoo como unha ética de fins e valorando a súa importancia e a vixencia actuais. 	<ul style="list-style-type: none"> VEB3.6.1. Enuncia os elementos distintivos das "teorías éticas" e argumenta a súa clasificación en éticas de fins e éticas procedementais, e elabora un esquema coas súas características máis destacadas. 	<ul style="list-style-type: none"> CAA CCL CCEC 			X	<ul style="list-style-type: none"> Enuncia os elementos distintivos das "teorías éticas" e argumenta a súa clasificación en éticas de fins e éticas procedementais, e elabora un esquema coas súas principais características. 	Cadro comparativo das diferencias entre as éticas de fins ou teleolóxicas e as procedementais ou deontolóxicas.					X		X	10 %		X				X		

UNIDADE 4

Objetivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de avaliación	Competencias clave	Temporalización			Grao mínimo de consecución	Actividades	Instrumentos de avaliación					Cualificación	Temas transversais								
					1ª AV	2ª AV	3ª AV			O B	PE	P O	RU	CC		CL	EOE	CA	TI C	EMP	E C	PV	EV	
Bloque IV																								
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ e ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Relación entre ética, política e xustiza no pensamento aristotélico. ▪ B4.2. Semellanzas diferenzas e relacións entre valores éticos e valores cívicos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Comprender e valorar a importancia da relación entre os conceptos de ética, política e xustiza, mediante a análise e a definición destes termos, destacando o vínculo entre eles no pensamento de Aristóteles. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ VEB4.1.1. Explica e aprecia as razóns que dá Aristóteles para establecer un vínculo necesario entre ética, política e xustiza. ▪ VEB4.1.2. Utiliza e selecciona información sobre os valores éticos e cívicos, identificando e apreciando as semellanzas, as diferenzas e as relacións entre eles. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CAA 			X	Explica as razóns de Aristóteles para establecer un vínculo entre ética, política e xustiza.	Comentario de textos sinxelos da <i>Política</i> de Aristóteles sobre a xustiza coma valor ético e cívico.					X	50%	X	X				X			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ g ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3. A política de Aristóteles. ▪ B4.4. Concepto aristotélico de xustiza e a súa relación co ben común e a felicidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2. Coñecer e apreciar a política de Aristóteles e as súas características esenciais, e entender o seu concepto de xustiza e a súa relación co ben común e a felicidade, elaborando un xuízo crítico sobre a perspectiva deste filósofo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ VEB4.2.1. Elabora, recorrendo á súa iniciativa persoal, unha presentación con soporte informático, sobre a política aristotélica como unha teoría organicista, cunha finalidade ética e que atribúe a función educativa ao Estado. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE ▪ CD ▪ CSC 			X	Elabora, recorrendo á súa iniciativa persoal, unha presentación con soporte informático, sobre a política aristotélica como unha teoría organicista, cunha finalidade ética e que atribúe a función educativa ao Estado.	Elaboración en pequenos grupos dunha presentación en soporte informático sobre a teoría política de Aristóteles.															
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ VEB4.2.2. Selecciona e usa información, en colaboración co grupo, para entender e apreciar a importancia que Aristóteles lle dá á xustiza como valor ético no que se fundamenta a lexitimidade do Estado e a súa relación coa felicidade e o ben común, e expón as súas conclusións persoais debidamente fundamentadas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CCL 				Selecciona e usa información, en colaboración co grupo, para entender e apreciar a importancia que Aristóteles lle dá á xustiza como valor ético.																

UNIDADE 5

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de avaliación	Competencias clave	Temporalización			Grao mínimo de consecución	Actividades	Instrumentos de avaliación					Cualificación	Temas transversais									
					1ª AV	2ª AV	3ª AV			OB	PE	PO	RU	CC		CL	EOE	CA	TI C	EMP	E C	PV	EV		
Bloque V																									
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.1. Relacións entre ética e dereito. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.1. Sinalar a vinculación entre a ética, o dereito e a xustiza, a través do coñecemento das súas semellanzas, diferenzas e relacións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ VEB5.1.1. Procura e selecciona información en páxinas web, para identificar as diferenzas, as semellanzas e os vínculos entre a ética e o dereito. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD 			X	Procura e selecciona información en páxinas web, para identificar as diferenzas, as semellanzas e os vínculos entre a ética e o dereito.	Cadro comparativo das semellanzas e diferenzas entre ética e dereito. Defensa argumentada da importancia da DUDH como modelo de teoría ética pública e moral universalmente válida.	X				X	100 %	X	X		X						

UNIDADE 6

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de avaliación	Competencias clave	Temporalización			Grao mínimo de consecución	Actividades	Instrumentos de avaliación					Cualificación	Temas transversais									
					1ª AV	2ª AV	3ª AV			OB	PE	PO	RU	CC		CL	EOE	CA	TI C	EMP	E C	PV	EV		
Bloque VI																									
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ d ▪ e ▪ f ▪ g ▪ h ▪ m 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.1. Dimensión moral da ciencia e da tecnoloxía polo seu impacto en todos os ámbitos da vida humana. ▪ B6.2. Valores recollidos na DUDH como criterio para fixar límites á investigación científico-tecnolóxica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.1. Recoñecer a importancia da dimensión moral da ciencia e a tecnoloxía, así como a necesidade de establecer límites éticos e xurídicos, coa finalidade de orientar a súa 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ VEB6.1.1. Utiliza información de distintas fontes para analizar a dimensión moral da ciencia e a tecnoloxía, avaliando o impacto positivo e negativo que estas poden ter en todos os ámbitos da vida humana (social, económico, político, ético e ecolóxico, etc.). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSC 			X	Utiliza información de distintas fontes para analizar a dimensión moral da ciencia e a tecnoloxía, avaliando o impacto positivo e negativo que estas poden ter en todos os ámbitos da vida humana (social, económico,	Búsqueda individual de información en diversas fontes (prensa, internet, bibliografía recomendada...) e posta en común para a súa discusión	X				X	20%	X	X		X				X		

IES CHAN DO MONTE
DEPARTAMENTO DE FILOSOFÍA
PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DE FILOSOFÍA

CURSO 2022- 23

		actividade con- sonte os valores defendidos pola DUDH.					político, ético e ecolóxico, etc.).													
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ VEB6.1.2. Achega argumentos que fundamenten a necesidade de pór límites éticos e xurídicos á investigación práctica, tanto científica como tecnolóxica, tomando a dignidade humana e os valores éticos recoñecidos na DUDH como criterio normativo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CMCCT ▪ CSC 			X	Achega argumentos que fundamenten a necesidade de pór límites éticos e xurídicos á investigación práctica, tanto científica como tecnolóxica, tomando a dignidade humana e os valores éticos recoñecidos na DUDH como criterio normativo.	Comentario de artigos de prensa sobre os riscos das novas tecnoloxías (ex.: industria armamentística, enxeñería xenética, intelixencia artificial, redes sociais...)	X		X	20 %	X	X					X
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ VEB6.1.3. Recorre á súa iniciativa persoal para expor as súas conclusións sobre o tema tratado, utilizando medios informáticos e audiovisuais, de xeito argumentado e ordenado racionalmente. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CD ▪ CSIEE 			X	Recorre á súa iniciativa persoal para expor as súas conclusións sobre o tema tratado, utilizando medios informáticos e audiovisuais, de xeito argumentado e ordenado racionalmente.	Elaboración de conclusións, oralmente e por escrito, sobre a dimensión moral da ciencia e a tecnoloxía.	X		X	20 %	X	X					X
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ g ▪ m 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.3. Problemas da tecnodependencia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.2. Entender e valorar o problema da tecnodependencia e a alienación humana á que conduce. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ VEB6.2.1. Destaca o problema e o perigo que representa para o ser humano a tecnodependencia, sinalando os seus síntomas e as súas causas, e estimando as súas consecuencias negativas, como unha adición incontrolada aos dispositivos electrónicos, aos videoxogos e ás redes sociais, que conduce as persoas cara a unha progresiva deshumanización. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT 			X	Destaca o problema e o perigo que representa para o ser humano a tecnodependencia, sinalando os seus síntomas e as súas causas, e estimando as súas consecuencias negativas, como unha adición incontrolada aos dispositivos electrónicos, aos videoxogos e ás redes sociais, que conduce as persoas cara a unha progresiva	Debate sobre a tecnodependencia, especialmente entre os adolescentes.	X		X	X	20 %	X	X				X

4.2 Relación de Aspectos Curriculares Para Cada Unidade Didáctica Para Valores Éticos de 4º ESO

UNIDADES DIDÁCTICAS

UNIDADE 1: **A dignidade da persoa**
 UNIDADE 2: **A comprensión, o respecto e a igualdade nas relacións interpersoais**
 UNIDADE 3: **A reflexión ética**
 UNIDADE 4: **A xustiza e a política**
 UNIDADE 5: **Os valores éticos, o dereito e a Declaración Universal dos Dereitos Humanos (DUDH).**
 UNIDADE 6: **Os valores éticos e a súa relación coa ciencia e a tecnoloxía**

		UNIDADES DIDÁCTICAS / PROXECTOS / TEMAS		Temporalización		
		UD / Tema / Prox.	Contido	Mes	Sesións	
1ª avaliación	1	BLOQUE				
		1. A dignidade do ser humano como valor básico no que se asenta a DUDH			Set. / Out.	7
		2. Atributos esenciais do ser humano na DUDH: razón, conciencia e liberdade				
	3. Léxico do bloque: dignidade da persoa, fraternidade, liberdade humana, trato digno, xuízo xusto, trato inhumano ou degradante, detención arbitraria, presunción de inocencia, discriminación, violación de dereitos, etc.					
	2	BLOQUE				
		1. Dereitos e liberdades dos individuos establecidos na DUDH que o Estado debe respectar			Out./ Dec.	7
		2. Fenómeno da socialización global.				
3. Perigos da socialización global á marxe dos valores éticos universais.						
4. Medios de comunicación de masas e socialización global. Conflito entre liberdade de expresión outros dereitos.						

	UNIDADES DIDÁCTICAS / PROXECTOS / TEMAS		Temporalización	
	UD / Tema / Prox.	Contido	Mes	Sesiós
		BLOQUE		
2ª avaliación	3	1. Importancia e valor da reflexión ética como defensa dos DDHH.	Xan. / Feb.	7
		2. Novos campos da ética aplicada: profesional, bioética, ambiente, economía, empresa, ciencia e tecnoloxía, etc.		
		3. Proxecto de vida persoal: límites e oportunidades que ofrecen as circunstancias persoais, e valores éticos que serven como guía.		
		4. Éticas formais e éticas materiais.		
		5. Ética kantiana: carácter formal. Autonomía da persoa como valor ético fundamental.		
		6. Ética do discurso, de Apel e Habermas, como ética formal. Relación coa ética de Kant.		
		BLOQUE		
4	1. Democracia e xustiza.	Mar./ Abr.	7	
	2. Deberes cívicos como cumprimento de valores éticos e como defensa e difusión dos dereitos humanos.			
	3. Perigos dunha globalización sen valores éticos.			

	UNIDADES DIDÁCTICAS / PROXECTOS / TEMAS		Temporalización	
	UD / Tema / Prox.	Contido	Mes	Sesiós
		BLOQUE		
3ª avaliación	5	1. Dereito e leis: finalidade, características e xustificación ética. Conflitos entre principios éticos individuais e principios normativos sociais.	Abr. / Maio	5
		2. Teoría da xustiza de Rawls: posición orixinal e veo de ignorancia; criterio de imparcialidade; función dos dous principios de xustiza.		
		3. Os DDHH como ideais irrenunciabes. Deficiencias na		

	aplicación dos DDHH referidos ao económico e ao social.		
	4. Organizacións que traballan pola defensa dos DDHH.		
	5. Dereito á seguridade e a paz. Compromiso coa paz e a solidariedade coas vítimas da violencia. Ameazas á paz.		
UD / Tema / Prox	6. As Forzas Armadas na Constitución española. Misións das Forzas Armadas.		
	BLOQUE		
6	1. Validez ética dos proxectos científicos e tecnolóxicos.	May./ Xuñ.	4
	2. Códigos deontolóxicos dos axentes sociais.		

UNIDADE 1

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de avaliación	Competencias clave	Temporalización			Grao mínimo de consecución	Actividades	Instrumentos de avaliación					Cualificación	Temas transversais																
					1ª AV	2ª AV	3ª AV			OB	PE	PO	RU	CC		CL	EO E	CA	TIC	EM P	EC	PV	EV									
Bloque I																																
a b c d h	<ul style="list-style-type: none"> B1.1. A dignidade do ser humano como valor básico no que se asenta a DUDH. B1.2. Atributos esenciais do ser humano na DUDH: razón, conciencia e liberdade. B1.3. Léxico do bloque: dignidade da persoa, fraternidade, liberdade humana, trato digno, xuízo xusto, trato inhumano ou degradante, detención arbitraria, presunción de inocencia, discriminación, violación de dereitos, etc. 	<ul style="list-style-type: none"> B1.1. Interpretar e valorar a importancia da dignidade da persoa como o valor do que parte e no que se fundamenta a DUDH, subliñando os atributos inherentes á natureza humana e os dereitos inalienables e universais que derivan dela, como o punto de partida sobre o que deben xirar os valores éticos nas relacións humanas a nivel persoal, social, estatal e universal. 	<ul style="list-style-type: none"> VEB1.1.1. Identifica a orixe dos dereitos inalienables e universais que establece a DUDH na dignidade do ser humano en tanto que persoa e os atributos inherentes á súa natureza. VEB1.1.2. Identifica na DUDH os atributos esenciais do ser humano: razón, conciencia e liberdade. VEB1.1.3. Relaciona adecuadamente os termos e as expresións seguintes, que se utilizan na DUDH: dignidade da persoa, fraternidade, liberdade humana, trato digno, xuízo xusto, trato inhumano ou degradante, detención arbitraria, presunción de inocencia, 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCL CAA 	X			Identifica a orixe dos dereitos inalienables e universais que establece a DUDH na dignidade do ser humano en tanto que persoa e os atributos inherentes á súa natureza.	Lectura e comentario do Preámbulo da DUDH, incidindo nos valores que propugna.					X	30 %	X	X					X										
					X			Identifica na DUDH os atributos esenciais do ser humano: razón, conciencia e liberdade.	Lectura e comentario do Preámbulo da DUDH, incidindo na concepción do ser humano que supón.					X	30 %	X	X					X										
					X			Relaciona adecuadamente os termos e as expresións seguintes, que se	Actividades sobre os artigos da DUDH, identificando os					X	40 %	X	X					X										

CURSO 2022- 23

			discriminación, violación de dereitos, etc.					utilizan na DUDH: dignidade da persoa, fraternidade, liberdade humana, trato digno, xuízo xusto, trato inhumano ou degradante, detención arbitraria, presunción de inocencia, discriminación, violación de dereitos, etc.	conceptos máis destacados e os principios que os orientan.																												
--	--	--	--	--	--	--	--	--	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

UNIDADE 2

Objetivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de avaliación	Competencias clave	Temporalización			Grao mínimo de consecución	Actividades	Instrumentos de avaliación					Cualifi cación	Temas transversais																					
					1ª AV	2ª AV	3ª AV			OB	PE	P O	RU	CC		CL	EO E	CA	TIC	EM P	EC	P V	EV														
Bloque II																																					
a b c d e g h	▪ B2.1. Dereitos e liberdades dos individuos establecidos na DUDH que o Estado debe respectar.	▪ B2.1. Explicar, baseándose na DUDH, os principios que deben rexer as relacións entre a cidadanía e o Estado, co fin de favorecer o seu cumprimento na sociedade en que viven.	▪ VEB2.1.1. Comenta, segundo o establecido pola DUDH nos artigos do 12 ao 17, os dereitos do individuo que o Estado debe respectar e fomentar, nas relacións existentes entre ambos.	▪ CCL				Comenta, segundo o establecido pola DUDH nos artigos do 12 ao 17, os dereitos do individuo que o Estado debe respectar e fomentar, nas relacións existentes entre ambos.	Actividades sobre os artigos da DUDH referentes aos dereitos civís e políticos (1ª Xeración de dereitos humanos): dereito á intimidade, libre circulación, asilo, nacionalidade, matrimonio e propiedade.						X	15,00%	X	X		X																	
			▪ VEB2.1.2. Explica os límites do Estado que establece a DUDH nos artigos do 18 ao 21, ao determinar as liberdades dos cidadáns e das cidadás	▪ CCL	X			Explica os límites do Estado que establece a DUDH nos artigos do 18 ao 21, ao	Actividades sobre os artigos da DUDH referentes aos dereitos civís e					X	15,00%	X	X																				

IES CHAN DO MONTE
DEPARTAMENTO DE FILOSOFÍA
PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DE FILOSOFÍA

CURSO 2022- 23

			que este debe protexer e respectar.				determinar as liberdades dos cidadáns e das cidadás que este debe protexer e respectar.	políticos (1ª Xeración de dereitos humanos): liberdades de pensamento, conciencia e relixión, opinión e expresión, reunión, asociación e participación política.												
			<ul style="list-style-type: none"> VEB2.1.3. Elabora unha presentación con soporte informático e audiovisual que illustre os contidos máis sobresaíntes tratados no tema, e expón as súas conclusións de xeito argumentado. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CD CSIEE 			Elabora unha presentación con soporte informático e audiovisual que illustre os contidos máis sobresaíntes tratados no tema, e expón as súas conclusións de xeito argumentado.	Presentación en soporte informático dun traballo sobre os dereitos humanos de 1ª xeración.				X	20,00%	X	X		X		X	
<ul style="list-style-type: none"> a c d g h 	<ul style="list-style-type: none"> B2.2. Fenómeno da socialización global. B2.3. Perigos da socialización global á marxe dos valores éticos universais. B2.4. Medios de comunicación de masas e socialización global. Conflito entre liberdade de expresión outros dereitos. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.2. Explicar en que consiste a socialización global e a súa relación cos medios de comunicación masiva, valorando os seus efectos na vida e no desenvolvemento moral das persoas e da sociedade, e reflexionar acerca do papel que deben ter a ética e o Estado en relación con este tema. 	<ul style="list-style-type: none"> VEB2.2.1. Describe e avalía o proceso de socialización global, mediante o que se produce a interiorización de valores, normas, costumes, etc. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL 			Describe e avalía o proceso de socialización global, mediante o que se produce a interiorización de valores, normas, costumes, etc.	Exposición oral e/ou escrita sobre o papel dos medios de comunicación na sociedade global.				X	15,00%	X	X		X		X	
			<ul style="list-style-type: none"> VEB2.2.2. Sinala os perigos que encerra o fenómeno da socialización global se se desenvolve á marxe dos valores éticos universais, e debate acerca da necesidade de establecer límites éticos e xurídicos neste tema. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC 		Sinala os perigos que encerra o fenómeno da socialización global se se desenvolve á marxe dos valores éticos universais, e debate acerca da necesidade de establecer límites éticos e xurídicos neste tema.	Debate sobre os límites da liberdade de expresión e o dereito á información a partir de artigos de prensa e internet seleccionados.				X	15,00%	X	X		X		X		X
			<ul style="list-style-type: none"> VEB2.2.3. Diserta acerca do impacto que teñen os medios de comunicación masiva na vida moral das persoas e da sociedade, 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL 		Diserta acerca do impacto que teñen os medios de	Elaboración dunha exposición escrita sobre o papel dos				X	10,00%	X	X		X		X		X

			expresando as súas opinións con rigor intelectual.					comunicación masiva na vida moral das persoas e da sociedade, expresando as súas opinións con rigor intelectual.	medios de comunicación na vida das persoas na actualidade e a necesidade de regular o seu uso.																								
			▪ VEB2.2.4. Valora a necesidade dunha regulación ética e xurídica en relación co uso de medios de comunicación masiva, respectando o dereito á información e á liberdade de expresión que posúen os cidadáns e as cidadás.	▪ CCEC ▪ CSC				Valora a necesidade dunha regulación ética e xurídica en relación co uso de medios de comunicación masiva,	Elaboración dunha exposición escrita sobre o papel dos medios de comunicación na vida das persoas na actualidade e a necesidade de regular o seu uso.					X	10,00%	X	X		X									X					

UNIDADE 3

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de avaliación	Competencias clave	Temporalización			Grao mínimo de consecución	Actividades	Instrumentos de avaliación					Cualificación	Temas transversais																	
					1ª AV	2ª AV	3ª AV			OB	PE	PO	RU	CC		CL	EO E	CA	TIC	EM P	EC	P V	EV										
Bloque III																																	
▪ a ▪ d ▪ f ▪ h	▪ B3.1. Importancia e valor da reflexión ética como defensa dos DDHH. ▪ B3.2. Novos campos da ética aplicada: profesional, bioética, ambiente, economía, empresa, ciencia e tecnoloxía, etc.	▪ B3.1. Recoñecer que a necesidade dunha regulación ética é fundamental no mundo actual de grandes e rápidos cambios, debido á magnitude dos perigos aos que se enfronta o ser humano, polo que resulta necesaria a súa actualización e a ampliación aos novos campos de acción da persoa, co fin de garantir o cumprimento dos dereitos humanos.	▪ VEB3.1.1. Xustifica racionalmente e estima a importancia da reflexión ética no século XXI, como instrumento de protección dos dereitos humanos ante o perigo que poden representar entes posuidores de grandes intereses políticos e económicos e grupos violentos, que teñen ao seu alcance armamento de grande alcance científico e tecnolóxico, capaces de pór en grande risco os dereitos fundamentais da persoa.	▪ CSC		X		Xustifica racionalmente a importancia da reflexión ética na actualidade, como instrumento de protección dos dereitos humanos ante o perigo que poden representar entes posuidores de grandes intereses políticos e económicos e grupos violentos, capaces de pór en grande risco os	Actividade sobre a necesidade da reflexión ética e dos dereitos humanos como moral universalmente válida a partir de textos de J. A. Marina e F. Savater.					X	10 %	X	X							X									

IES CHAN DO MONTE
DEPARTAMENTO DE FILOSOFÍA
PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DE FILOSOFÍA

CURSO 2022- 23

			dereitos fundamentais da persoa.																		
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ VEB3.1.2. Sinala algúns dos novos campos aos que se aplica a ética (profesional, bioética, ambiente, economía, empresa, ciencia e tecnoloxía, etc.). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CSIEE 		X	Sinala algúns dos novos campos aos que se aplica a ética (profesional, bioética, ambiente, economía, empresa, ciencia e tecnoloxía, etc.).	Clasificación dos diversos campos e obxectos de estudo da ética aplicada.						X	10 %	X	X				X
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ g ▪ h ▪ m 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.3. Proxecto de vida persoal: límites e oportunidades que ofrecen as circunstancias persoais, e valores éticos que serven como guía. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.2. Comprender e apreciar a importancia que teñen para o ser humano do século XXI as circunstancias que o rodean, salientando os límites que lle imponen e as oportunidades que lle ofrecen para a elaboración do seu proxecto de vida, conforme os valores éticos que libremente elixe e que dan sentido á súa existencia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ VEB3.2.1. Describe e avalía as circunstancias que no momento actual o/a rodean, identificando as limitacións e as oportunidades que se lle formulan desde as perspectivas social, laboral, educativa, económica, familiar, afectiva, etc., co obxecto de deseñar, a partir delas, o seu proxecto de vida persoal, determinando libremente os valores éticos que deben guialo/a. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE 		X	Describe e avalía as circunstancias que no momento actual o/a rodean, identificando as limitacións e as oportunidades que se lle formulan, co obxecto de deseñar, a partir delas, o seu proxecto de vida persoal, determinando libremente os valores éticos que deben guialo/a.	Elaboración dunha listaxe de valores éticos como guía dun proxecto de vida consciente e responsable.						X	10 %	X	X				X
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ d ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.4. Éticas formais e éticas materiais. ▪ B3.5. Ética kantiana: carácter formal. Autonomía da persoa como valor ético fundamental. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.3. Distinguir os principais valores éticos nos que se fundamentan as éticas formais, establecendo a súa relación coa ética kantiana e sinalando a importancia que este filósofo lle atribúe á autonomía da persoa como valor ético fundamental. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ VEB3.3.1. Define os elementos distintivos das éticas formais e compáraos cos relativos ás éticas materiais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL 		X	Define os elementos distintivos das éticas formais e compáraos cos relativos ás éticas materiais.	Cadro comparativo das diferencias entre as éticas materiais e as formais						X	10 %	X	X				X
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ VEB3.3.2. Explica as características da ética kantiana (formal, universal e racional), así como a importancia da súa achega á ética universal. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL 		X	Explica as características da ética kantiana (formal, universal e racional), así como a importancia da súa achega á ética universal.	Comentario de textos sinxelos de Kant para sinalar as principais características da súa proposta ética.						X	10 %	X	X				X
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ VEB3.3.3. Aprecia, na ética kantiana, o seu fundamento na autonomía da persoa como valor ético esencial e a súa manifestación no imperativo categórico e as súas 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC 		X	Aprecia, na ética kantiana, o seu fundamento na autonomía da persoa como valor ético	Plantexamento de situacións e dilemas éticos nos que se aprecie o punto de vista						X	15 %	X	X				X

CURSO 2022- 23

			formulacións.				esencial e a súa manifestación no imperativo categórico e as súas formulacións.	kantiano fronte a outros plantexamentos (hedonistas, eudemonistas, utilitaristas...)																		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.6. Ética do discurso, de Apel e Habermas, como ética formal. Relación coa ética de Kant. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.4. Identificar a ética do discurso, de Habermas e de Apel como unha ética formal, que salienta o valor do diálogo e o consenso na comunidade, como procedemento para atopar normas éticas xustas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ VEB3.4.1. Identifica a ética do discurso como unha ética formal e describe en que consiste o imperativo categórico que formula, sinalando as similitudes e as diferenzas que posúe co imperativo da ética de Kant. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA 		X	Identifica a ética do discurso como unha ética formal e describe en que consiste o imperativo categórico que formula, sinalando as similitudes e as diferenzas que posúe co imperativo da ética de Kant.	Actividade sobre a ética dialóxica como unha forma de tomar decisións democráticas.					X	15 %	X	X						X				
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ VEB3.4.2. Utiliza a súa iniciativa persoal e emprendedora para elaborar unha presentación con soporte informático acerca das éticas formais, expresando e elaborando conclusións fundamentadas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CD ▪ CSIEE 		X	Utiliza a súa iniciativa persoal e emprendedora para elaborar unha presentación con soporte informático acerca das éticas formais, expresando e elaborando conclusións fundamentadas.	Presentación informática, en pequenos grupos, sobre as éticas formais (kantiana, rawlsiana)				X	20 %	X	X		X						X			

UNIDADE 4

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de avaliación	Competencias clave	Temporalización			Grao mínimo de consecución	Actividades	Instrumentos de avaliación					Cualificación	Temas transversais									
					1ª AV	2ª AV	3ª AV			OB	PE	PO	RU	CC		CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC	PV	EV		
Bloque IV																									
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Democracia e xustiza. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Concibir a democracia non só como unha forma de 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ VEB4.1.1. Comprende a importancia que ten para a democracia e a xustiza, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC 		X	Comprende a	Discusión e elaboración en	X				X	40,00%	X	X						X			

IES CHAN DO MONTE
DEPARTAMENTO DE FILOSOFÍA
PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DE FILOSOFÍA

CURSO 2022- 23

<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2. Deberes cívicos como cumprimento de valores éticos e como defensa e difusión dos dereitos humanos. 	<p>gobierno, senón como un estilo de vida cidadá, consciente do seu deber como elemento activo da vida política, colaborando na defensa e na difusión dos dereitos humanos tanto na súa vida persoal como na social.</p>	<p>que os cidadáns e as cidadás coñezan e cumpran os seus deberes (defensa dos valores éticos e cívicos, coidado e conservación de todos os bens e servizos públicos, participación na elección de representantes políticos/as, respecto e tolerancia á pluralidade de ideas e de crenzas, acatamento das leis e das sentenzas dos tribunais de xustiza, pagamento dos impostos establecidos, etc.).</p>					<p>importancia que ten para a democracia e a xustiza, que os cidadáns e as cidadás coñezan e cumpran os seus deberes (defensa dos valores éticos e cívicos, coidado e conservación de todos os bens e servizos públicos, participación na elección de representantes políticos/as, respecto e tolerancia, etc.)</p>	<p>común dunha listaxe de actitudes democráticas e deberes cívicos (en relación cos dereitos)</p>																
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3. Perigos dunha globalización sen valores éticos. ▪ B4.4. Promoción dos DDHH por parte dos Estados: fomento e ensino dos valores éticos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2. Reflexionar acerca do deber da cidadanía e dos Estados de promover o ensino e a difusión dos valores éticos como instrumentos indispensables para a defensa da dignidade e os dereitos humanos, ante o perigo que o fenómeno da globalización pode representar para a destrución do planeta e a deshumanización da persoa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ VEB4.2.1. Diserta e elabora conclusións, en grupo, acerca das terribles consecuencias que pode ter para o ser humano o fenómeno da globalización, se non se establece unha regulación ética e política (egoísmo, desigualdade, interdependencia, internacionalización dos conflitos armados, imposición de modelos culturais determinados por intereses económicos que promoven o consumismo e a perda de liberdade humana, etc.). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CSC 			X	<p>Diserta e elabora conclusións, en grupo, acerca das terribles consecuencias que pode ter para o ser humano o fenómeno da globalización, se non se establece unha regulación ética e política (egoísmo, desigualdade, interdependencia, internacionalización dos conflitos armados, etc.)</p>	<p>Exposición escrita e posta en común sobre os efectos negativos da globalización e a necesidade de protexer os dereitos humanos das persoas fronte ós posibles abusos dos poderes, fundamentalmente os económicos.</p>	X			X	30,00%	X	X				X					
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ VEB4.2.2. Comenta o deber ético e político que teñen todos os estados, ante os riscos da globalización, de tomar medidas de protección dos dereitos humanos, nomeadamente a obriga de fomentar o ensino dos valores éticos e a súa vixencia, e a necesidade de respectalos en todo o mundo (deber de contribuír na construción dunha sociedade xusta e solidaria, fomentando a tolerancia, o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC 		X	<p>Comenta o deber ético e político que teñen todos os estados, ante os riscos da globalización, de tomar medidas de protección dos dereitos humanos, nomeadamente a obriga de fomentar o ensino dos valores éticos e a súa vixencia, o</p>	<p>Exposición escrita e posta en común sobre os efectos negativos da globalización e a necesidade de protexer os dereitos humanos das persoas fronte ós posibles abusos dos poderes, fundamentalmente</p>	X			X	30,00%	X	X				X						

CURSO 2022- 23

			respecto aos dereitos das demais persoas; honestidade, lealdade, pacifismo, prudencia, e mutua comprensión mediante o diálogo, a defensa e protección da natureza, etc.).						e a necesidade de respectalos en todo o mundo (deber de contribuír na construción dunha sociedade xusta e solidaria, fomentando a tolerancia, o respecto aos dereitos das demais persoas; honestidade, lealdade, pacifismo, prudencia, etc.).	os económicos.																		
--	--	--	---	--	--	--	--	--	---	----------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

UNIDADE 5

Objec tivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de avaliación	Comp etenci as clave	Temporalización			Grao mínimo de consecución	Actividades	Instrumentos de avaliación					Cualific ación	Temas transversais															
					1ª AV	2ª AV	3ª AV			OB	P E	P O	RU	CC		CL	EO E	CA	TIC	EM P	E C	P V	EV								
Bloque V																															
a d g h	B5.1. Dereito e leis: finalidade, características e xustificación ética. B5.2. Conflitos entre principios éticos individuais e principios normativos sociais.	B5.1. Apreciar a necesidade das leis xurídicas no Estado, para garantir o respecto aos dereitos humanos, e disertar acerca dalgúns dilemas morais nos que existe un conflito entre os deberes éticos, relativos á conciencia da persoa, e os deberes cívicos que lle imponen as leis xurídicas.	VEB5.1.1. Explica a finalidade e as características das leis xurídicas dentro do Estado e a súa xustificación ética, como fundamento da súa lexitimidade e da súa obediencia.	CCL			X	Apreciar a necesidade das leis xurídicas no Estado, para garantir o respecto aos dereitos humanos, e debatir acerca dalgúns dilemas morais nos que existe un conflito entre os deberes éticos, relativos á conciencia da persoa, e os deberes cívicos que lle imponen as leis xurídicas.	Argumentar oralmente e por escrito a necesidade das leis, o dereito e a súa lexitimación por criterios de xustiza.	X				X	10,00%	X	X								X						
			VEB5.1.2. Debate acerca da solución de problemas nos que hai un conflito entre os valores e principios éticos do individuo e os da orde civil, formulando solucións razoadas, en casos como os de desobediencia civil e obxección de conciencia.	CCL CSIEE		X	Debate sobre a desobediencia civil a partir da exposición de casos reais e de figuras como Gandhi, M. L. King ou Mandela.			X			X	X	10,00%	X	X													X	
a b c d e	B5.3. Teoría da xustiza de Rawls: posición orixinal e veo de ignorancia; criterio de imparcialidade; función dos dous principios de xustiza.	B5.2. Disertar acerca da teoría de Rawls baseada na xustiza como equidade e como fundamento ético do dereito, e emitir un	VEB5.2.1. Procura información en internet co fin de definir os principais conceptos utilizados na teoría de Rawls e establece unha relación entre eles (posición orixinal e veo de	CAA CD CCL				X	Disertar acerca da teoría de Rawls baseada na xustiza como equidade e como	Búsqueda de información, resume e esquema da teoría da xustiza de J. Rawls.	X				X	15,00%	X	X		X					X						

IES CHAN DO MONTE
DEPARTAMENTO DE FILOSOFÍA
PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DE FILOSOFÍA

CURSO 2022- 23

• g • h		xiúzo crítico acerca dela.	ignorancia, criterio de imparcialidade e función dos dous principios de xustiza que propón). ▪ VEB5.2.2. Realiza un xiúzo crítico acerca da teoría de Rawls e explica a súa conclusión argumentada acerca dela.					fundamento ético do dereito, e emitir un xiúzo crítico acerca dela.	Discusión e valoración crítica da teoría de Rawls.														
• a • b • c • d • e • g • h	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.4. Os DDHH como ideais irrenunciables. ▪ B5.5. Deficiencias na aplicación dos DDHH referidos ao económico e ao social. ▪ B5.6. Organizacións que traballan pola defensa dos DDHH. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.3. Valorar a DUDH como conxunto de ideais irrenunciables, tendo presentes os problemas e as deficiencias na súa aplicación, especialmente no relativo ao ámbito económico e social, indicando a importancia das institucións e os/as voluntarios/as que traballan pola defensa dos dereitos humanos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ VEB5.3.1. Xustifica racionalmente a importancia dos dereitos humanos como ideais para alcanzar polas sociedades e os Estados, e reconece os retos que aínda teñen que superar. ▪ VEB5.3.2. Sinala algunha das deficiencias no exercicio dos dereitos económicos e sociais (pobreza, e falta de acceso á educación, á saúde, ao emprego, á vivenda, etc.). ▪ VEB5.3.3. Emprende a elaboración dunha presentación, con soporte informático e audiovisual, acerca dalgunhas institucións e voluntarios/as que, en todo o mundo, traballan pola defensa e respecto dos dereitos humanos: Organización das Nacións Unidas (ONU) e os seus organismos, como FAO, Organismo Internacional de Enerxía Atómica (OIEA), Organización Mundial da Saúde (OMS), Organización das Nacións Unidas para a Educación, a Ciencia e a Cultura (UNESCO), etc., organizacións non gobernamentais como Greenpeace, UNICEF, Cruz Vermella, Media Lúa Vermella, etc., así como o Tribunal Internacional de Xustiza, o Tribunal de Xustiza da Unión Europea, etc. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CD ▪ CSC 				<p>Emprende a elaboración dunha presentación, con soporte informático e audiovisual, acerca dalgunhas institucións e voluntarios/as que, en todo o mundo, traballan pola defensa e respecto dos dereitos humanos: Organización das Nacións Unidas (ONU) e os seus organismos, como FAO, Organismo Internacional de Enerxía Atómica (OIEA), Organización Mundial da Saúde (OMS), Organización das Nacións Unidas para a Educación, a Ciencia e a Cultura (UNESCO), etc., organizacións non gobernamentais como Greenpeace, UNICEF, Cruz Vermella, Media Lúa Vermella, etc., así como o Tribunal Internacional de Xustiza, o Tribunal de Xustiza da Unión Europea, etc.</p>	<p>Traballo de investigación en grupos sobre as ONG de defensa dos dereitos humanos e presentación en soporte informático dos obxectivos, ámbito de actuación e proxectos que leva a cabo unha organización determinada.</p>						X	X	15,00%	X	X			X	X
• a • b • d	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.7. Dereito á seguridade e a paz. ▪ B5.8. Compromiso coa paz e a 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.4. Entender a seguridade e a paz como un dereito recoñecido na 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ VEB5.4.1. Diserta, en pequenos grupos, acerca da seguridade e a paz como un dereito fundamental das 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL 			X	Diserta, en pequenos	Elaboración en común de conclusións sobre	X					X	10,00%	X	X			X		

<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ g ▪ h 	solidariedade coas vítimas da violencia. ▪ B5.9. Ameazas á paz.	DUDH (no seu artigo 3) e como un compromiso dos españois e das españolas a nivel nacional e internacional (preámbulo da Constitución española), identificando e avaliando o perigo das novas ameazas que xurdiron nos últimos tempos.	persoas, e aprecia a súa importancia para o exercicio do dereito á vida e á liberdade, elaborando e expresando as súas conclusións (artigo 3 da DUDH).																		
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ VEB5.4.2. Toma conciencia do compromiso dos españois e das españolas coa paz, como unha aspiración colectiva e internacional recoñecida na Constitución española, e rexeita a violación dos dereitos humanos, amosando solidariedade coas vítimas da violencia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC 																	
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ VEB5.4.3. Emprende a elaboración dunha presentación, con soporte audiovisual, sobre algunhas das novas ameazas para a paz e a seguridade no mundo actual (terrorismo, desastres ambientais, catástrofes naturais, mafias internacionais, pandemias, ataques cibernéticos, tráfico de armas de destrución masiva, de persoas e de órganos, etc.). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CD ▪ CSC 																	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.10. As Forzas Armadas na Constitución española. ▪ B5.11. Misións das Forzas Armadas. ▪ B5.12. Conflictos armados: importancia das organizacións internacionais na súa prevención e na súa solución. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.5. Coñecer a misión atribuída na Constitución española ás Forzas Armadas e a súa relación cos compromisos que España ten cos organismos internacionais a favor da seguridade e a paz, reflexionando acerca da importancia do dereito internacional para regular e limitar o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ VEB5.5.1. Coñece, analiza e asume como cidadán ou cidadá os compromisos internacionais realizados por España en defensa da paz e a protección dos dereitos humanos, como membro de organismos internacionais (ONU, OTAN, UE, etc.). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC 																	

IES CHAN DO MONTE
DEPARTAMENTO DE FILOSOFÍA
PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DE FILOSOFÍA

CURSO 2022- 23

		uso e as aplicación da forza e do poder.						internacionais (ONU, OTAN, UE, etc.).																									
			<ul style="list-style-type: none"> VEB5.5.2. Explica a importancia da misión das forzas armadas (artigo 15 da lei de defensa nacional) en materia de defensa e seguridade nacional, de dereitos humanos e de promoción da paz, e a súa contribución en situacións de emerxencia e axuda humanitaria, tanto nacionais como internacionais. VEB5.5.3. Analiza as consecuencias dos conflitos armados a nivel internacional, apreciando a importancia das organizacións internacionais que promoven e vixían o cumprimento dun dereito internacional fundamentado na DUDH. 					Analiza as consecuencias dos conflitos armados a nivel internacional, apreciando a importancia das organizacións internacionais que promoven e vixían o cumprimento dun dereito internacional fundamentado na DUDH.	Búsqueda de información sobre as organizacións internacionais que promoven e vixían o cumprimento do dereito internacional, como o Tribunal Internacional de Xustiza ou o Tribunal de Xustiza da Unión Europea, e comentario da importancia da súa labor.							X			X	15,00%	X	X									X		

UNIDADE 6

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de avaliación	Competencias clave	Temporalización			Grao mínimo de consecución	Actividades	Instrumentos de avaliación					Cualificación	Temas transversais																
					1ª AV	2ª AV	3ª AV			O B	PE	PO	RU	CC		CL	EO E	CA	TIC	EM P	E C	PV	EV									
Bloque VI																																
<ul style="list-style-type: none"> a b e f h m 	<ul style="list-style-type: none"> B6.1. Validez ética dos proxectos científicos e tecnolóxicos. 	<ul style="list-style-type: none"> B6.1. Identificar criterios que permitan avaliar, de xeito crítico e reflexivo, os proxectos científicos e tecnolóxicos, co fin de valorar a súa idoneidade en relación co respecto aos dereitos e valores éticos da humanidade. 	<ul style="list-style-type: none"> VEB6.1.1. Utiliza información de forma selectiva para atopar algúns criterios que cumpran ter en conta para estimar a viabilidade de proxectos científicos e tecnolóxicos, considerando a idoneidade ética dos obxectivos que pretenden e a avaliación dos riscos e as consecuencias persoais, sociais e ambientais que a súa aplicación poida ter. 	<ul style="list-style-type: none"> CAA CMCCT CSC CSIEE 				Utiliza información de forma selectiva para atopar algúns criterios que cumpran ter en conta para estimar a viabilidade de proxectos científicos e tecnolóxicos, considerando a idoneidade ética dos obxectivos que pretenden e a avaliación dos riscos e as consecuencias	Análise de diversos casos de avances científicos e tecnolóxicos que implican conflitos éticos, como as biotecnoloxías, a intelixencia artificial ou o big data.	X					X	50,00%	X	X												X		

								persoais, sociais e ambientais que a súa aplicación poida ter.																												
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ f ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.2. Códigos deontolóxicos dos axentes sociais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.2. Estimar a necesidade de facer cumprir unha ética deontolóxica a científicos/as, tecnólogos/as e outros/as profesionais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ VEB6.2.1. Comprende e explica a necesidade de apoiar a creación e o uso de métodos de control, e a aplicación dunha ética deontolóxica para científicos/as e tecnólogos/as e, en xeral, para todas as profesións, fomentando a aplicación dos valores éticos no mundo laboral, financeiro e empresarial. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CSIEE 				Comprende e explica a necesidade de apoiar a creación e o uso de métodos de control, e a aplicación dunha ética deontolóxica para científicos/as e tecnólogos/as e, en xeral, para todas as profesións, fomentando a aplicación dos valores éticos no mundo laboral, financeiro e empresarial.	Definición de código deontolóxico e elaboración de conclusións no campo da ética aplicada ás novas tecnoloxías e outros ámbitos profesionais, a partir de información obtida nos medios de comunicación e fontes de internet.							X				X	50,00%	X	X			X		X								

4.3 Relación de Aspectos Curriculares Para Cada Unidade Didáctica Para Filosofía de 4º ESO

UNIDADES DIDÁCTICAS

UNIDADE 1: **A filosofía: definición, orixe, necesidade e funcións.**
 UNIDADE 2: **A identidade persoal.**
 UNIDADE 3: **A socialización: concepto, contidos, elementos.**
 UNIDADE 4: **Pensamento. A racionalidade: características, posibilidades, tipos.**
 UNIDADE 5: **Realidade e metafísica**
 UNIDADE 6: **Transformación.: liberdade, imaxinación e creatividade.**

1ª avaliación	UNIDADES DIDÁCTICAS / PROXECTOS / TEMAS		Temporalización	
	UD / Tema	Contido	Mes	Sesións
		BLOQUE I		
1		Características, obxecto, método e ramas da filosofía.	Set. / Out.	21
		Orixe da filosofía: do mito ao logos.		
		O xiro antropológico da filosofía.		
		A necesidade de dar sentido.		
		Funcións da filosofía nas súas vertentes teórica e práctica.		

UD / Tema	BLOQUE II		Nov. / Dec.	21	
	2	Definición e características da personalidade.			
		Teorías sobre a personalidade.			
		A filosofía da mente e a neurociencia.			
		A motivación.			
		A multiplicidade afectiva: impulsos, emocións, sentimentos.			
Teorías filosóficas sobre o ser humano (relación mente-corpo).					

2ª avaliación	UNIDADES DIDÁCTICAS / PROXECTOS / TEMAS		Temporalización	
	UD / Tema / Prox.	Contido	Mes	Sesiós
	BLOQUE III			
3	Concepto de socialización.		Xan. / Feb.	21
	Cultura e sociedade.			
	Socialización primaria e secundaria.			
	Teorías sobre a orixe da sociedade e o Estado.			
	Diversidade cultural: relativismo, etnocentrismo, interculturalismo.			
BLOQUE IV				
4	Características da racionalidade humana.		Mar. / Abr.	21
	Posibilidades e límites da razón.			
	Racionalidade teórica e práctica.			
	Teoría da intelixencia emocional.			
	A verdade e os seus tipos.			

3ª avaliación	UNIDADES DIDÁCTICAS / PROXECTOS / TEMAS		Temporalización	
	UD / Tema / Prox.	Contido	Mes	Sesiós
	BLOQUE V			
5	Definición de metafísica.		Abr. / Maio	15
	Respostas á pregunta pola orixe, finalidade e posto do ser humano no Universo.			
	Determinismo e indeterminismo.			
	Sentido da existencia e da historia.			
BLOQUE VI				
·	Libre albedrío e vontade.		Mai. /	12

	6	Condicionamentos biolóxicos, sociais e políticos.	Xuño
		Posturas filosóficas sobre o libre albedrío.	
		Imaxinación e creatividade.	

UNIDADE 1

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de avaliación	Competencias clave	Temporalización			Grao mínimo de consecución	Actividades	Instrumentos de avaliación					Cualificación	Temas transversais							
					1ª AV	2ª AV	3ª AV			OB	PE	PO	RU	CC		CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC	PV	EV
Bloque I																							
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ f ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Conceptos do bloque "A filosofía": filosofía, mito, logos, saber, opinión, abstracto, concreto, razón, sentidos, arché, causa, monismo, dualismo, pluralismo, substancia, prexuízo, etc. ▪ B1.2. Modos de pensar: coñecer, opinar, argumentar, interpretar, razoar, analizar, criticar, descubrir, crear. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Comprender o que é a reflexión filosófica, diferenciándoa doutros tipos de saberes que estudan aspectos concretos da realidade e do individuo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ FIB1.1.1. Define e utiliza conceptos como filosofía, mito, logos, saber, opinión, abstracto, concreto, razón, sentidos, arché, causa, monismo, dualismo, pluralismo, substancia ou prexuízo, e elabora un glosario con eles. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA 	X			Define e usa conceptos como filosofía, mito, logos, saber, opinión, abstracto, concreto, razón, sentidos, arché, causa, monismo, dualismo, pluralismo, substancia ou prexuízo, e elabora un glosario con eles.	<ul style="list-style-type: none"> Caderno-diario de clase: comentario de textos sinxelos de varios autores sobre a definición de filosofía e elaboración de conclusións. Proba escrita: definición de conceptos. Elaboración dun glosario de termos filosóficos. 		X			X	15,00%	X	X				X		
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ FIB1.1.2. Distingue entre, coñecer, opinar, argumentar, interpretar, razoar, analizar, criticar, descubrir e crear. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL 	X			Explica as diferenzas entre a explicación racional e a mitolóxica, en comparación tamén con algunhas características xerais das filosofías orientais.	<ul style="list-style-type: none"> Caderno-diario de clase: elaboración dun cadro comparativo sobre a oposición mito/logos. Proba escrita: explicación das circunstancias e características do paso do mito ao 		X		X	15,00%	X	X				X			

<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.3. Explicación racional (logos) e mitolóxica (mito). ▪ B1.4. Comparativa de textos míticos e racionais ao respecto da cosmoxénese e a antropoxénese. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.2. Coñecer a orixe da filosofía occidental (onde, cando e por que xorde), distinguíndoa dos saberes prerracionais, o mito e a maxia, en tanto que saber práctico, e comparándoa con algunhas características xerais das filosofías orientais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ FIB1.2.1. Explica as diferenzas entre a explicación racional e a mitolóxica, en comparación tamén con algunhas características xerais das filosofías orientais. ▪ FIB1.2.2. Le textos interpretativos e descritivos da formación do Cosmos e o ser humano, pertencentes ao campo mitolóxico e ao campo racional, e extrae semellanzas e diferenzas nas formulacións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC CCL 	X		Le textos interpretativos e descritivos da formación do Cosmos e o ser humano, pertencentes ao campo mitolóxico e ao campo racional, e extrae semellanzas e diferenzas nas formulacións.	logos. Caderno-diario de clase: comentario de textos sinxelos de Hesiodo, Tales, Anaximandro e Anaxímenes de Mileto.						X	10,00%	X	X					X
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.5. A pregunta polo arché nos presocráticos: solucións de Heráclito, Parménides e Demócrito. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.3. Identificar o primeiro interrogante filosófico da filosofía grega, a pregunta pola orixe, e coñecer as primeiras respostas dadas polos primeiros pensadores gregos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ FIB1.3.1. Describe as primeiras respostas presocráticas á pregunta polo arché, coñece os seus autores e reflexiona por escrito sobre as solucións de interpretación da realidade expostas por Heráclito, Parménides e Demócrito. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CCL 	X		Describe as primeiras respostas presocráticas á pregunta polo arché, coñece os seus autores e reflexiona por escrito sobre as solucións de interpretación da realidade expostas por Heráclito, Parménides e Demócrito.	Traballo individual: presentación en formato dixital e exposición dos principais autores denominados <i>presocráticos</i> . Elaboración dun cadro comparativo coas distintas respostas á cuestión do arché da physis.	X	X			X	15,00%	X	X		X			X	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.6. O individuo e a polis en Sócrates e en Protágoras. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.4. Coñecer o xiro antropolóxico da filosofía no século V a.C., explicando algunhas das ideas centrais de Sócrates e de Protágoras, e reflexionando sobre a aplicación práctica da filosofía respecto ao 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ FIB1.4.1. Compara a interpretación do ser humano e a sociedade defendida por Sócrates coa exposta por Protágoras, e argumenta a súa propia postura. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC 	X		Compara a interpretación do ser humano e a sociedade defendida por Sócrates coa exposta por Protágoras, e argumenta a súa propia postura.	Caderno-diario de clase: cuestionarios, comentarios de textos e cadro comparativo de Sócrates e os sofistas.	X			X	X	15,00%	X	X		X			X	

CURSO 2022- 23

		individuo e a sociedade en que vive.							Debate en equipos para comprobar a capacidade argumentativa e as competencias lingüísticas a nivel oral.														
■ g ■ h	■ B1.7. A necesidade de dar sentido como consubstancial ao ser humano.	■ B1.5. Reflexionar e argumentar, de xeito escrita e oral, sobre o interese, especificamente humano, por entenderse a si mesmo e o que o rodea.	■ FIB1.5.1. Realiza pequenos ensaios, argumentando as súas opinións de xeito razoado, no que pretenda dar sentido a algún conxunto de experiencias.	■ CAA ■ CCL					Realiza pequenos ensaios, argumentando as súas opinións de xeito razoado, no que pretenda dar sentido a algún conxunto de experiencias.	Práctica da exposición escrita ou disertación sobre algunha cuestión ou problema clásico da filosofía elixido polo alumno-a.					X	15,00%	X	X		X		X	
■ h ■ l	■ B1.8. Funcións da filosofía nas súas vertentes teórica e práctica.	■ B1.6. Recoñecer as funcións da filosofía en tanto que saber crítico que aspira a fundamentar, analizar e argumentar sobre os problemas últimos da realidade, desde unha vertente tanto teórica como práctica.	■ FIB1.6.1. Diserta sobre as posibilidades da filosofía segundo as súas funcionalidades.	■ CCL					Diserta sobre as posibilidades da filosofía segundo as súas funcionalidades.	Presentación dunha disertación sobre o tema <i>realidade e aparencia no mundo actual</i> , participando na VI Olimpiada da filosofía de Galicia					X	15,00%	X	X		X		X	

UNIDADE 2

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de avaliación	Competencias clave	Temporalización			Grao mínimo de consecución	Actividades	Instrumentos de avaliación					Cualificación	Temas transversais								
					1ª AV	2ª AV	3ª AV			OB	PE	PO	RU	CC		CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC	PV	EV	
Bloque II																								
■ b ■ d	■ B2.1. Conceptos do bloque	■ B2.1. Comprender a	■ FIB2.1.1. Define e utiliza conceptos	■ CCL	X			Define e utiliza	Elaboración dun		X			X	5,00%	X	X					X		

IES CHAN DO MONTE
DEPARTAMENTO DE FILOSOFÍA
PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DE FILOSOFÍA

CURSO 2022- 23

■ h	"Identidade persoal": personalidade, temperamento, carácter, conciencia, inconsciencia, conductismo, cognitivismo, psicología humanística, psicanálise, etc.	profundidade da pregunta "quen son?", coñecendo algunhas respostas dadas desde a psicología e a filosofía, reflexionar e valorar a importancia de coñecerse a si mesmo/a, e expresalo por escrito.	como personalidade, temperamento, carácter, conciencia, inconsciencia, conductismo, cognitivismo, psicología humanística, psicanálise, e elabora un glosario con eses termos.					conceptos como personalidade, temperamento, carácter, inconsciencia, conciencia, conductismo, cognitivismo, psicología humanista, psicoanálise, e elabora un glosario con eses termos.	glosario de termos filosóficos. Proba escrita: definición de conceptos.															
■ h	■ B2.2. A personalidade. ■ B2.3. Teorías sobre a personalidade	■ B2.2. Definir o que é a personalidade, así como os principais conceptos relacionados con ela. ■ B2.3. Coñecer e explicar as teses centrais dalgunhas teorías sobre a personalidade.	■ FIB2.2.1. Define e caracteriza o que é a personalidade. ■ FIB2.3.1. Coñece as teses fundamentais sobre a personalidade e argumenta sobre iso.	■ CCL				Define que é a personalidade, así como os principais conceptos relacionados con ela.	Caderno-diario de clase: comentario de textos sinxelos de varios autores sobre a personalidade e elaboración de conclusións.					X	5,00%	X	X							X
■ a ■ b ■ d ■ g ■ h	■ B2.4. Etapas do desenvolvemento da identidade persoal. Tipos de personalidade.	■ B2.4. Recoñecer as etapas do desenvolvemento da identidade persoal, reflexionando sobre os factores que determinan o éxito e o fracaso, e achega a propia opinión razoada sobre estes dous conceptos.	■ FIB2.4.1. Le textos literarios nos que se analiza a personalidade dos personaxes, identifica os trazos e os tipos de personalidade, e reflexiona por escrito sobre a temática.	■ CAA ■ CCL				Coñece e explica as teses centrais dalgunhas teorías sobre a personalidade.	Traballo en grupos pequenos sobre as distintas teorías sobre a personalidade segundo as escolas psicolóxicas e presentación en formato dixital					X	X	10,00%	X	X			X			X
■ l	■ B2.5. O inconsciente na psicanálise.	■ B2.5. Analizar que se entende por inconsciente no marco do pensamento da psicanálise.	■ FIB2.5.1. Analiza que se entende por inconsciente.	■ CCEC				Analiza que se entende por inconsciente no marco do pensamento da psicanálise.	Caderno-diario de clase: comentario de textos de Freud e outros autores relacionados coa teoría psicoanalítica					X	5,00%	X	X							X

IES CHAN DO MONTE
DEPARTAMENTO DE FILOSOFÍA
PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DE FILOSOFÍA

CURSO 2022- 23

<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ e ▪ h ▪ n 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.6. O innato e o adquirido na formación da personalidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.6. Reflexionar por escrito e dialogar en grupo sobre a posible incidencia que a herdanza xenética e o adquirido teñen na formación da personalidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ FIB2.6.1. Le e analiza textos filosóficos, literarios ou científicos cuxo punto de reflexión sexa a herdanza adquirida na formación da personalidade, incidindo no autocoñecemento. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CCL ▪ CMCCT 	X			Reflexiona sobre a combinación da herdanza biolóxica e o compoñente adquirido da personalidade.	Comentario de textos de Marvin Harris (<i>Antropoloxía cultural</i>) sobre a acción conxunta do biolóxico e o cultural na evolución humana.					X	5,00%	X	X				X			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.7. A filosofía da mente e a neurociencia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.7. Investigar en internet en que consiste a filosofía da mente e a neurociencia, e seleccionar a información máis significativa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ FIB2.7.1. Investiga e selecciona información significativa sobre conceptos fundamentais de filosofía da mente. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD 	X			Investiga en internet en que consiste a filosofía da mente e a neurociencia, e selecciona a información máis significativa.	Búsqueda e elaboración de información en internet sobre as distintas teorías sobre a relación mente-corpo.					X	5,00%	X	X		X				X	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.8. A motivación e os conceptos asociados: emoción, sentimento, necesidades primarias e secundarias, autorrealización, vida afectiva e frustración. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.8. Identificar a función e a importancia da motivación como factor enerxético e direccional da vida humana nas súas múltiples dimensións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ FIB2.8.1. Define e utiliza con rigor conceptos como motivación, emoción, sentimento, necesidades primarias e secundarias, autorrealización, vida afectiva e frustración. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL 	X			Define e utiliza con rigor conceptos como motivación, emoción, sentimento, necesidades primarias e secundarias, autorrealización, vida afectiva e frustración.	Elaboración dun glosario de termos filosóficos. Proba escrita: definición de conceptos.		X			X	5,00%	X	X				X			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.9. A motivación desde a teoría cognitiva: coñecemento e motivación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.9. Recoñecer, no marco da teoría cognitiva, o valor do coñecemento como elemento motivador da conduta humana, reflexionando sobre a consideración do ser humano como animal racional. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ FIB2.9.1. Explica as teses máis importantes da teoría cognitiva acerca do coñecemento e a motivación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA 	X			Explica as ideas centrais das teorías cognitivistas e humanísticas sobre a motivación, reflexionando sobre o carácter da motivación como elemento distintivo do ser humano fronte ao simplemente animal.	Caderno-diario de clase: comentario de textos de Maslow e outros autores. Análise e elaboración de conclusións sobre a "Pirámide de Maslow".					X	5,00%	X	X				X			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.10. Teoría humanística sobre a motivación. Diferenzas coa teoría cognitivista. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.10. Explicar as ideas centrais da teoría humanística sobre a motivación, reflexionando sobre o carácter da motivación como elemento distintivo do ser humano fronte ao simplemente animal. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ FIB2.10.1. Explica as ideas centrais da teoría humanística sobre a motivación e expresa a súa opinión razoada ao respecto. ▪ FIB2.10.2. Explica e compara a visión 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CCL 	X																			

			sobre a motivación da teoría cognitivista e a da teoría humanística sobre a motivación.																	
▪ d ▪ h	▪ B2.11. Condición afectiva humana ▪ B2.12. Impulsos, emocións e sentimentos. ▪ B2.13. Papel do corpo na afectividade	▪ B2.11. Coñecer a condición afectiva do ser humano, distinguindo entre impulsos, emocións e sentimentos, e recoñecendo o papel do corpo na posibilidade de manifestación do afectivo.	▪ FIB2.11.1. Analiza e argumenta sobre textos breves e significativos de autores salientables sobre as emocións, e argumenta por escrito as propias opinións.	▪ CCL																
▪ d ▪ h ▪ m	▪ B2.14. Incidencia na conduta das emocións: frustración, desexo e amor.	▪ B2.12. Valorar a importancia da relación entre a motivación e o afectivo para dirixir a conduta hu- mana en diferentes direccións e con distinta intensidade.	▪ FIB2.12.1. Analiza textos e diserta sobre a incidencia das emocións, como a frustración, o desexo ou o amor, entre outras, na conduta humana.	▪ CCL ▪ CSC																
▪ b ▪ d ▪ g	▪ B2.15. Incidencia na conduta das emocións: A curiosidade e o pracer de aprender, o desexo de lograr obxectivos, a satisfacción pola resolución de problemas, o agrado polo recoñecemento de éxito e a compracencia polo estímulo de iniciativas	▪ B2.13. Reflexionar e argumentar sobre a importancia da motivación e das emocións, como a curiosidade e o pracer de aprender, o desexo de lograr obxectivos, a satisfacción pola resolución de problemas, o agrado polo recoñecemento de éxito, a compracencia polo estímulo de iniciativas, etc.	▪ FIB2.13.1. Argumenta sobre o papel das emocións para estimular a aprendizaxe, o rendemento, o logro de obxectivos e a resolución de problemas.	▪ CAA ▪ CCL							X	10,00%	X	X	X	X				
▪ d ▪ g ▪ h	▪ B2.16. As emocións como estímulo da iniciativa, a autonomía e o emprendemento.	▪ B2.14. Reflexionar sobre o papel das emocións como ferramenta para ser emprendedor/a e creativo/A.	▪ FIB2.14.1. Analiza textos en que se describe o papel das emocións como estímulo da iniciativa, a autonomía e o emprendemento.	▪ CCL ▪ CSIEE																

IES CHAN DO MONTE
DEPARTAMENTO DE FILOSOFÍA
PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DE FILOSOFÍA

CURSO 2022- 23

<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ d ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.17. O ser humano como centro das múltiples perspectivas que se integran no saber orixinario que é a filosofía. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.15. Coñecer, desde a historia da filosofía, algunhas das reflexións sobre aspectos que caracterizan o ser humano en canto tal, valorando a función da filosofía como saber orixinario e integrador de múltiples perspectivas cuxo centro común é a persoa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ FIB2.15.1. Desenvolve de forma colaborativa un glosario para publicar en internet, coa terminoloxía filosófica da unidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CD ▪ CSC 	X			Define con precisión os conceptos empregados nesta unidade	Elaboración dun glosario de termos filosóficos. Proba escrita: definición de conceptos.	X			X	5,00%	X	X		X		X		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.18. Teorías sobre a alma de Platón e de Aristóteles, e relación nelas entre alma, corpo e afectos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.16. Explicar as teorías da alma de Platón e de Aristóteles, reflexionando sobre a consideración e a relación entre a alma, o corpo e os afectos, que se analizan nesas teorías. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ FIB2.16.1. Explica a teoría da alma de Platón. ▪ FIB2.16.2. Explica a teoría da alma de Aristóteles. ▪ FIB2.16.3. Argumenta a súa opinión sobre a relación entre o corpo e a mente ou alma. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CAA 	X			Explica as teorías da alma de Platón e de Aristóteles, reflexionando sobre a consideración e a relación entre a alma, o corpo e os afectos, que se analizan nesas teorías.	Caderno-diario de clase: comentario de textos de Platón e Aristóteles sobre a relación alma-corpo. Debate e elaboración de conclusións.				X	10,00%	X	X				X		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ h ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.19. A introspección en Agostiño de Hipona. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.17. Coñecer a importancia da introspección sinalada por Agostiño de Hipona, como método de autoconhecimento e de formación da propia identidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ FIB2.17.1. Explica o que é a introspección segundo Agostiño de Hipona, utilizando este tipo de pensamento en primeira persoa para describirse a <i>si mesmo/a</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA 	X			Explica o que é a introspección segundo Agostiño de Hipona.	Elaboración dun glosario de termos filosóficos. Proba escrita: definición de conceptos.				X	5,00%	X	X				X		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.20. O cogito de Descartes ▪ B2.21. O home-máquina dos materialistas franceses do século XVIII. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.18. Describir e comparar a concepción cartesiana do papel do pensamento como aspecto que define o individuo, fronte ás concepcións materialistas e mecanicistas do home-máquina no materialismo francés do século XVIII. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ FIB2.18.1. Expón o significado da tese de Descartes "Penso, logo existo". ▪ FIB2.18.2. Expón as súas reflexións sobre as implicacións do materialismo na súa <i>descrición do ser humano</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CSC 	X			Describe e compara a concepción cartesiana do papel do pensamento como aspecto que define o individuo, fronte ás concepcións materialistas e mecanicistas do home-máquina no materialismo francés do século XVIII.	Caderno-diario de clase: comentario de textos de Descartes e outros autores sobre a relación alma-corpo. Debate e elaboración de conclusións.				X	10,00%	X	X				X		

▪ h	▪ B2.22. A vontade como elemento definitorio do humano.	▪ B2.19. Coñecer a importancia da facultade da vontade como elemento definitorio do humano.	▪ FIB2.19.1. Explica o que é a vontade.	▪ CCL	X			Coñece a importancia da facultade da vontade como elemento definitorio do humano	Caderno-diario de clase: comentario de textos de Schopenhauer e Nietzsche.					X	5,00%	X	X					X		
▪ d ▪ h	▪ B2.23. Reflexión filosófica sobre a afectividade.	▪ B2.20. Expresar algunha das consideracións filosóficas sobre o afectivo.	▪ FIB2.20.1. Argumenta, desde o plano filosófico, sobre o papel das emocións na consideración do ser humano en canto tal.	▪ CCL	X			Expresa algunha das consideracións filosóficas sobre o afectivo.	Caderno-diario de clase: comentario de textos de Sartre					X	5,00%	X	X					X		
▪ g ▪ h	▪ B2.24. O ser humano como proxecto.	▪ B2.21. Recoñecer as implicacións filosóficas da idea do home como proxecto.	▪ FIB2.21.1. Expresa e desenvolve a idea de home como proxecto.	▪ CCL ▪ CSIEE	X			Recoñece as implicacións filosóficas da idea do home como proxecto.	Caderno-diario de clase: comentario de textos de J. Ortega y Gasset.					X	5,00%	X	X					X		

UNIDADE 3

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de avaliación	Competencias clave	Temporalización			Grao mínimo de consecución	Actividades	Instrumentos de avaliación					Cualificación	Temas transversais								
					1ª AV	2ª AV	3ª AV			OB	PE	PO	RU	CC		CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC	PV	EV	
Bloque III																								
▪ a ▪ b ▪ g ▪ h ▪ l	▪ B3.1. Conceptos do bloque "Socialización": individualidade, alteridade, socialización, estado de natureza, dereitos naturais, contrato social, respecto, propiedade, Estado, lexitimación, institucionalización, rol, status, conflito e cambio social, globalización, etc.	▪ B3.1. Identificar o "outro" tal como é na súa individualidade e, ao mesmo tempo, identificalo como un "alter ego" que comparte un espazo e unhas circunstancias comúns, dando lugar á intersubxectividade.	▪ FIB3.1.1. Define e utiliza conceptos como individualidade, alteridade, socialización, estado de natureza, dereitos naturais, contrato social, respecto, propiedade, Estado, lexitimación, institucionalización, rol, status, conflito e cambio social, e globalización.	▪ CCL ▪ CSC		X		Define e utiliza conceptos como individualidade, alteridade, socialización, estado de natureza, dereitos naturais, contrato social, respecto, propiedade, Estado, lexitimación, institucionalización, rol, status, conflito e cambio social, e globalización.	Elaboración dun glosario de termos filosóficos. Proba escrita: definición de conceptos.		XX			X	10,00%	X	X					X		

IES CHAN DO MONTE
DEPARTAMENTO DE FILOSOFÍA
PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DE FILOSOFÍA

CURSO 2022- 23

								conflicto e cambio social, e globalización.																	
<ul style="list-style-type: none"> ■ a ■ h ■ l 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B3.2. Cultura e sociedade. Compoñentes socioculturais do ser humano. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B3.2. Recoñecer a dimensión social e cultural do ser humano, identificando e distinguindo os conceptos de cultura e de sociedade. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ FIB3.2.1. Define e explica o significado dos conceptos de cultura e de sociedade, facendo referencia aos compoñentes socioculturais que hai no ser humano. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CCEC ■ CCL 		X	<ul style="list-style-type: none"> Recoñece a dimensión social e cultural do ser humano, identificando e distinguindo os conceptos de cultura e de sociedade 	<ul style="list-style-type: none"> Caderno-diario de clase: comentario de textos de Aristóteles sobre o ser humano como <i>zoon politikon</i>. 					X	10,00%	X	X					X				
<ul style="list-style-type: none"> ■ a ■ l ■ ñ ■ o 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B3.3. Contidos culturais: institucións, ideas, crenzas, valores, obxectos materiais, etc. ■ B3.4. Niveis biolóxico, afectivo e cognitivo na internalización da cultura. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B3.3. Identificar o proceso de construción, os elementos e a lexitimación dunha cultura, valorando esta non só como ferramenta de adaptación ao medio, senón como ferramenta para a transformación e a autosuperación. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ FIB3.3.1. Expressa algúns dos principais contidos culturais, como son as institucións, as ideas, as crenzas, os valores, os obxectos materiais, etc. ■ FIB3.3.2. Coñece os niveis aos que se realiza a internalización dos contidos culturais dunha sociedade; é dicir, a nivel biolóxico, afectivo e cognitivo. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CAA ■ CCEC 		X	<ul style="list-style-type: none"> Identifica o proceso de construción, os elementos e a lexitimación dunha cultura, valorando esta non só como ferramenta de adaptación ao medio, senón como ferramenta para a transformación e a autosuperación 	<ul style="list-style-type: none"> Caderno-diario de clase: comentario de textos de Berger e Lukman sobre a construción social da cultura. 					X	10,00%	X	X					X				
<ul style="list-style-type: none"> ■ d ■ h 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B3.5. Elementos do proceso de socialización: socialización primaria e secundaria. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B3.4. Coñecer os elementos do proceso de socialización e relacionais coa propia personalidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ FIB3.4.1. Describe a socialización primaria e secundaria. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CSC 		X	<ul style="list-style-type: none"> Coñece os elementos do proceso de socialización e relacionais coa propia personalidade 	<ul style="list-style-type: none"> Caderno-diario de clase: elaboración dun mapa conceptual sobre a socialización a partir de textos de <i>Las uvas de la ira</i> de Steinbeck. 					X	10,00%	X	X					X				
<ul style="list-style-type: none"> ■ a ■ h 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B3.6. Teses fundamentais sobre a orixe da sociedade e o Estado. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B3.5. Coñecer as teorías sobre a orixe da sociedade e reflexionar de forma escrita sobre elas, argumentando as propias opinións ao respecto. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ FIB3.5.1. Explica as teses fundamentais sobre a orixe da sociedade e o Estado. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CSC 		X	<ul style="list-style-type: none"> Coñece as teorías sobre a orixe da sociedade e reflexiona de forma escrita sobre elas, argumentando as propias opinións ao 	<ul style="list-style-type: none"> Caderno-diario de clase: comentario de textos de Aristóteles, Hobbes, Locke e Rousseau sobre a orixe do estado e 					X	15,00%	X	X					X				

UNIDADE 4

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de avaliación	Competencias clave	Temporalización			Grao mínimo de consecución	Actividades	Instrumentos de avaliación					Cualificación	Temas transversais							
					1ª AV	2ª AV	3ª AV			OB	PE	PO	RU	CC		CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC	PV	EV
Bloque IV																							
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Conceptos do bloque "Pensamento": razón,, experiencia, abstracción, universalidade, sistematicidade, racionalismo, dogmatismo, empirismo, límite, intelixencia, intelixencia emocional, certeza e erro. ▪ B4.2. Características da racionalidade humana. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Comprender a facultade racional como específica do ser humano e as súas implicacións, analizando en que consiste a racionalidade e cales son as súas características. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ FIB4.1.1. Define e utiliza conceptos como razón, sentidos, experiencia, abstracción, universalidade, sistematicidade, racionalismo, dogmatismo, empirismo, límite, intelixencia, intelixencia emocional, certeza e erro. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL 		X		Define conceptos como razón, sentidos, experiencia, abstracción, universalidade, sistematicidade, racionalismo, dogmatismo, empirismo, límite, intelixencia, intelixencia emocional, certeza e erro.	<ul style="list-style-type: none"> Elaboración dun glosario de termos filosóficos. Proba escrita: definición de conceptos. 		X			X	20,00%	X	X				X		
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ FIB4.1.2. Explica o que é a racionalidade e describe algunhas das súas características. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL 		X	Explica o que é a racionalidade e describe algunhas das súas características.	<ul style="list-style-type: none"> Elaboración dun glosario de termos filosóficos. Proba escrita: definición de conceptos. 		X		X	20,00%	X	X					X			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3. Posibilidades e límites da razón. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2. Explicar as teses básicas dalgunhas concepcións filosóficas sobre as posibilidades e os límites da razón. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ FIB4.2.1. Explica a concepción sobre as posibilidades da razón. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL 		X		Explica as teses básicas dalgunhas concepcións filosóficas sobre as posibilidades e os límites da razón.	<ul style="list-style-type: none"> Caderno-diario de clase: actividades sobre textos de Platón, Aristóteles, Descartes e Hume onde se expresan distintas posturas 				X	20,00%	X	X				X			

CURSO 2022- 23

											sobre a razón, e elaboración dun cadro comparativo.											
▪ f	▪ B4.4. Racionalidade teórica e racionalidade práctica. Teoría e experiencia.	▪ B4.2. Explicar as teses básicas dalgunhas concepcións filosóficas sobre as posibilidades e os límites da razón.	▪ FIB4.3.1. Identifica as dúas posibilidades de aplicación da racionalidade: teórica e práctica.	▪ CAA ▪ CCEC		X		Distingue a racionalidade teórica da racionalidade práctica, así como teoría e experiencia.	Caderno-diario de clase: actividades sobre a diferenza e a relación entre racionalidade teórica e práctica.						X	10,00%	X	X				X
▪ d ▪ h ▪ l	▪ B4.5. Concepcións contemporáneas sobre a intelixencia. ▪ B4.6. Teoría da intelixencia emocional.	▪ B4.4. Coñecer a concepción contemporánea sobre a intelixencia, incidindo na teoría da intelixencia emocional de Daniel Goleman.	▪ FIB4.4.1. Explica as teses centrais da teoría da intelixencia emocional. ▪ FIB4.4.2. Argumenta sobre a relación entre a razón e as emocións.	▪ CSC ▪ CCL ▪ CSC		X X		Coñece a concepción contemporánea sobre a intelixencia, incidindo na teoría da intelixencia emocional de Daniel Goleman.	Caderno-diario de clase: actividades sobre as principais habilidades que comprende a intelixencia emocional, exemplificando e sacando conclusións.						X	10,00%	X	X				X
▪ b ▪ g ▪ h	▪ B4.7. A verdade e os seus tipos: a verdade como correspondencia; a verdade segundo o pragmatismo americano; a verdade desde o perspectivismo e o consenso. ▪ B4.8. Papel do erro na procura da verdade. O erro como oportunidade.	▪ B4.5. Comprender algúns dos principais tipos de verdade (a verdade como correspondencia; a verdade segundo o pragmatismo americano; a verdade desde o perspectivismo e o consenso) e reflexionar sobre a posibilidade de alcanzar a verdade absoluta.	▪ FIB4.5.1. Define algúns tipos de verdade, como son a verdade como correspondencia, a verdade segundo o pragmatismo americano e a verdade desde o perspectivismo. ▪ FIB4.5.2. Reflexiona sobre a parte positiva de equivocarse e a importancia do erro como posibilidade de procura de novas estratexias e solucións.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CSIEE		X		Comprende algúns dos principais tipos de verdade (a verdade como correspondencia; a verdade segundo o pragmatismo americano; a verdade desde o perspectivismo e o consenso) e reflexiona sobre a posibilidade de alcanzar a verdade absoluta.	Caderno-diario de clase: actividades sobre os distintos sentidos de “verdade”, as diferentes teorías e os problemas que plantexan cada unha, partindo de textos de Platón, Aristóteles, Dewey, W. James e Ortega y Gasset.						X	20,00%	X	X				X

UNIDADE 5

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de avaliación	Competencias clave	Temporalización			Grao mínimo de consecución	Actividades	Instrumentos de avaliación					Cualificación	Temas transversais											
					1ª AV	2ª AV	3ª AV			OB	PE	PO	RU	CC		CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC	PV	EV				
Bloque V																											
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.1. Conceptos do bloque "Realidade e metafísica": realidade, pregunta radical, esencia, natureza, cosmos, caos, creación, finalismo, continxente, mecanicismo e determinismo. ▪ B5.2. Metafísica: o seu obxecto e o seu método. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.1. Coñecer o significado do termo "metafísica", comprendendo que é a principal disciplina das que compoñen a filosofía, identificando o seu obxectivo fundamental, consistente en realizar preguntas radicais sobre a realidade, e entendendo en que consiste o "preguntar radical". 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ FIB5.1.1. Define e utiliza conceptos como metafísica, realidade, pregunta radical, esencia, natureza, cosmos, caos, creación, finalismo, continxente, mecanicismo e determinismo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL 			X	Define e utiliza conceptos como metafísica, realidade, pregunta radical, esencia, natureza, cosmos, caos, creación, finalismo, continxente, mecanicismo e determinismo.	<ul style="list-style-type: none"> Elaboración dun glosario de termos filosóficos. Proba escrita: definición de conceptos. 						X	20,00%	X	X		X							
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ FIB5.1.2. Define o que é a metafísica, o seu obxecto de coñecemento e o seu modo característico de preguntar sobre a realidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC 		X	Define o que é a metafísica, o seu obxecto de coñecemento e o seu modo característico de preguntar sobre a realidade.	<ul style="list-style-type: none"> Caderno-diario de clase: comentario de textos de Aristóteles. 							X	10,00%	X	X		X							
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ f ▪ h ▪ l ▪ n 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.3. A natureza como esencia e como totalidade: o Universo. ▪ B5.4. Orixe do Universo. Eternidade ou creación. ▪ B5.5. Respostas á pregunta pola finalidade do Universo. ▪ B5.6. Respostas á pregunta sobre o posto do ser humano no Universo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.2. Comprender unha das principais respostas á pregunta acerca do que é a natureza e identificar esta non só como a esencia de cada ser, senón ademais como o conxunto de todas as cousas que hai, e coñecer algunhas das grandes preguntas metafísicas acerca da natureza: a orixe e a finalidade do Universo, a orde que rexe a natureza, se é que a hai, e o posto 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ FIB5.2.1. Expresa as dúas posibles respostas á pregunta pola orixe do Universo (é eterno ou foi creado), e expón as súas reflexións sobre as implicacións relixiosas e filosóficas de ambas as dúas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CCEC ▪ CMCCT 			X	Expresa as dúas posibles respostas á pregunta pola orixe do Universo (é eterno ou foi creado), e expón as súas reflexións sobre as implicacións relixiosas e filosóficas de ambas as dúas.	<ul style="list-style-type: none"> Práctica da exposición escrita ou disertación sobre o tema da orixe do Universo e debate entre as distintas posturas. 		X					X	15,00%	X	X					X			
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ FIB5.2.2. Expón as dúas posturas sobre a cuestión acerca de se o Universo ten unha finalidade, unha dirección, ou se non a ten, e argumenta filosoficamente a súa 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT 																							

		do ser humano no Cosmos, reflexionando sobre as implicacións filosóficas de cada unha destas cuestións.	opinión ao respecto. ■ FIB5.2.3. Analiza textos cuxo punto de reflexión é a realidade física que nos rodea e os interrogantes filosóficos que suscita.	■ CCL																									
■ f ■ h	■ B5.7. Determinismo e Indeterminismo. Teoría do caos.	■ B5.3. Coñecer as implicacións filosóficas da teoría do caos, comprendendo a importancia de sinalar se a natureza se rexe por leis deterministas ou se rexe polo azar cuántico, e argumentar a propia opinión sobre como afecta esta resposta de cara á comprensión da conduta humana.	■ FIB5.3.1. Define o que é o determinismo e o indeterminismo, no marco da reflexión sobre se existe unha orde no Universo rexida por leis.	■ CMCCT				X	Define o que é o determinismo e o indeterminismo, no marco da reflexión sobre se existe unha orde no Universo rexida por leis.	Práctica da exposición escrita ou disertación sobre o tema da orixe do Universo e debate entre as distintas posturas.				X		X	15,00%	X	X								X		
■ f ■ h ■ l ■ n	■ B5.8. Sentido da existencia. Vida e morte. ■ B5.9. Sentido da historia. ■ B5.10. Lugar do ser humano no mundo.	■ B5.4. Reflexionar sobre a interrogación polo sentido da existencia, explicando as teses centrais dalgunhas teorías filosóficas da vida, e disertar razoadamente sobre a vida ou a morte, ou o devir histórico, ou o lugar do individuo na realidade, entre outras cuestións metafísicas.	■ FIB5.4.1. Coñece as teses centrais do vitalismo de filósofos/as que reflexionan sobre a vida. ■ FIB5.4.2. Analiza textos literarios, filosóficos e científicos que versan sobre temas metafísicos como a existencia, a morte, o devir histórico ou o lugar do individuo na realidade, e expón as súas propias reflexións ao respecto.	■ CCEC ■ CCL				X	Coñece as teses centrais do vitalismo de filósofos/as que reflexionan sobre a vida.	Caderno-diario de clase: comentario de textos de Nietzsche, Bergson, Ortega y Gasset.				X		X	20,00%	X	X								X		
								X	Analiza textos literarios, filosóficos e científicos que versan sobre temas metafísicos como a existencia, a morte, o devir histórico ou o lugar do individuo na realidade, e expón as súas propias reflexións ao respecto.	Caderno-diario de clase: comentario de textos de distintos autores, como Pessoa, que tratan temas filosóficos dende a literatura.				X		X	20,00%	X	X								X		

UNIDADE 6

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de avaliación	Competencias clave	Temporalización			Grao mínimo de consecución	Actividades	Instrumentos de avaliación					Cualificación	Temas transversais									
					1ª AV	2ª AV	3ª AV			OB	PE	PO	RU	CC		CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC	PV	EV		
Bloque VI																									
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.1. Conceptos do bloque "Transformación-ética": vontade, liberdade negativa, liberdade positiva, autodeterminación, libre albedrío, determinismo, indeterminismo e condicionamento. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.1. Coñecer os dous significados do concepto de liberdade de acción (liberdade negativa e liberdade positiva), e aplicalos tanto no ámbito da sociedade política como no terreo da vida privada ou a liberdade interior. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ FIB6.1.1. Define e utiliza conceptos como vontade, liberdade negativa, liberdade positiva, autodeterminación, libre albedrío, determinismo, indeterminismo e condicionamento. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC 			X	Define e utiliza conceptos como vontade, liberdade negativa, liberdade positiva, autodeterminación, libre albedrío, determinismo, indeterminismo e condicionamento.	Elaboración dun glosario de termos filosóficos. Proba escrita: definición de conceptos.		X				X	10,00%	X	X		X					
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ FIB6.1.2. Analiza textos breves sobre o tema da liberdade, e argumenta a propia opinión. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC 			X	Analiza textos breves sobre o tema da liberdade, e argumenta a propia opinión.	Práctica da exposición escrita ou disertación sobre o tema da liberdade e os seus condicionamentos.						X	10,00%	X	X		X			X		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.2. Libre albedrío e vontade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.2. Comprender o que é o libre albedrío ou a liberdade interior, en relación coa posibilidade de autodeterminación dun mesmo e coa facultade da vontade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ FIB6.2.1. Explica o que é o libre albedrío e a facultade humana da vontade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL 			X	Explica o que é o libre albedrío e a facultade humana da vontade.	Elaboración dun glosario de termos filosóficos. Proba escrita: definición de conceptos.		X				X	10,00%	X	X		X					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ f ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.3. Libre albedrío: condicionamentos sociais e políticos. ▪ B6.4. Libre albedrío: xenética e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.3. Reflexionar e argumentar sobre a relación entre a liberdade interior e a liberdade social e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ FIB6.3.1. Expón as súas reflexións sobre a posibilidade de que exista ou non o libre albedrío, tendo en conta os avances no 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CSC 			X	Argumenta sobre as posibilidades do ser humano de actuar	Práctica da exposición escrita ou disertación sobre o					X	5,00%	X	X		X			X			

IES CHAN DO MONTE
DEPARTAMENTO DE FILOSOFÍA
PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DE FILOSOFÍA

CURSO 2022- 23

	neurociencia.	política.	coñecemento da xenética e a neurociencia.					libremente, tendo en conta que é un ser natural.	tema da liberdade.															
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.6. Posturas filosóficas sobre o libre albedrío: a do estoicismo, a de Kant e a intermedia, que avoga pola non existencia da liberdade absoluta. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.5. Recoñecer as tres posturas sobre o problema da liberdade absoluta ou condicionada: a tese estoica, a negación do sometemento da vontade ás leis naturais de Kant e a posición intermedia, que rexeita non a liberdade, senón a liberdade absoluta. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ FIB6.5.1. Expresa diferentes posturas de filósofos en torno ao tema da liberdade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC 			X	<ul style="list-style-type: none"> Expresa diferentes posturas de filósofos en torno ao tema da liberdade. 	<ul style="list-style-type: none"> Caderno-diario de clase: comentario de textos de diferentes autores sobre o tema da liberdade e os seus condicionamentos: Lutero, Spinoza, Laplace, Marx, Sartre... e elaboración de conclusións. 					X	10,00%	X	X		X		X			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ d ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.7. Conceptos do bloque "Transformación-Estética": estética, creatividade, sinapse neuronal, imaxinación, pensamento diverxente, pensamento converxente e serendipia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.6. Coñecer a estética como a parte da filosofía que estuda o proceso creativo, a experiencia estética e a beleza. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ FIB6.6.1. Define e utiliza conceptos como estética, creatividade, sinapse neuronal, imaxinación, pensamento diverxente, pensamento converxente e serendipia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CMCCT 			X	<ul style="list-style-type: none"> Define e utiliza conceptos como estética, creatividade, sinapse neuronal, imaxinación, pensamento diverxente, pensamento converxente e serendipia. 	<ul style="list-style-type: none"> Elaboración dun glosario de termos filosóficos. Proba escrita: definición de conceptos. 		X			X	10,00%	X	X		X		X			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.7. Imaxinación humana: características. ▪ B6.8. Imaxinación: funcionamento e mecanismos de aparición de novas ideas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.7. Identificar o que é a imaxinación, en tanto que facultade específica do ser humano, explicando como funciona e cales son as súas características. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ FIB6.7.1. Le e comenta textos breves e significativos sobre o mecanismo de aparición de ideas novas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CCL 			X	<ul style="list-style-type: none"> Explica o que é a imaxinación e exemplifica mediante a redacción de relatos breves de temática filosófica. 	<ul style="list-style-type: none"> Caderno-diario de clase: actividade sobre a definición de imaxinación e a clasificación da mesma, as súas funcións, características e exemplos. 					X	10,00%	X	X		X		X			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ g ▪ h ▪ n 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.9. Creatividade humana. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.8. Recoñecer a capacidade humana da creatividade, en tanto que potencialidade existente en todas as persoas e que se consegue adestrando o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ FIB6.8.1. Analiza textos de literatura fantástica, considerando os elementos especificamente creativos e reflexionando sobre eles. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSIEE 			X	<ul style="list-style-type: none"> Analiza textos de literatura fantástica, considerando os elementos especificamente creativos e reflexionando sobre 	<ul style="list-style-type: none"> Caderno-diario de clase: comentario de textos breves de diversos autores de literatura fantástica que tratan temas filosóficos, coma 					X	10,00%	X	X		X		X			

IES CHAN DO MONTE
DEPARTAMENTO DE FILOSOFÍA
PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DE FILOSOFÍA

CURSO 2022- 23

		cerebro.					eles.	Swift, Poe, Kafka, Borges, etc.													
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ h ▪ n 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.10. Fases do proceso creativo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.9. Coñecer as fases do proceso creativo e reflexionar sobre a importancia de que o pensamento diverxente imaxinativo e o pensamento lóxico e racional traballen xuntos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ FIB6.9.1. Explica as fases do proceso creativo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE 			X	<p>Explica as fases do proceso creativo.</p> <p>Explica as características das persoas especialmente creativas e algunhas das formas en que pode potenciarse esta condición.</p>	<p>Caderno-diario de clase: actividades sobre as características psicolóxicas da persoa creativa.</p>					X	5,00%	X	X		X		X
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ n 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.11. Principais técnicas de desenvolvemento da creatividade: revisión de supostos e inversión. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.10. Coñecer e aplicar algunhas técnicas de desenvolvemento da creatividade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ FIB6.10.1. Utiliza a técnica de desenvolvemento da creatividade coñecida como de revisión de supostos e inversión, e aplícaa sobre algunha teoría filosófica ou científica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA 			X	<p>Argumenta sobre o papel da liberdade como condición fundamental para a creación, e razoa a súa opinión.</p>	<p>Práctica da exposición escrita ou disertación sobre o tema da liberdade e a creatividade.</p>					X	10,00%	X	X		X		X
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.12. Técnica do brainstorming. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.11. Utilizar a técnica do brainstorming para construír unha historia literaria con temática filosófica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ FIB6.11.1. Utiliza de forma colectiva a técnica do brainstorming para reflexionar sobre temas filosóficos tratados durante o curso. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CSC 			X	<p>Utiliza de forma colectiva a técnica do brainstorming para reflexionar sobre temas filosóficos tratados durante o curso.</p>	<p>Práctica da técnica do “brainstorming”</p>					X	5,00%	X	X		X		X
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.13. Relación entre liberdade e creatividade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.12. Valorar a liberdade como condición básica para a creatividade innovadora, a conexión entre si das ideas preexistentes e a competitividade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ FIB6.12.1. Argumenta sobre o papel da liberdade como condición fundamental para a creación, e razoa a súa opinión. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC 			X	<p>Argumenta sobre a importancia de asumir riscos e saír da chamada zona de confort para alcanzar metas e lograr resultados creativos e innovadores.</p>	<p>Práctica da exposición escrita ou disertación sobre o tema da liberdade e a creatividade.</p>					X	5,00%	X	X		X		X

4.4 Relación de Aspectos Curriculares Para Cada Unidade Didáctica Para Historia da Filosofía de 2º BAC

Acrónimos

Instrumentos de avaliación

OB	Observación
PO	Proba oral
PE	Proba escrita
RU	Rúbrica
CC	Caderno de clase

Temas transversais

EM	Emprendemento
EC	Educación cívica
PV	Prevención violencia
CL	Comprensión lectora
EOE	Expresión oral e escrita
CA	Comunicación audiovisual
TIC	Tecnoloxías Información e Comunicaci3ns

Competencias clave

CCL	Comunicaci3n lingüística
CMCCT	Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía
CD	Competencia dixital
CAA	Aprender a aprender
CSC	Competencias sociais e cívicas
CSIEE	Sentido de iniciativa e espírito emprendedor
CCEC	Conciencia e expresi3ns culturais

UNIDADES DIDÁCTICAS

UNIDADE 1: As orixes da filosofía.
 UNIDADE 2: Platón.
 UNIDADE 3: Aristóteles
 UNIDADE 4: Filosofía helenística e medieval.
 UNIDADE 5: O racionalismo: Descartes.
 UNIDADE 6: O empirismo: Locke e Hume.
 UNIDADE 7: A ilustración: o idealismo transcendental de Kant.
 UNIDADE 8: Marx: a crítica do capitalismo.
 UNIDADE 9: Nietzsche: a crise da razón ilustrada.

	UNIDADES DIDÁCTICAS / PROXECTOS / TEMAS		Temporalización	
	UD / Tema / Prox.	Contido	Mes	Sesións
		BLOQUE I: Filosofía antiga		
1ª avaliación	1	Os primeiros intentos de explicación racional: os presocráticos.	Set. / Out.	12
		A ilustración ateniense: os sofistas e Sócrates.		
	2	Realidade e coñecemento desde a teoría das ideas.	Out. / Nov.	20
		O ser humano e a sociedade.		
	3	A teoría da natureza.	Nov. / Dec.	20
		A ética e a política.		

	UNIDADES DIDÁCTICAS / PROXECTOS / TEMAS		Temporalización		
	UD / Tema / Prox.	Contido	Mes	Sesións	
		BLOQUE II: Filosofía medieval e renacentista			
2ª avaliación	4	O contacto entre filosofía e relixión cristiá: Santo Agostiño de Hipona e San Tomé de Aquino.	Xan.	10	
		A relación entre razón e fe.			
		A lei natural.			
		BLOQUE III: Filosofía moderna			
	5	Descartes: a evidencia do eu como criterio de certeza e punto de partida dun sistema dedutivo do saber.	Xan. / Feb.	16	
	6	A teoría do coñecemento empirista fronte ao racionalismo: o fenomenismo e a crítica da idea de causa en Hume.	Feb. / Mar	16	
Locke e a teoría do contrato social.					
7	A crítica da razón como síntese de racionalismo e empirismo.	Mar. /	10		

		O formalismo moral.	Abr..

3ª avaliación	UNIDADES DIDÁCTICAS / PROXECTOS / TEMAS		Temporalización	
	UD / Tema / Prox.	Contido	Mes	Sesiões
	BLOQUE III: Filosofía moderna			
7	O formalismo moral.	Abr.	4	
BLOQUE IV: Filosofía contemporánea				
8	Crítica ao idealismo e materialismo anterior: o concepto de alienación.	Abr. / Maio	12	
	O materialismo histórico.			
9	A crítica dos valores da cultura occidental: o nihilismo.	Mai.	8	
	A vontade de poder e o superhome.			

UNIDADE 1

Objec- tivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de avaliación	Compe- tencias clave	Temporalización			Grao mínimo de consecución	Actividades	Instrumentos de avaliación					Cualifi- cación	Temas transversais												
					1ª AV	2ª AV	3ª AV			OB	PE	PO	RU	CC		CL	EO E	CA	TIC	EM P	EC	PV	EV					
Bloque I																												
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. Orixe da filosofía grega. Os presocráticos: resposta á orixe do cosmos. ▪ B2.2. Dialéctica socrática. ▪ B2.3. Convencionalismo democrático e relativismo dos sofistas ▪ B2.4. Platón: ontoloxía e coñecemento; concepción dualista do ser humano; dimensión antropolóxica e política da virtude; o autor e o seu contexto. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. Coñecer a orixe da filosofía en Grecia e comprender o primeiro gran sistema filosófico, o de Platón, analizando a relación entre realidade e coñecemento, a concepción dualista do ser humano e a dimensión antropolóxica e política da virtude, en relación coa filosofía presocrática e o xiro antropolóxico de Sócrates e os Sofistas, valorando a súa influencia no desenvolvemento das ideas e os cambios socioculturais da Grecia antiga, e apreciando criticamente o seu discurso. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HFB2.1.1. Utiliza conceptos de Platón como idea, mundo sensible, mundo intelixible, ben, razón, doxa, episteme, universal, absoluto, dualismo, reminiscencia, transmigración, mímese, methexe, virtude e xustiza, entre outros, e aplicaos con rigor. 	▪ CCL	X			Utiliza conceptos de Platón como idea, mundo sensible, mundo intelixible, ben, razón, doxa, episteme, universal, absoluto, dualismo, reminiscencia, transmigración, mímese, methexe, virtude e xustiza, e aplicaos con rigor.	Definición de conceptos. Elaboración dun glosario de termos filosóficos. Proba escrita teórico-práctica.		X				X	10 %	X	X		X								
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HFB2.1.2. Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral como na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Platón, analizando a relación entre realidade e coñecemento, a concepción dualista do ser humano e a dimensión antropolóxica e política da virtude. 	▪ CCL	X		Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral como na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Platón, analizando a relación entre realidade e coñecemento, a concepción dualista do ser humano e a dimensión antropolóxica e política da virtude.	Comentario de textos de Platón. Proba escrita teórico-práctica.		X				X	10 %	X	X		X		X							
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HFB2.1.3. Distingue as respostas da corrente presocrática en relación á orixe do Cosmos, os conceptos fundamentais da dialéctica de Sócrates e o convencionalismo democrático e o relativismo moral dos sofistas, identificando os problemas 	▪ CAA	X		Distingue as respostas da corrente presocrática en relación á orixe do Cosmos, os conceptos fundamentais da dialéctica de Sócrates	Traballo de investigación en parellas sobre os presocráticos e presentación en soporte informático.				X			10 %	X	X		X		X							

IES CHAN DO MONTE
DEPARTAMENTO DE FILOSOFÍA
PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DE FILOSOFÍA

CURSO 2022- 2023

			da filosofía antiga, e relacionando esas respostas coas solucións achegadas por Platón.					e o convencionalismo democrático e o relativismo moral dos sofistas, identificando os problemas da filosofía antiga, e relacionando esas respostas coas solucións achegadas por Platón.	Cadro comparativo da filosofía de Sócrates e os sofistas. Comentario de textos e debate.	X			X	10 %	X	X		X		X		
			<ul style="list-style-type: none"> HFB2.1.4. Respecta o esforzo da filosofía de Platón por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios sociais da Grecia antiga, valorando positivamente o diálogo como método filosófico, o nacemento das utopías sociais, o sentido do gobernante-filósofo ou a súa defensa da inclusión das mulleres na educación. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC 		X		Respecta o esforzo da filosofía de Platón por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios sociais da Grecia antiga, valorando positivamente o diálogo como método filosófico, o nacemento das utopías sociais, o sentido do gobernante-filósofo ou a súa defensa da inclusión das mulleres na educación.	Comentario de textos de Platón.	X			X	10 %	X	X				X		
<ul style="list-style-type: none"> b d e h 	<ul style="list-style-type: none"> B2.5. A física de Demócrito. B2.6. Problemas da filosofía antiga e solución de Aristóteles. B2.7. Aristóteles: metafísica, física, coñecemento, ética eudemonista e política. Comparación coa filosofía platónica. O autor e o seu contexto. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.2. Entender o sistema teleolóxico de Aristóteles, en relación co pensamento de Platón e a física de Demócrito, e valorando a súa influencia no desenvolvemento das ideas e cos cambios socioculturais da Grecia antiga. 	<ul style="list-style-type: none"> HFB2.2.1. Utiliza con rigor conceptos do marco do pensamento de Aristóteles, como substancia, ciencia, metafísica, materia, forma, potencia, acto, causa, efecto, teleoloxía, lugar natural, indución, dedución, abstracción, alma, monismo, felicidade e virtude, entre outros. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL 		X		Utiliza con rigor conceptos do marco do pensamento de Aristóteles, como substancia, ciencia, metafísica, materia, forma, potencia, acto, causa, efecto, teleoloxía, lugar natural, indución, dedución, abstracción, alma, monismo, felicidade e virtude, entre outros.	Definición de conceptos. Elaboración dun glosario de termos filosóficos. Proba escrita teórico-práctica.	X			X	10 %	X	X		X		X		
			<ul style="list-style-type: none"> HFB2.2.2. Comprende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais de Aristóteles, examinando a súa concepción da 	<ul style="list-style-type: none"> CCL 	X			Comprende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais de	Cadro comparativo da filosofía de Platón e Aristóteles.				X	10 %	X	X				X		

IES CHAN DO MONTE
DEPARTAMENTO DE FILOSOFÍA
PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DE FILOSOFÍA

CURSO 2022- 2023

			metafísica e da física, o coñecemento, a ética eudemonística e a política, en comparación coas teorías de Platón.					Aristóteles, examinando a súa concepción da metafísica e da física, o coñecemento, a ética eudemonística e a política, en comparación coas teorías de Platón.	Comentario de textos de Aristóteles. Proba escrita teórico-práctica.		X			X	10 %	X	X					X		
			▪ HFB2.2.3. Describe as respostas da física de Demócrito, identificando os problemas da filosofía antiga, e relaciona esas respostas coas solucións achegadas por Aristóteles.	▪ CAA			X	Describe as respostas da física de Demócrito, identificando os problemas da filosofía antiga, e relaciona esas respostas coas solucións achegadas por Aristóteles.	Comentario de textos de Aristóteles. Proba escrita teórico-práctica.		X			X	5 %	X	X					X		
			▪ HFB2.2.4. Estima e razoa o esforzo da filosofía de Aristóteles por contribuír ao desenvolvemento do pensamento occidental, valorando positivamente a formulación científica das cuestións.	▪ CMCCT			X	Estima e razoa o esforzo da filosofía de Aristóteles por contribuír ao desenvolvemento do pensamento occidental, valorando positivamente a formulación científica das cuestións.	Comentario de textos de Aristóteles. Proba escrita teórico-práctica.		X			X	5 %	X	X					X		
▪ d ▪ e ▪ h ▪ l	▪ B2.8. Doutrinas éticas helenísticas: Epicureísmo, Estoicismo e Escepticismo. ▪ B2.9. Científicos helenísticos. ▪ B2.10. A Biblioteca de Alexandría.	▪ B2.3. Coñecer as escolas éticas xurdidas no helenismo, como o Epicureísmo, o Estoicismo e o Escepticismo, valorar o seu papel no contexto socio-histórico e cultural da época, e recoñecer a repercusión dos grandes científicos helenísticos, apreciando a gran importancia para occidente da Biblioteca de Alexandría.	▪ HFB2.3.1. Describe as respostas das doutrinas éticas helenísticas, e identifica algúns dos grandes logros da ciencia alexandrina.	▪ CMCCT			X	Describe as respostas das doutrinas éticas helenísticas, e identifica algúns dos grandes logros da ciencia alexandrina.	Traballo de investigación en parellas sobre as escolas helenísticas e presentación en soporte informático.					X	10%	X	X		X			X		

UNIDADE 2

Obxec	Contidos	Criterios de	Estándares de	Compe	Temporalización			Grao mínimo de	Actividades	Instrumentos de avaliación					Cualifi	Temas transversais						
					1ª	2ª	3ª			OB	PE	PO	RU	CC		CL	EO	CA	TIC	EM	EC	PV

IES CHAN DO MONTE
DEPARTAMENTO DE FILOSOFÍA
PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DE FILOSOFÍA

CURSO 2022- 2023

tivos	avaliación	avaliación	tencias clave	AV	AV	AV	consecución								cación		E		P					
Bloque II																								
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ h 	<p>▪ B3.1. Cristianismo e filosofía. Agostiño de Hipona: teoría da iluminación, filosofía da historia, o problema da certeza e a defensa da liberdade.</p>	<p>▪ B3.1. Explicar a orixe do pensamento cristián e o seu encontro coa filosofía a través das ideas fundamentais de Agostiño de Hipona, apreciando a súa defensa da liberdade, da verdade e do coñecemento interior ou a historia.</p>	<p>▪ HFB3.1.1. Explica o encontro da filosofía e a relixión cristiá nas súas orixes, a través das teses centrais do pensamento de Agostiño de Hipona.</p>	<p>▪ CCEC</p>				Explica o encontro da filosofía e a relixión cristiá nas súas orixes, a través das teses centrais do pensamento de Agostiño de Hipona.	Elaboración dun cadro comparativo coas semellanzas e diferencias entre a filosofía platónica e neoplatónica e o pensamento cristián-agostiniano															
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ h 	<p>▪ B3.2. Escolástica medieval. Tomé de Aquino: relacións de razón e fe. Vías para a demostración da existencia de Deus. Lei moral. Relación coa filosofía antiga e coa agostiniana, a xudía e o nominalismo. O autor e o seu contexto.</p>	<p>▪ B3.2. Coñecer a síntese de Tomé de Aquino, en relación co agostinismo, a filosofía árabe e xudía, e o nominalismo, e valorar a súa influencia no desenvolvemento das ideas e nos cambios socioculturais da Idade Media.</p>	<p>▪ HFB3.2.1. Define conceptos de Tomé de Aquino, como razón, fe, verdade, deus, esencia, existencia, creación, inmortalidade, lei natural, lei positiva e precepto, entre outros, e aplicaos con rigor.</p>	<p>▪ CCL</p>				Define conceptos de Tomé de Aquino, como razón, fe, verdade, deus, esencia, existencia, creación, inmortalidade, lei natural, lei positiva e precepto, entre outros, e aplicaos con rigor.	Definición de conceptos. Elaboración dun glosario de termos filosóficos. Proba escrita teórico-práctica.															
			<p>▪ HFB3.2.2. Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Tomé de Aquino, distinguindo a relación entre fe e razón, as vías de demostración da existencia de Deus, e a lei moral, en comparación coas teorías da filosofía Antiga.</p>	<p>▪ CCL</p>				Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Tomé de Aquino, distinguindo a relación entre fe e razón, as vías de demostración da existencia de Deus, e a lei moral, en comparación coas teorías da filosofía Antiga.	Proba escrita teórico-práctica. Comentario de textos de Tomé de Aquino.															
			<p>▪ HFB3.2.3. Discrimina as respostas do agostinismo, a filosofía árabe e xudía, e o nominalismo, identificando os problemas da filosofía medieval, en relación coas solucións achegadas por Tomé de Aquino.</p>	<p>▪ CAA</p>				Diferencia entre o agostinismo, a filosofía árabe e xudía, e o nominalismo, identificando os problemas da filosofía medieval, en relación coas solucións achegadas por Tomé	Comentario de textos de Tomé de Aquino.															

IES CHAN DO MONTE
DEPARTAMENTO DE FILOSOFÍA
PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DE FILOSOFÍA

CURSO 2022- 2023

	e medieval, e relación coa Moderna. O autor e o seu contexto.	desenvolvemento das ideas e nos cambios socioculturais da Idade Moderna.	rigor.				idea, substancia e subxectivismo, entre outros, e aplicaos con rigor.	Proba escrita teórico-práctica.													
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HFB4.2.2. Comprende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Descartes, analizando o método e a relación entre coñecemento e realidade a partir do "cogito" e o dualismo no ser humano, en comparación coas teorías da filosofía antiga e da medieval. 	▪ CCL		X	Comprende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Descartes, analizando o método e a relación entre coñecemento e realidade a partir do "cogito" e o dualismo no ser humano, en comparación coas teorías da filosofía antiga e da medieval.	Proba escrita teórico-práctica. Comentario de textos de Descartes	X		X	5 %	X	X				X			
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HFB4.2.3. Identifica os problemas da filosofía moderna e relaciónaos coas solucións aportadas por Descartes. 	▪ CCEC		X	Identifica os problemas da filosofía moderna e relaciónaos coas solucións aportadas por Descartes.	Comentario de textos de Descartes.	X			5 %									
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HFB4.2.4. Estima e razoa o esforzo da filosofía de Descartes por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios socioculturais da Idade Moderna, e valora a universalidade da razón cartesiana. 	▪ CSC		X	Estima e razoa o esforzo da filosofía de Descartes por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios socioculturais da Idade Moderna, e valora a universalidade da razón cartesiana.	Comentario de textos de Descartes	X		X	5 %									
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.7. Hume: o coñecemento, crítica á causalidade e á substancia. Emotivismo moral. Comparación coa filosofía anterior. O autor e o seu contexto ▪ B4.8. Locke: liberalismo político. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3. Coñecer o empirismo de Hume en relación co liberalismo político de Locke, e valorar a súa influencia no desenvolvemento das ideas e os cambios socioculturais da Idade Moderna. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HFB4.3.1. Utiliza conceptos de Hume como escepticismo, crítica, experiencia, percepción, inmanencia, asociación, impresións, ideas, hábito, contradición, causa, crenza, sentimento, mérito, utilidade, felicidade, contrato social, liberdade e deber, entre outros, e úsaos con rigor. 	▪ CCL		X	Utiliza conceptos de Hume como escepticismo, crítica, experiencia, percepción, inmanencia, asociación, impresións, ideas, hábito, contradición, causa, crenza, sentimento, mérito,	Definición de conceptos. Elaboración dun glosario de termos filosóficos. Proba escrita teórico-práctica.	X		X	10 %	X	X			X	X			

								utilidade, felicidade, contrato social, liberdade e deber, entre outros, e úsaos con rigor.																		
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HFB4.3.2. Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais de Hume, distinguindo os principios e os elementos do coñecemento respecto á verdade, a crítica á causalidade e á substancia, e o emotivismo moral, en comparación coas teorías da filosofía antiga e da medieval, e co racionalismo moderno. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT 				Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais de Hume, distinguindo os principios e os elementos do coñecemento respecto á verdade, a crítica á causalidade e á substancia, e o emotivismo moral, en comparación coas teorías da filosofía antiga e da medieval, e co racionalismo moderno.	<ul style="list-style-type: none"> Proba escrita teórico-práctica. Comentario de textos de Hume 							X		X	10 %	X	X					
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HFB4.3.3. Coñece e explica as ideas centrais do liberalismo político de Locke, identificando os problemas da filosofía moderna, e relaciónaas coas solucións aportadas por Hume. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC 			X	Coñece e explica as ideas centrais do liberalismo político de Locke, identificando os problemas da filosofía moderna, e relaciónaas coas solucións aportadas por Hume.	<ul style="list-style-type: none"> Proba escrita teórico-práctica. Comentario de textos de Locke 						X		X	10 %	X	X						
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HFB4.3.4. Valora o esforzo da filosofía de Hume por contribuir ao desenvolvemento das ideas e aos cambios socioculturais da Idade Moderna, xulgando positivamente a procura da felicidade colectiva. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC 			X	Valora o esforzo da filosofía de Hume por contribuir ao desenvolvemento das ideas e aos cambios socioculturais da Idade Moderna, xulgando positivamente a procura da felicidade colectiva.	<ul style="list-style-type: none"> Comentario de textos de Hume 						X		X	5 %	X	X						
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ c ▪ d ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.9. A Ilustración francesa. Rousseau: a crítica social, a crítica á civilización, o estado de natureza, a defensa do contrato social e a 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.4. Coñecer os principais ideais dos ilustrados franceses, afondando no pensamento de J.J. Rousseau, e valorar a 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HFB4.4.1. Comprende os ideais que impulsaron os ilustrados franceses, e explica o sentido e transcendencia do pensamento de Rousseau, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC 			X	Comprende os ideais que impulsaron os ilustrados franceses, e explica o sentido e	<ul style="list-style-type: none"> Trabalo de investigación sobre os ideais da Ilustración e contextualización da 									X	5 %	X	X		X		X	

IES CHAN DO MONTE
DEPARTAMENTO DE FILOSOFÍA
PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DE FILOSOFÍA

CURSO 2022- 2023

▪ h	vontade xeral.	importancia do seu pensamento para o xurdimento da democracia mediante unha orde social acorde coa natureza humana.	a súa crítica social, a crítica á civilización, o estado de natureza, a defensa do contrato social e a vontade xeral.					transcendencia do pensamento de Rousseau, a súa crítica social, a crítica á civilización, o estado de natureza, a defensa do contrato social e a vontade xeral.	filosofía de Kant														
▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ h	▪ B4.10. Idealismo transcendental. Kant: as facultades e límites do coñecemento. ▪ B4.11. Lei Moral e paz perpetua. ▪ B4.12. Relación do proxecto ilustrado de Rousseau coa filosofía Moderna e Kant. ▪ B4.13. Comparación coas teorías da filosofía antiga, medieval e moderna.	▪ B4.5. Comprender o idealismo crítico de Kant, en relación co racionalismo de Descartes, o empirismo de Hume e a filosofía ilustrada de Rousseau, e valorar a súa influencia no desenvolvemento das ideas e os cambios socioculturais da Idade Moderna.	▪ HFB4.5.1. Aplica conceptos de Kant como sensibilidade, entendemento, razón, crítica, transcendental, ciencia, innato, xuízo, a priori, a posteriori, facultade, intuición, categoría, ilusión transcendental, idea, lei, fenómeno, nómeno, vontade, deber, imperativo categórico, autonomía, postulado, liberdade, dignidade, persoa, paz e pacto, entre outros, e utilízalos con rigor.	▪ CAA			X	Aplica conceptos de Kant como sensibilidade, entendemento, razón, crítica, transcendental, ciencia, innato, xuízo, a priori, a posteriori, facultade, intuición, categoría, ilusión transcendental, idea, lei, fenómeno, nómeno, vontade, deber, imperativo categórico, autonomía, postulado, liberdade, dignidade, persoa, paz e pacto, entre outros, e utilízalos con rigor.	Definición de conceptos. Elaboración dun glosario de termos filosóficos. Proba escrita teórico-práctica. Comentario de textos de Kant.	X		X	10 %	X	X		X		X				
			▪ HFB4.5.2. Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Kant, analizando as facultades e os límites do coñecemento, a lei moral e a paz perpetua, comparándoas coas teorías da filosofía antiga, medieval e moderna.	▪ CCL			X	Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Kant, analizando as facultades e os límites do coñecemento, a lei moral e a paz perpetua, comparándoas coas teorías da filosofía antiga, medieval e moderna.	Comentario de textos de Kant. Proba escrita teórico-práctica.	X		X	10 %	X	X						X		
			▪ HFB4.5.3. Describe a teoría política de Rousseau, identificando os problemas da filosofía moderna e relacionándoas coas solucións achegadas	▪ CCL			X	Describe a teoría política de Rousseau, identificando os problemas da filosofía	Cadro comparativo das teorías contractualistas do s. XVIII.			X	5 %	X	X		X		X				

			por Kant.					moderna e relacionándoa coas solucións achegadas por Kant.																	
			<ul style="list-style-type: none"> HFB4.5.4. Respecta e razoa o esforzo da filosofía de Kant por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios socioculturais da Idade Moderna, e valora a dignidade e a procura da paz entre as nacións 	<ul style="list-style-type: none"> CSC 			X	Respecta e razoa o esforzo da filosofía de Kant por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios socioculturais da Idade Moderna, e valora a dignidade e a procura da paz entre as nacións	Comentario de textos de Kant.		X				X	5 %	X	X					X		

UNIDADE 4

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de avaliación	Competencias clave	Temporalización			Grao mínimo de consecución	Actividades	Instrumentos de avaliación					Cualificación	Temas transversais									
					1ª AV	2ª AV	3ª AV			OB	PE	PO	RU	CC		CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC	PV	EV		
Bloque II																									
<ul style="list-style-type: none"> b c d e h 	<ul style="list-style-type: none"> B5.1. Marx: o materialismo histórico, a crítica ao idealismo, á alienación e á ideoloxía, e a súa visión humanista do individuo. B5.2. Relación de Marx cos problemas da filosofía contemporánea. O autor e o seu contexto. 	<ul style="list-style-type: none"> B5.1. Entender o materialismo histórico de Marx, en relación co idealismo de Hegel e con Feuerbach, e valorar a súa influencia no dedutivas, medios de produción, loita de clases, traballo, plusvalor e humanismo, entre outros, e utilízalos con rigor. 	<ul style="list-style-type: none"> HFB5.1.1. Identifica conceptos de Marx como dialéctica, materialismo histórico, praxe, alienación, infraestrutura, superestrutura, forzas produtivas, medios de produción, loita de clases, traballo, plusvalor e humanismo, entre outros, e utilízalos con rigor. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC 			X	Identifica conceptos de Marx como dialéctica, materialismo histórico, praxe, alienación, infraestrutura, superestrutura, forzas produtivas, medios de produción, loita de clases, traballo, plusvalor e humanismo, entre outros, e utilízalos con rigor.	Definición de conceptos. Elaboración dun glosario de termos filosóficos. Proba escrita teórico-práctica. Comentario de textos de Marx.		X				X	10,00%	X	X					X		
			<ul style="list-style-type: none"> HFB5.1.2. Coñece e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías 	<ul style="list-style-type: none"> CCL 			X	Coñece e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na	Comentario de textos de Marx.		X			X	10 %	X	X		X		X				

IES CHAN DO MONTE
DEPARTAMENTO DE FILOSOFÍA
PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DE FILOSOFÍA

CURSO 2022- 2023

			fundamentais da filosofía de Marx, examinando o materialismo histórico e a crítica ao idealismo, á alienación e á ideoloxía, e expón a súa visión humanista do individuo.				escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Marx, examinando o materialismo histórico e a crítica ao idealismo, á alienación e á ideoloxía, e expón a súa visión humanista do individuo.	Proba escrita teórico-práctica.																
			▪ HFB5.1.3. Identifica os problemas da filosofía contemporánea en relación coas solucións achegadas por Marx.	▪ CSC			X	Identifica os problemas da filosofía contemporánea en relación coas solucións achegadas por Marx.	Comentario de textos de Marx. Proba escrita teórico-práctica.	X			X	10 %	X	X		X		X				
			▪ HFB5.1.4. Valora o esforzo da filosofía de Marx por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios sociais da Idade Contemporánea, xulgando positivamente a defensa da igualdade social.	▪ CSC			X	Valora o esforzo da filosofía de Marx por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios sociais da Idade Contemporánea, xulgando positivamente a defensa da igualdade social.	Comentario de textos de Marx. Proba escrita teórico-práctica.	X			X	10 %	X	X		X		X				
▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ h	▪ B5.3. Nietzsche: crítica á metafísica, á moral e á ciencia; a verdade como metáfora. ▪ B5.4. O superhome, como resultado da inversión de valores e a vontade de poder, e comparación coas teorías da filosofía antiga, medieval, moderna e contemporánea. O autor e o seu contexto. ▪ B5.5. A vontade en Schopenhauer.	▪ B5.2. Comprender o vitalismo de Nietzsche en relación co vitalismo de Schopenhauer, e valorar a súa influencia no desenvolvemento das ideas e os cambios socioculturais da Idade Contemporánea.	▪ HFB5.2.1. Define conceptos de Nietzsche como crítica, traxedia, intuición, metáfora, convención, perspectiva, xenealoxía, transvaloración, nihilismo, superhome, vontade de poder, e eterno retorno, entre outros, e aplícaos con rigor.	▪ CCL			X	Define conceptos de Nietzsche como crítica, traxedia, intuición, metáfora, convención, perspectiva, xenealoxía, transvaloración, nihilismo, superhome, vontade de poder, e eterno retorno, entre outros, e aplícaos con rigor.	Definición de conceptos. Elaboración dun glosario de termos filosóficos. Proba escrita teórico-práctica. Comentario de textos de Nietzsche.	X			X	10 %	X	X		X		X				
			▪ HFB5.2.2. Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Nietzsche, considerando a crítica á metafísica, á moral e á	▪ CCL				Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Nietzsche,	Proba escrita teórico-práctica. Comentario de textos de Nietzsche.	X			X	10 %	X	X		X		X				

IES CHAN DO MONTE
DEPARTAMENTO DE FILOSOFÍA
PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DE FILOSOFÍA

CURSO 2022- 2023

			ciencia, a verdade como metáfora, e a afirmación do superhome, como resultado da inversión de valores e a vontade de poder, en comparación coas teorías da filosofía antiga, medieval, moderna e contemporánea.					considerando a crítica á metafísica, á moral e á ciencia, a verdade como metáfora, e a afirmación do superhome, como resultado da inversión de valores e a vontade de poder, en comparación coas teorías da filosofía antiga, medieval, moderna e contemporánea.																		
			▪ HFB5.2.3. Distingue as respostas de Schopenhauer na súa afirmación da vontade e identifica os problemas da filosofía contemporánea, en relación coas solucións achegadas por Nietzsche.	▪ CCEC				Distingue as respostas de Schopenhauer na súa afirmación da vontade e identifica os problemas da filosofía contemporánea, en relación coas solucións achegadas por Nietzsche.	Traballo de investigación sobre o concepto de vontade en Schopenhauer e as súas diferencias con Nietzsche.				X	5 %	X	X		X						X		
			▪ HFB5.2.4. Estima o esforzo da filosofía de Nietzsche por contribuir ao desenvolvemento das ideas e aos cambios sociais da Idade Contemporánea, e valora a defensa da verdade e da liberdade.	▪ CSC				Estima o esforzo da filosofía de Nietzsche por contribuir ao desenvolvemento das ideas e aos cambios sociais da Idade Contemporánea, e valora a defensa da verdade e da liberdade.	Comentario de textos de Nietzsche.		X			X	5%	X	X							X		
▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ h	▪ B5.6. Filosofía española. Ortega y Gasset: a súa relación con posturas filosóficas como o realismo, o racionalismo, o vitalismo ou o existencialismo, e outras posturas filosóficas. O autor e o seu contexto.	▪ B5.3. Entender o raciovitalismo de Ortega y Gasset en relación con figuras da filosofía española, como Unamuno, e do pensamento europeo, e valorar as influencias que recibe e a repercusión do seu pensamento no desenvolvemento das ideas e a rexeneración social, cultural e política de España.	▪ HFB5.3.1. Utiliza conceptos de Ortega y Gasset e aplícaos con rigor, como obxectivismo, ciencia, europeización, filosofía, mundo, circunstancia, perspectiva, razón vital, raciovitalismo, vi-da, categoría, liberdade, idea, crenza, historia, razón histórica, xeración, home-masa e home selecto, entre outros.	▪ CCL			X	Utiliza conceptos de Ortega y Gasset e aplícaos con rigor, como obxectivismo, ciencia, europeización, filosofía, mundo, circunstancia, perspectiva, razón vital, raciovitalismo, vida, categoría, liberdade, idea, crenza, historia, razón histórica, xeración,	Proba escrita teórico-práctica. Comentario de textos de Ortega.		X			X	5 %	X	X							X		

IES CHAN DO MONTE
DEPARTAMENTO DE FILOSOFÍA
PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DE FILOSOFÍA

CURSO 2022- 2023

								home-masa e home selecto, entre outros.													
								Comprende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais da filosofía e da análise social de Ortega y Gasset, en relación con posturas filosóficas como o realismo, o racionalismo, o vitalismo ou o existencialismo, entre outras.	Comentario de textos de Ortega.						X	5 %	X	X			X
								Respecta o esforzo da filosofía de Ortega y Gasset por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios sociais e culturais da Idade Contemporánea española, e valorao seu compromiso coa defensa da cultura e da democracia.	Comentario de textos de Ortega.						X	5 %	X	X			X
▪ b	▪ B5.7. Filosofía crítica da escola de Frankfurt. A crítica a razón ilustrada e á idea de progreso.	▪ B5.4. Coñecer as teses fundamentais da crítica da Escola de Frankfurt, analizando a racionalidade dialóxica de Habermas, relacionándoo coa filosofía crítica da Escola de Frankfurt, e valorando a súa influencia no desenvolvemento das ideas e os cambios socioculturais da Idade Contemporánea. Coñecer as teses máis definitorias do pensamento posmoderno, identificando as teses fundamentais de Vattimo, Lyotard e Baudrillard, e valorar criticamente a súa repercusión no pensamento filosófico a partir de finais do século XX.	▪ HFB5.4.1. Identifica conceptos de Habermas, como coñecemento, interese, consenso, verdade, enunciado, comunicación, desigualdade, ou mundo da vida, e conceptos da filosofía posmoderna, como deconstrución, diferenza, cultura, texto, arte, e comunicación, entre outros, aplicándoos con rigor.	▪ CSC				Identifica conceptos de Habermas, como coñecemento, interese, consenso, verdade, enunciado, comunicación, desigualdade, ou mundo da vida, e conceptos da filosofía posmoderna, como deconstrución, diferenza, cultura, texto, arte, e comunicación, entre outros, aplicándoos con rigor.	Cuestionarios e actividades on line sobre Habermas e a posmodernidade como "Escuela de Atenas Contemporánea" en páxinas como filopolis.net, entre outras (cibernous, webdianoia, boulesis, torredabel...)					X	5 %	X	X		X	X	
▪ c	▪ B5.8. Racionalidade dialóxica de Habermas: os intereses do coñecemento e a acción comunicativa.																				
▪ d	▪ B5.9. Contribución de Habermas ao desenvolvemento das ideas e aos cambios sociais da Idade Contemporánea.																				
▪ e	▪ B5.10. Pensamento posmoderno: principais teses dos filósofos posmodernos, como Vattimo, Lyotard e Baudrillard, e reflexión sobre a súa vixencia actual.																				
▪ h			▪ HFB5.4.2. Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral	▪ CCL				Entende e explica con claridade, tanto na	Comentario de textos de Habermas,					X	2 %	X	X				X

			<p>coma na escrita, as teorías da filosofía de Habermas, distinguindo os intereses do coñecemento e a acción comunicativa, e as teorías fundamentais da posmodernidade, analizando a deconstrución da modernidade desde a multiplicidade da sociedade da comunicación.</p>				<p>linguaxe oral coma na escrita, as teorías da filosofía de Habermas, distinguindo os intereses do coñecemento e a acción comunicativa, e as teorías fundamentais da posmodernidade, analizando a deconstrución da modernidade desde a multiplicidade da sociedade da comunicación.</p>	Vattimo, Lyotard e Baudrillard												
			<p>▪ HFB5.4.3. Identifica as respostas da filosofía crítica da escola de Frankfurt e reflexiona sobre elas, identificando os problemas da filosofía contemporánea.</p>	▪ CAA			X	<p>Identifica as respostas da filosofía crítica da escola de Frankfurt e reflexiona sobre elas, identificando os problemas da filosofía contemporánea.</p>	Traballo de investigación en grupos e presentación sobre a filosofía crítica da escola de Frankfurt.				X	2 %	X	X		X		X
			<p>▪ HFB5.4.4. Estima o esforzo da filosofía de Habermas e do pensamento posmoderno por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios sociais da Idade Contemporánea, e valora o seu esforzo na defensa do diálogo racional e o respecto á diferenza.</p>	▪ CSC			X	<p>Estima o esforzo da filosofía de Habermas e do pensamento posmoderno por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios sociais da Idade Contemporánea, e valora o seu esforzo na defensa do diálogo racional e o respecto á diferenza.</p>	Comentario de textos de Habermas.				X	2 %	X	X				X
			<p>▪ HFB5.4.5. Coñece as teses características do pensamento posmoderno, como a crítica á razón ilustrada, á idea de progreso, ao pensamento totalizador e á trivialización da existencia, o crepúsculo do deber, ou a perda do suxeito fronte á cultura de masas, entre outras.</p>	▪ CSC			X	<p>Coñece as teses características do pensamento posmoderno, como a crítica á razón ilustrada, á idea de progreso, ao pensamento totalizador e á trivialización da</p>	Traballo de investigación en grupos e presentación sobre a posmodernidade.				X	2 %	X	X		X		X

								existencia, o crepúsculo do deber, ou a perda do suxeito fronte á cultura de masas, entre outras.																		
			<ul style="list-style-type: none"> HFB5.4.6. Explica e argumenta sobre as principais teses dos filósofos posmodernos, como Vattimo, Lyotard e Baudrillard, e reflexiona sobre a súa vixencia. 	<ul style="list-style-type: none"> CAA CCL 			X	Explica e argumenta sobre as principais teses dos filósofos posmodernos, como Vattimo, Lyotard e Baudrillard, e reflexiona sobre a súa vixencia.	Comentario de textos de Vattimo, Lyotard e Baudrillard					X	2 %	X	X					X				

LENDA COMPETENCIAS

CCL	Comunicación lingüística.
CMCCT	Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía.
CD	Competencia dixital.
CAA	Competencia aprender a aprender.
CSC	Competencias sociais e cívicas.
CSIEE	Sentido de iniciativa e espírito emprendedor.
CCEC	Conciencia e expresións culturais.

LENDA TRANSVERSAIS

CL	Comprensión lectora.
EOE	Expresión oral e escrita.
CA	Comunicación audiovisual.
TIC	Tecnoloxías da información e da comunicación.
EMP	Emprendemento.
EC	Educación cívica.
PV	Prevención da violencia.

5. METODOLOXÍA

5.1 Aspectos Xerais

Seguindo as directrices marcadas no Decreto, empregaremos metodoloxías que teñan en conta os diferentes ritmos de aprendizaxe do alumnado e as súas características individuais e/ou estilos de aprendizaxe, co fin de conseguir que todo o alumnado acade o máximo desenvolvemento das súas capacidades. Así mesmo, procuraremos favorecer a capacidade do alumnado para aprender por si mesmo, para traballar en equipo e para aplicar métodos de investigación apropiados.

Así, o proxecto que elaborou este departamento ten en conta os seguintes **criterios metodolóxicos**:

a) Conceder importancia á motivación dos alumnos. Para iso é necesario, entre outras cousas:

- Usar unha metodoloxía activa e participativa, na que se conceda importancia á actividade persoal do alumnado, suscitando e favorecendo o exercicio das súas facultades e das súas capacidades. Isto contribúe a unha aprendizaxe máis significativa e, á vez, máis dinámico.

- Conectar cos intereses e a vida real dos estudantes. Para iso, pódense utilizar diversas técnicas de probada eficacia: aplicación da técnica do caso, relación dos temas con cuestións que aparecen nos medios de comunicación, etcétera.

b) Aplicar estratexias de indagación. A recollida de información e a súa posterior clasificación e organización constitúen un medio moi adecuado para a aprendizaxe significativa nesta etapa, pois estas estratexias pon ao alumno ante feitos, en certo xeito, problemáticos, sobre os cales deben aplicarse reflexivamente os conceptos, os procedementos e as competencias que o profesor prevexa.

c) O traballo en grupos grandes e pequenos ofrece amplas posibilidades de participación efectiva de todos, favorece o intercambio de ideas, a motivación e o feito de que uns aprendan doutros. En ocasións, os grupos pódense organizar como equipos estables; outras veces pódense crear mediante calquera outro sistema de agrupación sinxela e funcional.

d) Atender ao feito de que os alumnos e alumnas son diferentes entre si. No proceso educativo, deberase procurar que cada estudante alcance o seu máximo desenvolvemento persoal e exercite realmente as súas capacidades, adaptando os ensinamentos e as actividades ás posibilidades, necesidades e intereses de cada un. É indubidable que o traballo individual, ben programado, facilita considerablemente que cada cal desenvolva as súas capacidades e siga o ritmo de aprendizaxe que mellor se adecúe ás súas circunstancias persoais.

e) Empregar diversas técnicas de ensino (pluralismo metodolóxico). Os alumnos aprenden mellor cando o profesor emprega diversas técnicas de ensino e aprendizaxe, e combínalas adecuadamente. Unhas veces, será unha breve explicación do docente; outras, a reflexión e o diálogo a partir da lectura dun texto; a valoración crítica de determinados feitos cunha dimensión ética; o xuízo sobre informacións que aparecen nos medios de comunicación; un debate ou unha mesa redonda; etcétera.

f) Introducir aos alumnos na técnica do comentario de textos. Hase de iniciar o coñecemento e a aprendizaxe sistemática desta técnica, recoñecida como unha das principais do traballo intelectual e, especificamente, da reflexión filosófica. É conveniente que o alumnado se familiarice coa análise, o comentario e a valoración crítica de textos. Ante todo, preténdese que os estudantes sexan capaces de comprender e asimilar a linguaxe filosófica, así como a terminoloxía usada durante séculos. Para iso, preguntárase polo sentido e a interpretación do pensamento do autor: trátase de comprobar que, con

axuda da información que asimilaron, poden localizar as ideas e situalas no contexto do tema que se estuda. Ademais, fomentárase o espírito crítico: o alumno aprenderá a valorar os textos, razoando adecuadamente con argumentos filosóficos. A comparación entre textos de distintos filósofos e de diversas posturas axudará a que o alumno saiba discernir unhas correntes de pensamento doutras, mida os proles e os contras, e saque as súas propias conclusións tras sopesar os argumentos.

Tamén se pretende que sexa capaz de darse conta (e de manifestalo) de como unha visión xusta dun tema pode, con todo, ser parcial si non se teñen en conta outros aspectos do problema que se trata. Deste xeito, preténdese estimular e valorar a súa capacidade de análise e de síntese.

g) Utilizar a técnica do vídeo fórum. O uso do cine nas clases de Filosofía é un método de gran eficacia educativa humana e cultural. Actualmente, non se pode educar sen contar cos medios audiovisuais. Hai películas e documentais sobre temas de clara dimensión moral ou antropolóxica, e que son un medio excelente para informar e para formar aos alumnos, desenvolvendo neles unha serie de capacidades de gran valor educativo: observar; facer pensar; desenvolver a sensibilidade; educar actitudes; polos en situación de valorar eticamente, con sentido crítico, situacións e condutas, etcétera.

h) Aplicar o método da disertación. A exposición dun tema ou o desenvolvemento duns argumentos sobre unha cuestión concreta, son formas eficaces de comprobar até que punto os alumnos son capaces de buscar, ordenar, assimilar e transmitir información. Permite, así mesmo, valorar si estudan criticamente a información recibida, si expone problemas reais e concretos, e si resólvenos dun modo persoal e creativo.

i) Empregar a práctica do debate e a súa participación nel mediante a exposición razoada e argumentada do pensamento propio. Esta técnica permitirá que os alumnos e alumnas acheguen as súas propias reflexións e relaciónenas con outras posicións previamente estudadas. Ademais, aprenderán a construír e a enriquecer as súas propias opinións, traballando de forma activa e construtiva cos demais.

5.2 Estratexias Metodolóxicas

O proceso de ensino-aprendizaxe da área de **Valores Éticos** non se limita ao ámbito dos coñecementos. Unha materia como esta, que pretende unha **formación integral** do alumno, debe considerar tamén os procedementos que permitan a adquisición de capacidades e estratexias para un **traballo autónomo** e, ao mesmo tempo, o desenvolvemento de **valores** e **actitudes** de convivencia democrática que fagan posible a actitude crítica do alumnado e que faciliten a súa inserción na sociedade na que viven.

O punto de partida de todo o proceso de ensino-aprendizaxe deben de ser os **coñecementos previos** do alumnado para proceder a partir de aí, cun espírito sempre construtivo, á análise crítica dos mesmos.

Conforme a este principio, propónse as seguintes **orientacións metodolóxicas**:

- A aprendizaxe non ha de basearse exclusivamente nun proceso acumulativo, no que as ideas se impoñen externamente e vanse engadindo unhas a outras. O profesor debe evitar as explicacións maxistras dando **protagonismo ao alumno**. Trátase de que sexan os alumnos, nun proceso continuo de intercambio de opinións, coñecementos e experiencias, tanto persoais como alleas, os encargados de **construír a súa propia aprendizaxe**, logrando, desta forma, alcanzar os obxectivos.
- Débense potenciar aquelas actividades orientadas a **aprender a razoar e argumentar**, de modo crítico e autónomo, tal e como vén recollido na obxectivos da área.

As **unidades didácticas** que compoñen cada curso iníciáanse cunhas cuestións iniciais que o profesor exporá aos seus alumnos na **primeira sesión** e que lle permitirá obter a información necesaria

(detectar os seus coñecementos e experiencias previos) para orientar o proceso de ensino-aprendizaxe e anticipar algúns dos conceptos máis importantes que se irán abordando no resto da unidade.

Durante as **seguintes sesións**, os alumnos realizarán as actividades (individuais e de grupo) seleccionadas polo profesor. Estas serán de diferente natureza, de feito algunhas delas requiren o uso de internet e as novas tecnoloxías, polo que corresponde ao docente decidir, en función do tempo dispoñible e, sobre todo, do interese que suscite o tema en cuestión, se traballalas na aula de forma oral ou ben facelo por escrito. Deberá, ao mesmo tempo, considerar a conveniencia de que algunhas delas poidan ser realizadas en casa polo alumno, ou alumnos (se se trata dun traballo en grupo) para ser revisadas nas próximas sesións.

Nas materia de **Filosofía de 4º de ESO** as tecnoloxías da información e da comunicación serán unha ferramenta fundamental para a aprendizaxe, tanto na búsqueda de información como na elaboración de traballos en forma de presentacións, glosarios de conceptos clave de cada tema ou mapas conceptuais.

Realizaremos actividades para reforzar as habilidades de comprensión lectora e de uso da información, a expresión escrita e a capacidade de expresarse correctamente en público, mediante a lectura, participación en debates, redacción de conclusións e sínteses de temas ou exposición de resultados de traballos de investigación.

Na materia de **Historia da filosofía de 2º de Bacharelato** debemos de ter presentes unha serie de fases metodolóxicas que poidan facilitar a efectiva transmisión da materia.

- Será adecuado realizar unha completa contextualización de cada autor, nela deberán aclararse as coordenadas históricas nas que se enmarca o seu pensamento. Tamén parece necesario referir ás principais manifestacións culturais así como unha presentación dos autores que consideremos máis importantes.

- Exposición clara e concisa das características fundamentais da corrente filosófica nas que se enmarque cada autor.

- Explicación sistemática dos núcleos temáticos do pensamento do autor, relacionándoo cos contidos precedentes e posteriores da materia.

- Elaboración dunha síntese conceptual no que se recollan os conceptos, termos e expresións fundamentais de cada autor.

- Incidir na lectura, comprensión e interpretación dos textos máis significativos de cada núcleo temático. De tal forma orientarase a acción didáctica á realización de comentarios de texto, nos que se realizarán, por exemplo, os seguintes tipos de cuestións:

. Contextuales: enmarcación histórico-cultural.

. Terminolóxicas: especificación e definición de conceptos e expresións.

. Temáticas: nas que se relacione o texto e o tema principal.

. Interpretativas: demostrando a comprensión do sentido do texto.

. De relación: comparando os autores e escolas segundo o enfoque e resolución dos mesmos problemas.

. De actualización: relacionando determinado problema cun enfoque actual.

Da forma proposta realizarase un adecuado percorrido polo eixo temporal, formación que en todo caso deberá concretarse nunha serie de destrezas que lle permitan, dentro da súa propia competencia filosófica:

- Buscar información activamente.
- Seleccionar persoalmente lecturas e obras.
- Ter un criterio e capacidade crítica para dar unha visión propia sobre os autores.
- Ter unha visión sistemática da historia da filosofía.

6. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

Na asignatura de **Valores Éticos** utilizaranse diferentes materiais seleccionados e/ou elaborados por este Departamento para o desenvolvemento dos contidos e actividades do curso. Ademais de apuntes para o desenvolvemento dos principais contidos, usaremos:

- Diversos recursos multimedia dispoñibles en internet: Curtos, Contos, Puzzles, Crucigramas, Sopas de letras, Xogos online...
- Novas tecnoloxías da información e a comunicación (smartphones, tablets, ordenadores).
- Películas e lecturas recomendadas ao principio ou ao final de cada unha das seis unidades didácticas.
- Rúbricas de avaliación.

A materia de **Filosofía de 4º de ESO** impartiranse utilizando unha variedade de recursos elaborados e/ou seleccionados polo Departamento. Usaremos presentacións, fragmentos de libros, documentais, e diversos documentos adecuados a cada un dos temas tratados.

Os alumnos deberán manexar internet para a procura de información e elaboración de traballos individuais ou en equipo. En Filosofía de 4º de ESO será de lectura obrigatoria *El mundo de Sofía*, de J Gaarder.

Recomendaranse lecturas complementarias para a realización de traballos trimestrais, destinadas persoalmente a cada alumno en función das súas necesidades.

En **Historia da Filosofía de 2º de Bacharelato** os recursos serán principalmente materiais elaborados polo departamento para o desenvolvemento dos contidos do temario, que os alumnos e alumnas adquirirán fotocopiados, así como os textos dos autores seleccionados para as ABAU, que se poden descargar da páxina da CIUG. Ademais, empregaremos internet para diversas actividades, dicionarios filosóficos e outros materiais audiovisuais: fragmentos de películas, vídeos ou documentais, programas de radio e televisión, etc.

7. CRITERIOS SOBRA A AVALIACIÓN, A CUALIFICACIÓN E A PROMOCIÓN DO ALUMNADO

7.1 Avaliación Continua

O obxectivo fundamental da avaliación debe ser mellorar a aprendizaxe dos nosos alumnos e alumnas. Para logralo, é conveniente diversificar as ferramentas que nos van a permitir obter as evidencias de aprendizaxe, así como dispor de tempos e espazos na aula destinados á avaliación dos diferentes elementos que integran todo proceso educativo.

Os instrumentos de que nos serviremos para levar a cabo a avaliación serán os seguintes:

1. Observación e análise de tarefas.
2. Participación nas actividades da aula.
3. Realización das tarefas propostas no tempo establecido.
4. Recollida de información de fontes diversas.
5. Probas de control: Poderán ser de distintos tipos: definicións breves, probas obxectivas, comentarios de texto, argumentacións, establecemento de relacións, etc.

Realizarase, polo menos, un exame escrito ao terminar cada un dos bloques do programa.

A avaliación é continua en cada trimestre e ao final do curso o profesor terá en conta o progreso do alumno e redondeará a nota final de xuño segundo ese progreso ou non durante o curso.

ANÁLISE E COMENTARIO DE TEXTOS

Seguiranse os seguintes criterios:

1. Lectura do texto.
2. Elaboración de esquemas que axuden á comprensión do texto no seu conxunto.
3. Comprensión dos principais conceptos e termos filosóficos sen o cal non poderá establecerse o tema do texto ou idea principal e non se desenvolverán ben os contidos relativos a devandito tema.
4. Establecer as relacións entre conceptos
5. Resumo do contido do texto.
6. O texto é unha escusa para desenvolver o tema ou/e o autor do que trata ou quen o escribe. Por tanto, unha vez realizado o resumo e localizada a idea principal ou tema, o alumno debe desenvolver os contidos teóricos que estudou, de forma obxectiva, saíndo do texto en cuestión, relacionando o tema do con eses contidos. Realmente esta parte equivale a unha cuestión teórica do temario, pero aquí relaciónase cun texto que dá a pista do que falar.
7. Opinión persoal razoada se se pidese.

O comentario escrito debe incluír con claridade 3 apartados:

1. **Resumo**
2. **Idea principal**
3. **Desenvolvemento de contidos relacionados co tema do texto.**

Por tanto, para rexistrar as evidencias de aprendizaxe vinculadas aos estándares utilizaremos varios instrumentos, como son as rúbricas, as presentacións realizadas con medios informáticos, as probas escritas, o caderno diario de clase...

A continuación presentamos diferentes ferramentas que poden ser de utilidade para a avaliación dos diferentes elementos que, dunha ou outra maneira, integran o proceso de ensino-aprendizaxe.

MODELO DE RÚBRICA PARA A AUTOAVALIACIÓN DA ACTITUDE E O RENDEMENTO DO ALUMNO

	NUNCA	Ás veces	SEMPRE
Levo o material a clase todos os días?			
Participo na clase e estou atento ás intervencións do profesor e dos meus compañeiros?			
Entendo ben os contidos e mostro interese e motivación?			
Adoito ter problemas para realizar actividades?			
Son autónomo á hora de traballar en clase e en casa?			
Planifico o tempo que vou dedicar a facer as actividades da área de Valores Éticos?			
Anoto na miña axenda as actividades e traballos pendentes?			
Mostro unha actitude positiva e reflexiono sobre a utilidade do esforzo?			

MODELO DE RÚBRICA PARA A AVALIACIÓN DO CADERNO-DIARIO DE CLASE

	BAIXO	MEDIO	ALTO
A portada do caderno, inclúe o nome e apelidos, o título da área, o curso e grupo?			
Deixa unha páxina ao principio do caderno para o índice de contidos (títulos das unidades didácticas)?			
Titula cada unidade e escribe a data na que se realizan as actividades?			
Copia sempre os enunciados das actividades e coida a ortografía e a presentación (orde, limpeza...)?			

Respecta as marxes e organiza correctamente as actividades realizadas ao longo de cada unidade?			
Corrixe as actividades seguindo as explicacións dos compañeiros e as do profesor?			
Apunta as dúbidas para consultalas co profesor na próxima sesión?			
Inclúe esquemas, imaxes, resumos... que axuden no estudo e comprensión do contido?			
Separa claramente cada unha das unidades didácticas e comeza cada unidade nunha páxina nova?			
Entrega o caderno para a súa revisión na data indicada?			

MODELO DE RÚBRICA PARA A AVALIACIÓN DA EXPOSICIÓN DE TRABALLOS INDIVIDUAIS E EN GRUPO

	BAIXO	MEDIO	ALTO
Sáuda e preséntase de forma educada?			
Introduce o tema de forma correcta, describindo a orde que vai seguir durante a exposición?			
A información transmitida é correcta e foi elaborada a partir de fontes de información fiables?			
Utiliza un vocabulario acorde co tema e coida a linguaxe non verbal			
Utiliza algún dispositivo audiovisual para amenizar a presentación e é creativo?			
As imaxes e outros recursos gráficos utilizados foron ben seleccionados conforme aos criterios de calidade e idoneidade?			
Finaliza a exposición do traballo incluíndo unha reflexión e conclusións propias?			
Ao terminar a presentación, responde acertadamente ás preguntas dos seus compañeiros?			

MODELO DE RÚBRICA PARA QUE O PROFESOR AVALÍE O PROCESO DE ENSINO APRENDIZAXE.

	NON	Ás veces	SI
Realizo unha avaliación inicial e axusto a programación ás características do alumnado?			
Expoño algunha actividade para detectar os coñecementos previos de cada unidade?			
Reviso e corrijo de forma regular as actividades propostas na aula e fóra dela?			
Proporciono información aos alumnos sobre o seu desempeño nas actividades realizadas e doullas pautas para melloralas?			
Optimizo o tempo dispoñible para o desenvolvemento de cada unidade didáctica?			
Propoño actividades individuais e de grupo para reforzar e ampliar os contidos?			
Utilizo dispositivos audiovisuais ou doutro tipo para apoiar as explicacións dos contidos?			
Promovo o traballo cooperativo e manteño unha comunicación fluída co alumnado?			
Expoño actividades que permitan a adquisición dos estándares de aprendizaxe asignados á área de Valores Éticos?			
Expoño actividades individuais e grupais?			
Utilizo distintas ferramentas de avaliación en función do nivel dos alumnos e dos contidos tratados na unidade?			
Informo convenientemente ao alumnado e aos seus pais dos resultados obtidos , así como de calquera outra incidencia?			

7.2 Avaliación Final

A materia de **Valores Éticos** cualificarase atendendo ós seguintes criterios:

A.- Probas escritas teórico-prácticas, 50%.

B.- Valoración do traballo cotián na aula no caderno de traballo e presentación-exposición dos traballos recomendados, 30%.

C.- Actitude expresada na participación na aula, 20%. .

D.- Para superar cada unha das avaliacións, deben acadar unha nota dun 5. A nota final do curso, en Xuño, valorarase facendo media das notas de cada unha das avaliacións, pero tendo en conta que se trata dunha avaliación continua. Así, para aprobar a terceira avaliación será preciso ter superados os contidos dos tres trimestres.

En **Filosofía de 4º de ESO** a cualificación de cada avaliación virá expresada nunha nota numérica que será o resultado da seguinte suma porcentual:

50%: Probas escritas, compostas de dúas partes: comentario de texto e cuestións de desenvolvemento e/ou definicións de conceptos. Haberá polo menos un exame por avaliación.

50%: traballo persoal do alumno que pode consistir en varios exercicios:

- Comentarios de textos
- Comprensión oral e escrita de textos filosóficos e científicos
- Definición de conceptos ou desenvolvemento de contidos
- Preguntas de sínteses
- Lectura de libros e o seu comentario filosófico
- Esquemas de temas
- Visión de películas e a súa correspondentes ficha didáctica
- Cuestións de reflexión, para avaliar a capacidade crítica do alumno, etc.
- Actitude expresada mediante a participación debates, actividades voluntarias, etc.

* Non entregar as tarefas e os traballos no tempo acordado suporá unha cualificación de 0 puntos nesa actividade.

A **cualificación final de xuño** obterase facendo a media das tres avaliacións si se aprobaron.

A materia **Historia da Filosofía de 2º bacharelato** cualificarase atendendo ós seguintes criterios:

A.-Probas escritas teórico-prácticas, 70%.

B.-Valoración do traballo cotián na aula no caderno de traballo e presentación e exposición dos traballos recomendados, 20%.

C.-Actitude expresada na participación na aula, 10%.

Para superar cada unha das avaliacións, deben acadar unha nota dun 5. A nota final do curso, en Xuño, valorarase facendo media das notas de cada unha das avaliacións, pero tendo en conta que se trata dunha avaliación continua. Así, para aprobar a terceira avaliación será preciso ter superados os contidos dos tres trimestres.

7.3 Avaliación Extraordinaria

-Ó alumno terá dúas oportunidades para superar os contidos de cada trimestre:

-Unha, obtendo unha media de 5 ó final deste.

-Outra, a de recuperación propiamente, superando unha proba global teórico-práctica, despois de cada avaliación, e podendo presentar e expoñer un traballo individual sobre aqueles contidos nos que tivera maiores deficiencias.

A realización da proba global sería obrigatoria para cada alumno/a que tivese que recuperar a avaliación, pero a presentación do traballo e á súa exposición terían un carácter voluntario, e sería exposto fóra das horas lectivas da materia.

-Para os alumnos que aínda así, non superen os contidos dalgúns bloques, haberá unha proba, a final de curso, en xuño, só teórica, de contidos correspondentes ós obxectivos mínimos esixibles.

A nota máxima, a efecto de medias, será de 5 na parte ou partes obxecto de exame.

-O feito de non superar un ou varios bloques despois deste proceso, supón non aprobar a materia na avaliación ordinaria.

-Os alumnos/as convocados para a proba extraordinaria deben superar unha proba teórico-práctica similar ás de recuperación trimestral durante o curso pero referida a toda a materia. Tamén deben aportar no seu caso un traballo correspondente a cada trimestre, de non ser así, ese apartado non se computa a efectos de obter a media.

Só será obrigatorio que entreguen estes traballos aqueles alumnos/as que durante todo o curso, non realizaran nin entregaran ningún tipo de actividade no caderno de aula, nin entregaran nunca ningún traballo individual, nin formaran parte de ningún grupo nos traballos.

Esta proba extraordinaria tamén estaría baseada nos contidos mínimos.

Así, haberá unha proba extraordinaria que constará dunha proba escrita similar as das avaliacións ordinarias. Esixiráselle ó alumnado que non entregase durante o curso escolar ningún dos exercicios realizados na aula, ou ningún traballo , que os presente como requisito indispensable para superar a materia.

8. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DE ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE

Desenvolverase a avaliación do ensino e os seus compoñentes conforme a estratexias que permitan obter información significativa e continua para formular xuízos e tomar decisións que favorezan a mellora de calidade do ensino.

Para obter información do proceso de ensino empregaranse algunhas das seguintes técnicas:

- **Observación:** directa (proceso de aprendizaxe dos alumnos) e indirecta (análise de contido da programación didáctica).
- **Entrevista:** permitíranos obter información sobre a opinión, actitudes, problemas, motivacións etc. dos alumnos e das súas familias. O seu emprego adecuado esixe sistematización: definición dos seus obxectivos, a delimitación da información que se pensa obter e o rexistro dos datos esenciais que se obtiveron.
- **Cuestionarios:** complementan a información obtida a través da observación sistemática e entrevistas periódicas. Resulta de utilidade a avaliación que realizan os alumnos sobre

algún elementos da programación: que iniciativas metodolóxicas foron máis da súa agrado, con que formula de avaliación senten máis cómodos, etc.

Levarase a cabo o seguimento e valoración do traballo do profesor apoiándose nos seguintes *indicadores de logro*:

- 1 = Escaso/non logrado.
- 2 = Básico.
- 3 = Satisfactorio.
- 4 = Excelente.

	INDICADORES DE LOGRO DE PROCESO DE ENSINO	VALORACIÓN (De 1 a 4)	PROPOSTAS DE MELLORA
	Motivación inicial do alumnado		
1			
2			
	Motivación ao longo de todo o proceso		
3			
4			
	Presentación dos contidos (conceptos, procedementos e actitudes)		
5			
6			
	Actividades na aula		
7			
8			
	Recursos e organización da aula		
9			
10			
	Instrucións, aclaracións e orientacións ás tarefas do alumnado		
11			
12			
	Clima da aula		
13			
14			
	Seguimento/ control do proceso de ensino-aprendizaxe		
15			
16			
	Diversidade		
17			
18			

	INDICADORES DE LOGRO DA PRÁCTICA DOCENTE	VALORACIÓN (De 1 a 4)	PROPOSTAS DE MELLORA
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			
10			
11			
12			
13			
14			
15			
16			
17			
18			

A avaliación do proceso de ensino terá un carácter formativo, orientado a facilitar a toma de decisións para introducir as modificacións oportunas que nos permitan a mellora do proceso de maneira continua. Con iso pretendemos unha avaliación que contribúa a garantir a calidade e eficacia do proceso educativo. Todos estes logros e dificultades atopados serán recollidos nas Propostas de Mellora da Programación de xeito que cada curso escolar, a práctica docente aumente o seu nivel de calidade.

9. ORGANIZACIÓN DAS ACTIVIDADES E SEGUIMIENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES

➤ **SEGUIMIENTO**

Tarefas: serán entregadas ao alumnado directamente as actividades de recuperación correspondentes.

➤ **RECUPERACIÓN**

Antes de cada avaliación determinaranse as probas específicas de recuperación das materias pendentes.

O calendario será exposto no calendario da Aula Virtual.

➤ **AVALIACIÓN:**

- ✓ Superadas as unidades didácticas considerarase aprobada esa parte da materia.
- ✓ Se non supera algunha unidade didáctica quedará pendente de recuperación esa parte da materia.

10. ORGANIZACIÓN DOS PROCEDEMENTOS QUE LLE PERMITAN AO ALUMNADO ACREDITAR OS COÑECEMENTOS NECESARIOS EN DETERMINADAS MATERIAS EN BACHARELATO

11. DESEÑO DA AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS INDIVIDUAIS OU COLECTIVAS QUE SE POIDAN ADOPTAR COMO CONSECUENCIA DOS SEUS RESULTADOS

Nos primeiros días do curso farase unha proba inicial para todos os alumnos a fin de avaliar o seu nivel.

12. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

As capacidades, motivacións e intereses dos nosos alumnos son **diferentes**. Por esta razón, algúns deles poden requirir unha atención especial. Así pois, antes de decidir as medidas de atención á diversidade, é necesario ter **información** sobre aqueles aspectos que poden ser relevantes á hora de dar resposta ás necesidades do noso alumnado, como son:

- O número de alumnos e as características físicas da aula.
- O funcionamento do grupo e a súa disciplina.
- Os desempeños competenciais prioritarios que hai que traballar no grupo.
- Disponibilidade de recursos, sobre todo, no referente aos medios informáticos.
- Nivel académico e hábitos de estudo.
- Experiencias previas en tarefas e traballos colaborativos.
- Os casos de alumnos que teñan unhas necesidades educativas especiais.

Avaliación inicial

É moi importante realizar unha **avaliación previa** coa que poder obter información achega do grupo e de cada un dos alumnos. Esta avaliación inicial permite ao docente:

- Identificar aqueles alumnos que requiran un maior seguimento no seu proceso de aprendizaxe (alumnos con necesidades educativas especiais, altas capacidades...).
- Establecer o procedemento máis adecuado para realizar o seguimento do proceso de aprendizaxe do alumnado.
- Iniciar posibles adaptacións curriculares para aqueles alumnos que o requiran.
- Decidir que medidas organizativas adoptar: tipo de agrupamentos, localización de espazos, xestión do tempo, etc.
- Decidir o modo e os tempos nos que levar a cabo a avaliación do proceso de ensino-aprendizaxe.

Alumnos con necesidades educativas especiais

- Alumnos e alumnas con déficit auditivo, visual ou motriz, sen unha problemática intelectual ou emocional acusada. Van necesitar fundamentalmente de medios técnicos, axudas especiais e sistemas alternativos de comunicación para facilitarlles o seu acceso ao currículo.
- Alumnos e alumnas que proceden dun medio sociocultural desfavorecido ou pertencen a unha cultura diferente (como é o caso do alumnado estranxeiro) e que presentan dificultades para adaptarse ás tarefas de aprendizaxe que o curso propón.
- Alumnos e alumnas con dificultades xeneralizadas de aprendizaxe.
- Alumnos e alumnas con falta de motivación.
- Alumnos e alumnas con dificultades emocionais e conductuais que adoitan xerar dificultades de aprendizaxe.
- Alumnos e alumnas con altas capacidades (sobredotación).

Niveis de atención á diversidade

A atención á diversidade debe converterse nun elemento definitorio da práctica docente e reflíctese en seis niveles:

- Atención á diversidade na programación de actividades.
- Atención á diversidade na metodoloxía.
- Organización do grupo ou aula.
- Atención á diversidade na avaliación.
- Adaptacións do currículo.

a) Atención á diversidade na programación de actividades

É importante propor actividades de distinto tipo, xa que non todos os alumnos aprenden coas mesmas estratexias, coa mesma motivación, nin tan sequera coa mesma intensidade. Algunhas destas actividades poden ser:

- Actividades de repaso e recuperación para os alumnos que vaian máis atrasados.
- Actividades de ampliación e profundización para os máis avantaxados.
- Actividades nas que o alumno utilice diferentes estratexias (resolución de casos, debate, análise de datos, lectura e estudo de noticias e artigos de opinión...).
- Actividades de investigación que favorecen o traballo autónomo e permiten a cada alumno aplicar o ritmo e forma de traballo máis adecuados ás súas características individuais.
- Actividades individuais e grupais.
- Atenderanse os intereses e motivacións persoais do alumno, permitindo que elixa entre distintos temas para a realización de traballos de investigación.

b) Atención á diversidade na metodoloxía

A atención á diversidade tradúcese, metodoloxicamente, nun tratamento individualizado dos alumnos:

- Adaptaranse os exemplos e casos prácticos á súa experiencia, á realidade cotiá que vive o alumnado.
- Partirase do nivel de desenvolvemento dos alumnos e das súas ideas previas.
- Procurarase incrementar a súa motivación e curiosidade para cada un dos temas expostos nas unidades didácticas.
- Procurarase a participación de todos, creando un clima agradable e de respecto.
- Abordaranse os contidos, sempre que sexa posible, desde diversos puntos de vista e de distinta forma.

c) Organización do grupo ou aula

A disposición dos alumnos na aula dependerá da actividade que se estea realizando e, sobre todo, das características dos alumnos (nivel de motivación, dificultades de atención, problemas de audición ou visión, etc.). Concretamente, os alumnos con problemas de atención sentarán nas primeiras filas, así como os que teñan problemas de visión ou audición.

d) Atención á diversidade na avaliación

A avaliación personalizada, continua e integradora, facilita, en gran medida, a atención á diversidade dos alumnos, posto que ten en conta o nivel de partida do mesmo, permite axustar e orientar o proceso

de ensino e aprendizaxe ao progreso de cada alumno, e tomar decisións adecuadas ás súas necesidades. Débense utilizar instrumentos diversos xa que non todos os alumnos aprenden do mesmo xeito.

e) Adaptacións do currículo

Na programación debe terse en conta que non todos os alumnos adquiren os coñecementos da mesma forma, nin ao mesmo ritmo, nin tan sequera con igual intensidade. A programación debe deseñarse de modo que asegure un nivel mínimo para todos os alumnos. Así pois, é importante distinguir os contidos e capacidades mínimas dos que non o son.

Haberá casos nos que sexa necesario realizar adaptacións significativas (sempre traballando co equipo de orientación), que afecten os elementos básicos do currículo, a condición de que se respecten as prescricións contidas na normativa vixente.

13. ELEMENTOS TRANSVERSAIS

O desenvolvemento da comprensión lectora, a expresión e a argumentación serán claves en todas as materias do Departamento de Filosofía.

14. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

Para todos os cursos e materias, dependendo das circunstancias, propoñemos a asistencia a algunha conferencia, exposición ou representación teatral que se realice na localidade, e que teña relación con algún aspecto do currículo.

Para o alumnado de Valores Éticos de 2º e 4º ESO propoñemos planificar unha saída ao concello de Marín, se é posible para presenciar un pleno, aínda que tamén sería interesante unha visita guiada.

Realizaríamos esta visita tendo en conta a dispoñibilidade do Concello para que resulte o máis educativa e formativa posible, aínda que sería conveniente que se levase a cabo en datas o máis próximas posibles á celebración do Día da Constitución, 6 de decembro, ou durante o segundo trimestre do curso, cando se tratan os temas relacionados co sistema democrático.

En 4º de ESO e 2º de Bacharelato participaremos na *X Olimpíada filosófica de Galicia*, organizada dende a U. S. C. e a asociación Nexos de filosofía. Poderemos concursar nas modalidades de dilema moral, fotografía, de curta de vídeo e disertación, dependendo da motivación de alumnado.

Como actividade extraescolar para 2º de Bacharelato propoñemos a visita á U.S.C. ou á Universidade de Vigo.

Ademais realizaremos actividades complementarias coincidindo con datas sinaladas como a conmemoración do Día Internacional contra a Violencia de Xénero, o 25 de Novembro; o Día da Declaración Universal dos Dereitos Humanos, o 10 de Decembro; o Día Internacional da non Violencia e a Paz, o 30 de Xaneiro; o Día Internacional da Muller traballadora, o 8 de Marzo; a semana da prensa, do 9 ao 13 de Marzo; a Semana das letras Galegas, do 7 ao 17 de Maio; e o Día Mundial do medio ambiente, o 5 de Xuño.

15. MECANISMOS DE REVISIÓN, DE AVALIACIÓN E DE MODIFICACIÓN DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA EN RELACIÓN COS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MELLORA

A programación terá un seguimento permanente por parte dos membros do departamento no relativo ao grao de cumprimento, proceso de ensinanza e aprendizaxe e desviación entre resultados obtidos e esperados.

Tamén se irá tomando nota de todas as suxestións que vaian xurdindo co obxectivo de velar polo axuste e calidade da nosa programación a través do seguimento dos seguintes **indicadores**:

	INDICADORES DE LOGRO DE SEGUIMIENTO DA PROGRAMACIÓN	VALORACIÓN (De 1 a 4)	PROPOSTAS DE MELLORA
1	Adecuación do deseño das unidades didácticas, temas ou proxectos a partir dos elementos do currículo.		
2	Adecuación da secuenciación e da temporalización das Unidades didácticas / temas / proxectos.		
3	O desenvolvemento da programación respondeu á secuenciación e a temporalización previstas.		
4	Adecuación da secuenciación dos estándares para cada unha das unidades, temas ou proxectos.		
5	Adecuación do grao mínimo de consecución fixado para cada estándar.		
6	Asignación a cada estándar do peso correspondente na cualificación.		
7	Vinculación de cada estándar a un ou varios instrumentos para a súa avaliación.		
8	Asociación de cada estándar cos elementos transversais a desenvolver.		
9	Fixación dunha estratexia metodolóxica común para todo o departamento.		
10	Adecuación da secuencia de traballo na aula.		
11	Adecuación dos materiais didácticos utilizados.		
12	Adecuación do libro de texto (no caso de que se use).		
13	Adecuación do plan de avaliación inicial deseñado, incluídas as consecuencias da proba.		
14	Adecuación da proba de avaliación inicial, elaborada a partir dos estándares.		
15	Adecuación do procedemento de acreditación de coñecementos previos [Só para 2º de bacharelato].		
16	Adecuación das pautas xerais establecidas para a avaliación continua: probas, traballos, etc.		
17	Adecuación dos criterios establecidos para a recuperación dun exame e dunha avaliación.		
18	Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación final.		
19	Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación extraordinaria.		
20	Adecuación dos criterios establecidos para o seguimento de materias pendentes.		

21	Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación desas materias pendentes.		
22	Adecuación dos exames, tendo en conta o valor de cada estándar.		
23	Adecuación dos programas de apoio, recuperación, etc. vinculados aos estándares.		
24	Adecuación das medidas específicas de atención ao alumnado con NEAE.		
25	Grao de desenvolvemento das actividades complementarias e extraescolares previstas.		
26	Adecuación dos mecanismos para informar ás familias sobre criterios de avaliación, estándares e instrumentos.		
27	Adecuación dos mecanismos para informar ás familias sobre os criterios de promoción.		
28	Adecuación do seguimento e da revisión da programación ao longo do curso.		
29	Contribución desde a materia ao plan de lectura do centro.		
30	Grao de integración das TIC no desenvolvemento da materia.		

16. PUBLICIDADE DA PROGRAMACIÓN

A programación didáctica encóntrase a libre disposición de quen queira consultala en Xefatura de Estudos en formato electrónico.

Por outra banda, a información do funcionamento da materia é subministrada de forma resumida ao alumnado ao comezo de curso.